

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΡΗΤΗΣ**

**UNIVERSITY
OF CRETE**

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την
χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕΞΑΕ με τη χρήση του Action Bound για μαθητές/τριες ΣΤ Δημοτικού με θέμα «Η ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του Λιμένα Θάσου»

ΓΕΩΡΓΙΑΚΑΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

Επιβλέπων καθηγητής: Κωτσίδης Κωνσταντίνος

Ρέθυμνο, Σεπτέμβριος, 2023

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».**

[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ με τη χρήση του Action Bound για μαθητές/τριες ΣΤ Δημοτικού με θέμα «Η ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του Λιμένα Θάσου».

ΓΕΩΡΓΙΑΚΑΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2018

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕξΑΕ με τη χρήση του Action Bound για μαθητές/τριες ΣΤ Δημοτικού με θέμα «Η ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του Λιμένα Θάσου».

ΓΕΩΡΓΙΑΚΑΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

«Κωνσταντίνος Κωτσίδης»

«Διδάκτορας- Πανεπιστημίου Κρήτης»

Ρέθυμνο, Σεπτέμβριος 2023

«Στους μαθητές/τριες μου»

ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ερευνητική εργασία αφορά το σχεδιασμό, τη δημιουργία και την αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για την παιδαγωγική αξιοποίηση των κινητών συσκευών για την εκμάθηση της Ιστορίας του Λιμένα Θάσου» για μαθητές/τριες του Δημοτικού.

Αρχικά παρουσιάζεται η χρήση των κινητών τηλεφώνων από τους μαθητές/τριες του Δημοτικού. Ακολουθεί η βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με την ΕξΑΕ και στη συνέχεια περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για να διεξαχθεί η συγκεκριμένη ποιοτική έρευνα.

Το διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό αποτιμήθηκε από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Απάντησαν σε ερωτηματολόγιο σχετικά με την επάρκεια, την ευχρηστία, την παρουσίαση και τη δομή του εκπαιδευτικού υλικού .

Το μαθησιακό υλικό είναι χωρισμένο σε τρεις διδακτικές ενότητες. Στην παρούσα εργασία περιγράφονται αναλυτικά όλες οι ενότητες του εκπαιδευτικού υλικού και αναλύονται τα δεδομένα και τα αποτελέσματά της έρευνας που προκύπτουν.

Λέξεις – Κλειδιά: Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Αυτοδύναμη εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Συμπληρωματική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Διαδραστική, Κινητά Τηλέφωνα.

ABSTACT

This research work concerns the design, creation and evaluation of interactive educational material for the pedagogical use of mobile devices for learning the History of Limenas of Thassos for Primary School students.

First, the use of mobile phones by primary school students is presented. This is followed by the bibliographic review on distance learning and then the methodology followed to conduct this qualitative research is described.

The interactive educational material was evaluated by primary education teachers. They answered a questionnaire about the adequacy, usability, presentation and structure of the training material.

The learning material is divided into three teaching units. In this work, all the sections of the educational material are described in detail and the data and results of the research are analyzed.

Keyword: School Distance Learning, Interactive teleconferencing, Multigrade School, Internet Safety, Internet risks.

Περιεχόμενα

.....	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
Πίνακας εικόνων	10
Συντομογραφίες και Ακρωνύμια	11
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
1.1. Τοποθέτηση του προβλήματος.....	11
1.2. Σκοπός έρευνας.....	12
1.3. Ερευνητικά ερωτήματα.....	12
1.4. Σημαντικότητα και εκτιμώμενη συνεισφορά της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας στο πεδίο της ΕξΑΕ.....	13
1.4.1. Λιμένας Θάσου.....	13
1.5. Δομή εργασίας	13
2. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	15
2.1. Εισαγωγή.....	15
2.2. Ιστορική Αναδρομή	15
2.3. Ορισμός της ΕξΑΕ.....	16
2.4. Ορισμός & Μορφές της Σχολικής ΕξΑΕ	16
2.5. Παιδαγωγικές & διδακτικές αρχές της Σχολικής ΕξΑΕ	17
2.6. Μορφές Σχολικής ΕξΑΕ με την χρήση ΤΠΕ	19
2.7. Σύνοψη.....	20
3. ΦΟΡΗΤΗ ΜΑΘΗΣΗ.....	21
3.1. Εισαγωγή.....	21
3.2. Θεωρητικό υπόβαθρο της εκμάθησης μέσω κινητών συσκευών.....	22
3.3. Κινητή εκπαίδευση - εννοιολογική προσέγγιση	22
3.4. Η χρήση των κινητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία	24
3.5. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της χρήσης των φορητών συσκευών στην εκπαίδευση....	26
3.6. Οφέλη από τη χρήση φορητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία.....	27
3.7. Εμπόδια και προκλήσεις για τη χρήση φορητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία.....	29
3.8. Σύνοψη.....	31
4. ΙΣΤΟΡΙΑ	32
4.1. Εισαγωγή.....	32

4.2.	Ιστορία ως επιστήμη	32
4.3.	Ιστορία ως γνωστικό αντικείμενο	33
4.4.	Διδακτική της ιστορίας	35
4.5.	Διδακτική της ιστορίας & ΤΠΕ	37
4.6.	Διδακτική της ιστορίας & ΕξΑΕ.....	39
4.7.	Το πεδίο της τοπικής ιστορίας	40
4.8.	Πολιτισμός & πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου.....	42
4.9.	Σύνοψη.....	43
5.	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.....	45
5.1.	Εισαγωγή.....	45
5.2.	Ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ	45
5.3.	Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού.....	47
6.	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	70
6.1.	Εισαγωγή.....	70
6.2.	Σκοπός- Ανάλυση μεθοδολογικού πλαισίου.....	70
6.3.	Ερευνητικοί Στόχοι	70
6.4.	Ερευνητικά Ερωτήματα	70
a.	Είδος Έρευνας.....	71
b.	Χρονική Περίοδος της έρευνας.....	72
d.	Μέθοδοι της έρευνας και μέσα συλλογής δεδομένων	74
e.	Τρόποι επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων.....	76
f.	Ζητήματα δεοντολογίας.....	76
g.	Περιορισμοί της έρευνας	76
7.	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ & ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	77
7.1.	Εισαγωγή.....	77
7.2.	Παρουσίαση αποτελεσμάτων α φάσης	77
7.3.	Παρουσίαση αποτελεσμάτων β φάσης	106
8.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	129
8.1.	Συμπεράσματα της έρευνας	129
8.2.	Περιορισμοί της παρούσας εργασίας.....	130
8.3.	Συνεισφορά και Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	130
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	131

Πίνακας εικόνων

Εικόνα 1 Αρχική σελίδα εκπαιδευτικού υλικού	50
Εικόνα 2 Το κύριο μέρος του μαθήματος.....	51
Εικόνα 3 Εισαγωγικά Στοιχεία	51
Εικόνα 4 1η διδακτική ενότητα	52
Εικόνα 5 Επεξήγηση Κουμπιών	53
Εικόνα 6 Περιεχόμενα μαθήματος.....	53
Εικόνα 7 avatar & διαδραστικό βίντεο	54
Εικόνα 8- Πληροφορίες για το Λιμένα.....	55
Εικόνα 9 Ερώτηση Αυτοαξιολόγησης.....	55
Εικόνα 10 ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης μετά το τέλος της 1ης διδακτικής ενότητας.....	56
Εικόνα 11 βιβλιογραφικές πηγές 1ης ενότητας	56
Εικόνα 12 2η διδακτική ενότητα	57
Εικόνα 13 Περίοδος Περσικού Πολέμου.....	58
Εικόνα 14 Συμπλήρωση κενών.....	58
Εικόνα 15 3η διδακτική ενότητα	59
Εικόνα 16 διαδραστικό βίντεο με μουσική.....	60
Εικόνα 17 4η διδακτική ενότητα	61
Εικόνα 18 τελική αξιολόγηση- avatar.....	61
Εικόνα 19 Scan Actionbound	62
Εικόνα 20 Εισαγωγή Actionbound	63
Εικόνα 21 Αποστολή μουσείο	64
Εικόνα 22 Τοποθεσία Καλογερικό	65
Εικόνα 23 βίντεο για Καλογερικό	66
Εικόνα 24 qr ελτα	67
Εικόνα 25 τι γράφει η καρδιά	67
Εικόνα 26 ερώτηση πολλαπλής επιλογής	68
Εικόνα 27 Τέλος αποστολής.....	68

Συντομογραφίες και Ακρωνύμια

ΔΕ: Διπλωματική Εργασία

ΠΤΔΕ: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

ΠΜΣ: Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

ΑΕΞΑΕ: Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

ΤΠΕ: Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας

ΕΥ: Εκπαιδευτικό Υλικό

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται η προβληματική της παρούσας διπλωματικής, οι λόγοι επιλογής του συγκεκριμένου θέματος, ο σκοπός, οι στόχοι και τα ερευνητικά ερωτήματα της συγκεκριμένης έρευνας. Ακολουθεί η σημαντικότητα και η εκτιμώμενη συνεισφορά της παρούσας διπλωματικής εργασίας στο πεδίο της ΕΞΑΕ. Τέλος, το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τη δομή που αναπτύσσεται η παρούσα διπλωματική εργασία.

1.1. Τοποθέτηση του προβλήματος

Θέμα της παρούσας εργασίας, που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)», είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕΞΑΕ με τη χρήση του Action Bound για μαθητές/τριες ΣΤ Δημοτικού με θέμα «Η ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του Λιμένα Θάσου». Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος έγινε με αφορμή αρχικά το διορισμό μου στη Θάσο αλλά και το μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον για το νησί. Επίσης, κίνητρο για τη δημιουργία του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού αποτέλεσε η όρεξη στο να μάθουν τα παιδιά του νησιού και όχι μόνο την τοπική ιστορία αλλά και διάφορα ιστορικά γεγονότα τα οποία είχαν διαδραματιστεί στον Λιμένα της Θάσου. Παράλληλα η εξ αποστάσεως εκπαίδευση χρειάζεται διαρκώς νέο εκπαιδευτικό υλικό και το συγκεκριμένο υλικό αποτελεί κίνητρο στο να το χρησιμοποιήσουν και άλλοι εκπαιδευτικοί που θέλουν να διδάξουν για την τοπική ιστορία της Θάσου αλλά και άτομα τα οποία θέλουν να μάθουν για το Λιμένα της Θάσου. Στην παρούσα εργασία, όπως θα αναφερθεί και σε επόμενο κεφάλαιο, το μεγαλύτερο

μέρος του εκπαιδευτικού υλικού δημιουργήθηκε εξ αρχής για το γνωστικό αντικείμενο της τοπικής ιστορίας και συγκεκριμένα για το Λιμένα της Θάσου κάτι που αποτέλεσε το κίνητρο αλλά και συνάμα απορία στο εάν τελικά θα τα καταφέρω. Η επιλογή τέλος, του συγκεκριμένου θεματικού πεδίου έχει επιπλέον στόχο, να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές για την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους.

Η μάθηση μέσω του τηλεφώνου και των ταμπλετών έχει γίνει ένας γενικός όρος για την ενσωμάτωση φορητών υπολογιστικών συσκευών στη διδασκαλία και τη μάθηση πόσο μάλλον όταν αφορά την ιστορία καθώς την κάνει πιο διαδραστική (Grant, 2019).

1.2. Σκοπός έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι ο σχεδιασμός, η δημιουργία και η υλοποίηση ολοκληρωμένης παρέμβασης, συμπληρωματικής σχολικής ΕξΑΕ με τη χρήση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού και εφαρμογών επαυξημένης πραγματικότητας, στο μάθημα της τοπικής ιστορίας και ειδικότερα στην ιστορία του νησιού της Θάσου, η οποία αποτιμήθηκε από μαθητές αλλά και από τελειόφοιτους του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)».

1.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι τα παρακάτω:

1. Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;
2. Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής Μάθησης;
3. Πως μπορούν τα κινητά να αποτελέσουν παιδαγωγικό μέσο εκμάθησης καινούργιας γνώσης;
4. Πως μπορούν οι μαθητές να μάθουν την Ιστορία του Λιμένα Θάσου μέσω της εφαρμογής Actionbound με την βοήθεια των κινητών τους;

1.4. Σημαντικότητα και εκτιμώμενη συνεισφορά της παρούσας

Διπλωματικής Εργασίας στο πεδίο της ΕΞΑΕ

Πολλά παιδιά στις μέρες μας δυστυχώς δεν γνωρίζουν την ιστορία της χώρας μας και πόσο μάλλον την ιστορία του τόπου τους. Σκοπός λοιπόν της παρούσας διπλωματικής είναι η ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του Λιμένα της Θάσου μέσω διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού και συγκεκριμένα με την χρήση του Action Bound για μαθητές/τριες ΣΤ Δημοτικού. Στόχος είναι τα παιδιά να αγαπήσουν την ιστορία και να μάθουν πράγματα για τον τόπο τους όχι όμως με στείρα μάθηση αλλά με παιγνιώδη τρόπο.

1.4.1 Λιμένας Θάσου

Η Θάσος γνωστή και ως Λιμένας βρίσκεται στο βόρειο τμήμα, αποτελεί την πρωτεύουσα του νησιού και το διοικητικό κέντρο του. Είναι το κοντινότερο σημείο με την ηπειρωτική Ελλάδα, διαθέτει το κεντρικό λιμάνι του νησιού και συνδέεται ακτοπλοϊκά με την Κεραμωτή. Η επιλογή της ως πρωτεύουσας του νησιού υπαγορεύτηκε τόσο για το γεγονός ότι διέθετε ανεκτίμητο δασικό πλούτο, όσο και για τη σημαντική θέση στην οποία βρισκόταν το επίνειό της, ο σημερινός Λιμένας (Βακαλοπούλου, 1984). Η Θάσος (Λιμένας) είναι η πιο σημαντική περιοχή του νησιού από τα αρχαία χρόνια έως σήμερα. Η σημερινή πόλη είναι χτισμένη πάνω από την αρχαία πόλη και περπατώντας εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς τη μεγάλη ιστορία της. Η πόλη του χθες μαρτυρά τη μεγάλη ανάπτυξη της ενώ η πόλη του σήμερα αναπτύσσεται τουριστικά αποτελώντας έναν διεθνή προορισμό. Η αρχαία πόλη θωρακίζεται με τείχη και πύργους ενώ η δομή της σύγχρονης πόλης μαρτυρά την ειρήνη και την ευημερία. Όπως μας τους περιγράφει στο «Βιβλίο Ναυσιπλοΐας» ο Pire Reise, το 16ο αιώνα: «□το νησί αυτό σήμερα βρίσκονται τρία καλοδιατηρημένα κάστρα. Σο ένα λέγεται Θάσος (Λιμένας). Αυτό είναι κτισμένο σ' ένα λόφο δύο μίλια μακριά από τη θάλασσα. Σο δεύτερο κάστρο λέγεται Γενί Φισάρ (Κάστρο) κι είναι κτισμένο μέσα στο βουνό, στο κέντρο του νησιού. Σο τρίτο λέγεται Καγκιρί (Καλλιράχη), είναι κτισμένο πάνω σ' ένα μυτερό βράχο, δύο μίλια μέσα στη στεριά, στα δυτικά του νησιού» (Βακαλοπούλου, 1984 σελ. 40). Παράλληλα, σημαντική πληροφορία είναι ότι στο Λιμένα ήταν και η έδρα του μητροπολίτη στη Θάσο, αφού η πρόσβαση από και προς την έδρα της Μητρόπολης, στην Κομοτηνή, ήταν πολύ εύκολη. Βάσει όλων των παραπάνω επέλεξα τον Λιμένα ως αυτόν που ήθελα να μάθω και εγώ αλλά και οι μαθητές μου περισσότερες πληροφορίες καθώς είναι καλό να γνωρίζουμε όλη την ιστορία του τόπου μας και να την μεταλαμπαδεύουμε χωρίς αυτό να είναι κάτι κουραστικό αλλά με μια μορφή καινοτόμα όπως προσφέρει η παρούσα εργασία.

1.5. Δομή εργασίας

Η παρούσα εργασία είναι χωρισμένη σε δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Στο θεωρητικό μέρος ανήκουν τα κεφάλαια 1 έως 5, ενώ στο ερευνητικό τα κεφάλαια 6 έως 8.

Πιο συγκεκριμένα, στο 1ο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται αναφορά στην εισαγωγή, την οριοθέτηση του προβλήματος, τον σκοπό της παρούσας εργασίας, τα ερευνητικά ερωτήματα και τη σημαντικότητα και την εκτιμώμενη συνεισφορά της παρούσας έρευνας στο πεδίο της ΕξΑΕ. Το 2ο κεφάλαιο πραγματεύεται την έννοια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, μέσα από εννοιολογικό της προσδιορισμό, μια σύντομη ιστορική αναδρομή, τις μορφές της, αλλά και τον ορισμό, τις μορφές και τις παιδαγωγικές και διδακτικές αρχές σχολικής ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ. Στο 3ο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τη φορητή μάθηση. Αρχικά, παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο της εκμάθησης μέσω κινητών συσκευών, η εννοιολογική προσέγγιση και στη συνέχεια ο τρόπος χρήσης κινητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ακολουθώντας, αναφέρονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα από τη χρήση φορητών συσκευών στην εκπαίδευση αλλά και τα εμπόδια και τις προκλήσεις για τη χρήση τους. Στο 4ο κεφάλαιο αναφέρεται στην ιστορία ως επιστήμη, ως γνωστικό αντικείμενο, αλλά και τη διδακτική της ιστορίας εν γένει και τη διδακτική της ιστορίας με τη χρήση ΤΠΕ και τη διδακτική της ιστορίας σε σχέση με την ΕξΑΕ. Ακόμη, το κεφάλαιο αυτό γίνεται λόγος για την τοπική ιστορία και τον πολιτισμό και την πολιτισμική κληρονομιά ενός τόπου. Φτάνοντας στο 5ο κεφάλαιο βλέπει κάποιος το εκπαιδευτικό υλικό. Αρχικά δίνεται ο ορισμός ενώ στην συνέχεια πραγματεύονται ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ, ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού υλικού και η δομή του.

Με το 6ο κεφάλαιο εισερχόμαστε στο ερευνητικό μέρος και στην μεθοδολογία της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα αναφέρονται ο σκοπός και η ανάλυση του μεθοδολογικού πλαισίου, οι ερευνητικοί στόχοι, τα ερευνητικά ερωτήματα, το είδος της έρευνας, η χρονική περίοδος της έρευνας, η μέθοδος δειγματοληψίας-συμμετέχοντες στην έρευνα, οι μέθοδοι της έρευνας και τα μέσα συλλογής δεδομένων, οι τρόποι επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων, τα ζητήματα δεοντολογίας και οι περιορισμοί της έρευνας. Στο 7ο κεφάλαιο βρίσκεται η παρουσίαση και ο σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας. Αρχικά γίνεται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της α φάσης ανά άξονα και στη συνέχεια η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της β φάσης ανά άξονα. Το 8ο κεφάλαιο πραγματεύεται τα συμπεράσματα της έρευνας, τους περιορισμούς οι οποίοι προέκυψαν, την συνεισφορά της εργασίας στο ευρύτερο κοινό αλλά και τις προτάσεις για περαιτέρω μελλοντικές έρευνες οι οποίες θα μπορούσαν να γίνουν όσον αφορά το θέμα που θίγει η παρούσα εργασία. Τέλος παρατίθενται οι βιβλιογραφικές αναφορές της παρούσας εργασίας καθώς και τα παραρτήματα.

2. Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται σύντομα η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αρχικά, παρουσιάζεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή των τελευταίων δεκαετιών σχετικά με την ΕξΑΕ και ακολούθως δίνεται ο ορισμός της αλλά και οι μορφές και τα χαρακτηριστικά της.

2.2. Ιστορική Αναδρομή

Ήδη από την δεκαετία του 1990 έχει μπει η τεχνολογία πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία για υπάρχει πλέον και στα ελληνικά σχολεία (Μικρόπουλος, 1998; Παγγέ & Κυριαζή, 1998; Ράπτης & Ράπτη, 1999; Πολίτης, Ρούσσο, Τσαούσης & Καραμάνης, 2000). Οι ανάγκες της εποχής όπου απαιτούν μεγαλύτερη ευελιξία στο χώρο αλλά και στους ρυθμούς μάθησης, οδήγησαν τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς ώστε η κλασσική δασκαλοκεντρική μάθηση να μπορέσει να αλλάξει εμπλουτίζοντας αλλά και αντικαθιστώντας την τυπική διδασκαλία με την με την μεθοδολογία της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με την χρήση και υποστήριξη των Τ.Π.Ε. (Αναστασιάδης, 2007; Κόκκινος, 2005; Λιοναράκης, 2005; Βεργίδης κ.ά., 1998; Κεραμιδά & Ψιλέλης, 2005). Οι καταγιστικές εξελίξεις που είχαμε στον τομέα της τεχνολογίας από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, μπήκαν και στον χώρο της ΕξΑΕ, με αποτέλεσμα να έχουμε την τεράστια ανάπτυξή της. Βέβαια ο ορολογία που δόθηκε για την ΕξΑΕ ήταν αρκετά αόριστη και μη συγκεκριμένη (Λιοναράκης, 2006). Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε να δίνεται πολύ μεγάλη έμφαση στα τεχνολογικά μέσα. Παρόλα αυτά δεν η τεχνολογία δεν μπορεί να αντικαταστήσει την παιδαγωγική διαδικασία αλλά και την διάσταση που έχει η μάθηση στην κοινωνία (Λιοναράκης, 2006; Αναστασιάδης, 2008). Η εκπαίδευση σήμερα θα πρέπει να εντάξει την τεχνολογία και την πληροφοριακή κουλτούρα στους κόλπους της εκπαίδευσης και να μπορέσει να την εισάγει στους κόλπους της ανθρωπιστικής παιδείας (Βρύζας & Τσιτουρίδου, 2005). Οι Τ.Π.Ε. δεν θα πρέπει απλά να αντιμετωπίζονται ως ένας τρόπος που υποβοηθούν την ΕξΑΕ, αλλά θα πρέπει να ενσωματωθούν σε ένα γεν ικότερο πολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο (Αναστασιάδης, 2008; Λιοναράκης, 2006; Ράπτης & Ράπτη, 2004; Μακράκης, 2000).

Τον όρο «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» τον συναντάμε για πρώτη φορά κατά την δεκαετία του 1970. Ο όρος έγινε επίσημος το 1982 από το Διεθνές Συμβούλιο για την Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2006).

2.3. Ορισμός της ΕξΑΕ

Είναι δύσκολο να δοθεί ένας ορισμός καθολικά αποδεκτός για την ΕξΑΕ. Βέβαια, αν θέλαμε να ορίσουμε την ΕξΑΕ, θα λέγαμε ότι αποτελεί μια μέθοδο εκπαίδευσης με βασικό χαρακτηριστικό την απόσταση μεταξύ εκπαιδευτή/τριας/τριας και εκπαιδευόμενου/ης/ης (Ματράλης, 1998, όπ. αναφ. στο Μαυροειδής, Γκιόσος, & Κουτσούμπα, 2014). Σ' αυτό το περιβάλλον μάθησης οι εκπαιδευόμενοι/ες βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία και μεταξύ τους και με τον εκπαιδευτή/τριας τους και διαθέτουν υψηλή μορφωτική αυτονομία και αυτορρύθμιση (Αναστασιάδης, 2005). Για τους Simonson, Smaldino & Zvacek (2015), τέσσερις είναι οι βασικές συνιστώσες της ΕξΑΕ: η οργάνωση από έναν εκπαιδευτικό φορέα, ο διαχωρισμός ανάμεσα με διδάσκοντα και διδασκόμενο, η αλληλεπίδραση μέσω ηλεκτρονικών μέσων και η διασύνδεση ανάμεσα σε διδασκομένους, πηγές και διδάσκοντες. Επίσης, ο Λιοναράκης (2005) τονίζει την ενεργοποίηση του μαθητή μέσω της ΕξΑΕ που μαθαίνει μόνος του πώς να μαθαίνει κι λειτουργεί αυτόνομα.

2.4. Ορισμός & Μορφές της Σχολικής ΕξΑΕ

Ο όρος σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναφέρεται στην εκπαίδευση που παρέχεται από απόσταση σε επίπεδο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο την κάλυψη των μαθητικών αναγκών. Στη διεθνή βιβλιογραφία αναφέρονται πολλοί όροι, όπως distance learning, electronic learning, on the line learning, mobile learning, hybrid learning, virtual learning, virtual schools, cyber schools, homeschooling φανερώνοντας την πολυπλοκότητα αλλά και την άμεση σύνδεση της τεχνολογίας με την εκπαιδευτική διαδικασία. Ο Αναστασιάδης (2008) τονίζει ότι η διάδοση και η εξέλιξη της ΕξΑΕ δημιουργεί νέες προοπτικές στην αξιοποίηση σύγχρονων και ασύγχρονων περιβαλλόντων μάθησης. Με το διαδίκτυο έχουν δοθεί νέες δυνατότητες στην έκθεση, όπως η πρόσβαση σε πληθώρα ψηφιακού περιεχομένου, η διαδραστική αμφίδρομη επικοινωνία μέσω υπολογιστή και η δυνατότητα των σύγχρονων υπολογιστών να υποστηρίζουν γραφικά υψηλής πολυπλοκότητας (Garrison & Anderson 2003). Επίσης, οι ΤΠΕ στην σχολική ΕξΑΕ ενισχύουν την εφαρμογή εξατομικευμένης διδασκαλίας αναπροσαρμόζοντας το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών πάνω στις ανάγκες των μαθητών/μαθητριών (Μουζάκης, 2006). Ταυτόχρονα μπορούν να υποστηρίζουν ευκαιρίες αλληλεπίδρασης τόσο μεταξύ μαθητών/τριών-εκπαιδευτικών όσο και μεταξύ των μαθητών/τριών κατά τη μαθησιακή διαδικασία ευνοώντας τη συνεργατική μάθηση (Σοφός κ.ά., 2015).

Σύμφωνα με τις Μίμινου και Σπανάκα (2013) δύο είναι οι μεγάλες κατηγορίες της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η πρώτη ορίζεται ως αυτοδύναμη και ανεξάρτητη από την τυπική εκπαίδευση. Οι μαθητές/μαθήτριες φοιτούν αποκλειστικά εξ αποστάσεως σε ολοκληρωμένα προγράμματα από αναγνωρισμένους εκπαιδευτικούς οργανισμούς αποκτώντας αναγνωρισμένους τίτλους σπουδών αντίστοιχους με εκείνους της τυπικής εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση πραγματοποιείται μέσω διαδικτύου σε τηλεσυναντήσεις σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας.

Η δεύτερη κατηγορία ορίζεται ως συμπληρωματική και λειτουργεί παράλληλα με την τυπική εκπαίδευση με νέα μαθήματα από εκείνα του συμβατικού σχολείου. Αυτή η μορφή προσφέρεται για ενισχυτική διδασκαλία σε αδύναμους/ες μαθητές/τριες ή για συμπληρωματικό υλικό προς χαρισματικούς/ες μαθητές/τριες, ενώ προσφέρεται και για αναπλήρωση μαθημάτων από μαθητές/τριες που απουσιάζουν από το σχολείο. Ακόμα, μπορεί να αφορά συνεργασίες σχολείων μέσα από σχολικά δίκτυα με σκοπό την ολοκλήρωση κάποιων εργασιών ή project και τη συμμετοχή σε τηλεδιασκέψεις διαφόρων μαθησιακών αντικειμένων.

Η τρίτη κατηγορία σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η μικτή/πολυμορφική/συνδυαστική εκπαίδευση. Εδώ επιχειρείται μία όσο το δυνατόν καλύτερη συνένωση των συμβατικών μορφών και των εξ αποστάσεως διαδικτυακών μορφών με στόχο την ουσιαστική αλληλεπίδραση. Υπάρχει ο στόχος να καταργηθεί η απόσταση και να ενσωματωθούν απομονωμένες περιοχές, έτσι ώστε αναπτυχθεί εξατομικευμένη, ευέλικτη και εξειδικευμένη εκπαιδευτική διαδικασία και μάθηση (Μίμινου & Σπανάκα, 2013).

Στην Ελλάδα, πριν τον κορωνοϊό, η εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση περιοριζόταν κυρίως σε ερευνητικό επίπεδο είτε σε εξωσχολικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Όπως έχει αναφερθεί, την περίοδο της πανδημίας και του κλεισίματος των σχολικών μονάδων η σχολική ΕξΑΕ εφαρμόστηκε σε όλα τα επίπεδα. Βέβαια, η πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια συμπληρωματικής δευτεροβάθμιας ΕξΑΕ έγινε σε ομογενείς μαθητές για την ενίσχυση της ελληνομάθειας τους από το ΕΔΙΑΜΜΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης (Αναστασιάδης, 2014). Τέλος, άλλα προγράμματα σχολικής ΕξΑΕ είναι το πρόγραμμα Οίκαδε, το πρόγραμμα Οδυσσέας, το πρόγραμμα της Τήλου και το πρόγραμμα ΣΧΕΔΙΑ.

2.5. Παιδαγωγικές & διδακτικές αρχές της Σχολικής ΕξΑΕ

Το παιδαγωγικό πλαίσιο της ΕξΑΕ ταξινομείται σύμφωνα με Anderson & Dron (2011) σε τρεις γενιές και είναι οι εξής: η γνωστική-συμπεριφοριστική γενιά, η γενιά του κοινωνικού

εποικοδομητισμού και η κονεκτιβιστική παιδαγωγική. Η τρίτη γενιά μάλιστα υποστηρίζει ότι η μάθηση είναι δημιουργία δικτύων πληροφοριών και οι μαθητές δεν είναι παθητικοί δέκτες πληροφοριών αλλά εφαρμόζουν τη γνώση, όταν και όπου χρειάζεται. Οι γενιές αυτές σε μεγάλο βαθμό εξελίχθηκαν παράλληλα με τις τεχνολογίες και έτσι καθίσταται δυνατή η διερεύνηση και η αξιοποίηση διαφορετικών τύπων της μαθησιακής διαδικασίας. Βέβαια, κοινό τους χαρακτηριστικό είναι ο εκπαιδευτικός, ο εκπαιδευόμενος, το περιεχόμενο και η μεταξύ τους σχέση αλληλεπίδρασης. Τέλος, οι Dron & Anderson (2016) προσθέτουν και μία τέταρτη γενιά παιδαγωγικής της ΕξΑΕ, την ολιστική γενιά, όπου ενσωματώνονται στοιχεία από τις τρεις προηγούμενες με ταυτόχρονη προσθήκη νέων στοιχείων, όπως η μαθησιακή ανάλυση και εξατομίκευση, οι συλλογικές τεχνολογίες, η βαθιά μάθηση και η τεχνητή νοημοσύνη, τα αναλυτικά εργαλεία και οι υπηρεσίες, η ποικιλία συσκευών κινητής μάθησης, το διαδίκτυο των πραγμάτων και η πληροφορική, η εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα και η τρισδιάστατη εκτύπωση.

Στο πλαίσιο της σχολικής εξ αποστάσεως συμπληρωματικής εκπαίδευσης μπορούν να αξιοποιηθούν μία σειρά από ενεργητικές τεχνικές και διδακτικές μέθοδοι μάθησης, όπως η μέθοδος project ή σχέδια διδασκαλίας, που είναι μία ομαδοσυνεργατική μέθοδος που η ομάδα επιλέγει και υλοποιεί ένα θέμα με βάση τους στόχους που ήδη διαθέτει, η μέθοδος των ερωτήσεων – απαντήσεων, όπου μέσα από τον διάλογο οι μαθητές/μαθήτριες ενεργοποιούνται και αναπτύσσουν επικοινωνιακές δεξιότητες, ο καταιγισμός ιδεών, όπου οι μαθητές/τριες εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους και οι όποιες απαντήσεις αξιοποιούνται από τον/την εκπαιδευτικό για να κατευθύνει το μάθημα. Επίσης, οι εννοιολογικοί χάρτες δίνουν τη δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες να εντοπίζουν τα βασικά στοιχεία ενός μαθήματος να οπτικοποιούν τις πληροφορίες και να μπορούν να επεξεργαστούν τις έννοιες και να τις εμπλουτίζουν με νέες πληροφορίες. Ακόμη, η πρακτική άσκηση προσφέρεται για σύνδεση της θεωρίας με την πράξη με τους/τις μαθητές/τριες να μαθαίνουν βιωματικά, ενώ η μελέτη περίπτωσης συμβάλλει στη μελέτη ενός πραγματικού υποθετικού σεναρίου ή προβλήματος, που αναλύεται και επιχειρείται να δοθεί μία λύση. Όλες αυτές οι διδακτικές προσεγγίσεις στη σχολική ΕξΑΕ είναι μαθητοκεντρικές μέθοδοι που ενεργοποιούνται οι μαθητές/τριες και αναπτύσσουν μία σειρά από δεξιότητες σε πολλά επίπεδα (Κόκκος & Λιοναράκης 1998).

Στο πλαίσιο της σχολικής ΕξΑΕ σπουδαίο ρόλο παίζει το εκπαιδευτικό υλικό, αφού ο/η εκπαιδευτικός απουσιάζει από το χώρο και το χρόνο του/της μαθητή/τριας και αναπτύσσεται μια

σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ μαθητών/τριών – εκπαιδευτικού υλικού, που κινητοποιεί, καθοδηγεί και παρέχει ανατροφοδότηση για την κατανόηση του μαθήματος (Λιοναράκης, 2001). Περισσότερα για το ρόλο του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ αναλύονται στο κεφάλαιο 5.

2.6. Μορφές Σχολικής ΕξΑΕ με την χρήση ΤΠΕ

Η ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ διακρίνεται σε κάποιες κατηγορίες οι οποίες είναι η Ασύγχρονη, η Σύγχρονη και η Μεικτή – Συνδυαστική (Anastasiades, 2012; Bonk & Graham, 2006; Moore & Kearsley, 2012). Η κατηγορία της Ασύγχρονης μορφής της ΕξΑΕ με την βοήθεια του διαδικτύου επιτρέπει σε εκπαιδευτικούς και σε εκπαιδευόμενος/ης να αλληλεπιδρούν ενώ μπορούν να βρίσκονται σε διαφορετικό χώρο και χρόνο. Το σημαντικότερο ίσως πλεονέκτημα που έχει η ασύγχρονη ΕξΑΕ είναι η δυνατότητα της ευελιξίας στο χώρο, τον χρόνο αλλά και τον ρυθμό της μάθησης (Αναστασιάδης, 2008).

Η κατηγορία της Σύγχρονης μορφής ΕξΑΕ μέσω των τηλεδιασκέψεων και των webcasts, μας δίνει την δυνατότητα, τόσο σε εκπαιδευτικούς όσο και σε διδασκόμενους, να μπορέσουμε να αλληλεπιδράσουμε μέσω της εικόνας και του ήχου σε χρόνο πραγματικό, ανεξαρτήτως του γεωγραφικού τόπου στον οποίο μπορεί να παρευρισκόμαστε (Αναστασιάδης, 2004, 2008; Καμπουράκης & Λουκής, 2006).

Η σύγχρονη ΕξΑΕ έχει μια πληθώρα πλεονεκτημάτων. Την ευελιξία που μας προσφέρει και στο χρόνο και στον τόπο, τον επαρκή χρόνο που έχει ο εκπαιδευόμενος/η ώστε να μπορέσει να αλληλεπιδράσει, αλλά και η χρήση και αξιοποίηση της τεχνολογίας με χαμηλό κόστος (Καργίδη, 2003). Ένα από τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα της τηλεδιάσκεψης (υπό παιδαγωγικές προϋποθέσεις) είναι η δυνατότητα που μας δίνει να είμαστε άμεσοι στην επικοινωνία μας καθώς επίσης μας δίνει την αίσθηση της κοινότητας (Anastasiades et al., 2010; Κόλλιας, 2006).

Βέβαια οι δύο αυτές μορφές, Σύγχρονη και η Ασύγχρονη μορφή ΕξΑΕ, θα πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται και όχι να είναι ανταγωνιστικές έννοιες. Η αλληλοσυμπλήρωση αυτή είναι σε θέση να δημιουργήσει όλες τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε να έχουμε για ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον συνδυαστικής μάθησης (Αναστασιάδης, 2005, 2008).

Ως αποτέλεσμα είχαμε την δημιουργία του «Μεικτού - Συνδυαστικού περιβάλλοντος μάθησης» (blended learning), το οποίο συνδυάζει τα θετικά στοιχεία της σύγχρονης και

ασύγχρονης μορφής ΕξΑΕ αλλά και της πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλίας και όλα αυτά υπό το πρίσμα των παιδαγωγικών προϋποθέσεων (Anastasiades, 2012). συμβάλλοντας έτσι στην πραγμάτωση του οράματος που είχε ο Simonson όπως αυτό διατυπώθηκε στην θεωρία της ισοδυναμίας (Simonson, 2012).

2.7. Σύνοψη

Σ' αυτό το υποκεφάλαιο έγινε προσπάθεια να παρουσιαστεί η έννοια της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, οι μορφές και οι παιδαγωγικές και οι διδακτικές της αρχές. Εκείνο που γίνεται εμφανές είναι ότι οι μαθητές/τριες που αποτελούν μια ομάδα πληθυσμού γεννημένη μέσα στον κόσμο της τεχνολογίας και είναι σαφώς εξοικειωμένη με τις ΤΠΕ, η σχολική ΕξΑΕ μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη των μαθητών/τριών σε πολλαπλό επίπεδο, αφού η ΕξΑΕ ενισχύει τη βιωματική, μαθητοκεντρική και διερευνητική μάθηση.

3. ΦΟΡΗΤΗ ΜΑΘΗΣΗ

3.1. Εισαγωγή

Ο όρος φορητή μάθηση (mobile learning) περιέχει πολλές ερμηνείες και αναφέρεται σε διαφορετικές κοινότητες μάθησης. Η μάθηση μέσω κινητών συσκευών απαιτεί την χρήση συγκεκριμένου λογισμικού και εκπαιδευτικού υλικού. Οι κατάλληλες εφαρμογές εκμάθησης για τα κινητά τηλέφωνα θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν ακόμα περισσότερο τις κινητές συσκευές και να την καταστήσουν ένα πολύ δημοφιλές μέσο εκμάθησης.

Σύμφωνα με τους Roschelle, (2003) και Trifonova and Ronchetti, (2004): «Με τον όρο κινητή μάθηση αναφέρουμε τη διαμοίραση μαθητικού περιεχομένου με κινητές συσκευές όπως έξυπνα τηλέφωνα, (smartphones), ή ηλεκτρονικές ατζέντες». Η εκμάθηση μέσω κινητών συσκευών λαμβάνει χώρα με την βοήθεια μικρών αυτόνομων συσκευών όπου οι χρήστες μπορούν να συνδεθούν ανά πάσα στιγμή όπου και να βρίσκονται.

Με τον όρο λοιπόν φορητή τεχνολογία εννοούμε όλες εκείνες τις συσκευές όπως για παράδειγμα τα κινητά τηλέφωνα τρίτης γενιάς, τα smartphones αλλά και τα PDAs, τα οποία μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους και να ανταλλάσσουν αρχεία μέσω των δυνατοτήτων του Bluetooth αλλά και GPRS και 3G.

Επίσης όλες οι συσκευές που έχουν την δυνατότητα να συνδεθούν στο διαδίκτυο, (Wi-Fi), και να ανταλλάζουν μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, έχοντας την δυνατότητα να τα επεξεργαστούν, να τα κατεβάσουν καθώς και να συνοδεύονται από οποιαδήποτε μορφής συνημμένου αρχείου.

Οι φορητές συσκευές είναι ιδιαιτέρως προσβάσιμες και εύχρηστες (Lonsdale, Baber, Sharples, 2003) αφού έχουν την δυνατότητα για άμεση ανταλλαγή γνώσεων, συνεργασίας και ανατροφοδότησης ανά πάσα στιγμή σε οποιαδήποτε τοποθεσία.

Μπορεί να αντικαταστήσει τον τεράστιο όγκο των βιβλίων με την ηλεκτρονική διάθεση αυτών, ελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών καθώς η ενασχόληση με τις κινητές συσκευές αποτελεί ευχάριστη ενασχόληση καθώς οι περισσότερες εφαρμογές έχουν ένα πιο ελκυστικό και ευχάριστο περιβάλλον στο οποίο ο χρήστης μπορεί να περιηγηθεί με μεγάλη άνεση (Nix, 2005), (Trifonova A., Ronchetti M., 2004).

3.2. Θεωρητικό υπόβαθρο της εκμάθησης μέσω κινητών συσκευών

Η τεχνολογία έχει συμβάλει τα μέγιστα στην εκπαίδευση και στις ευκολίες που προσφέρει σε αυτήν. Αρχικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την χρήση του διαδικτύου όπου εκπαιδευτής/τρια και μαθητές/τριες μπορούν να βρίσκονται σε διαφορετική τοποθεσία. Επόμενο στάδιο είναι η κινητή μάθηση, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη αξιοποίηση και εφαρμογή της κινητής τεχνολογίας στον χώρο της εκπαίδευσης (Bora & Dhumane, 2012; Behera, 2013).

Στην παραδοσιακή μάθηση η οποία πραγματοποιείται μέσα σε σχολική τάξη, έχουμε ένα πλαίσιο σταθερό και μια σταθερή θέση όπου υπάρχουν κοινοί στόχοι. Ένας/μία εκπαιδευτικός στην τάξη και ένα κοινό πρόγραμμα σπουδών για όλες τις σχολικές μονάδες έτσι ώστε να μπορεί να διατηρηθεί μια ομοιογένεια σε όλα τα σχολεία. Η εκμάθηση μέσω κινητών συσκευών θα προσπαθήσει να μετασχηματίσει αυτό το σταθερό πλαίσιο αλλά να επιτύχει τους στόχους της διδασκαλίας (Sharples et al., 2007). Ο άνθρωπος έχει την δυνατότητα να αντιλαμβάνεται και να καταλαβαίνει τον κόσμο γύρω του αλλά και αποκτάει καινούργιες γνώσεις μέσα από κάποιες διαδικασίες. Οι διαδικασίες αυτές χωρίζονται στην εξερεύνηση, στην συζήτηση και τέλος στην συνεργατική οικοδόμηση γνώσης. Η διαδικασία της εξερεύνησης αποτελεί ατομική υπόθεση και συνδέει όλες τις εμπειρίες που αποκτούμε στην πάροδο των χρόνων. Η συζήτηση είναι η διαδικασία όπου μας δίνει τη δυνατότητα για απόκτηση καινούργιας γνώσης μέσα και έξω σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα. Τα περιβάλλοντα αυτά δίνουν τη δυνατότητα σε εκπαιδευτές αλλά και εκπαιδευόμενος/ης να παρευρίσκονται σε διαφορετικές τοποθεσίες. Ο ρόλος της τεχνολογίας σε αυτές τις δύο διαδικασίες, διερεύνησης και συζήτησης, είναι να είναι να διαμορφώσει ένα πλαίσιο μάθησης μέσα στο οποίο να αναπτύσσεται η συνεργατική γνώση (Sharples et al., 2007).

3.3. Κινητή εκπαίδευση - εννοιολογική προσέγγιση

Για τον ορισμό της κινητής μάθησης έχουμε τέσσερις κατηγορίες. α) την κατηγορία της κινητικότητας μάθησης μεταξύ χώρων, β) της κινητικότητας μάθησης βάσει ηλεκτρονικής υποδομής, γ) την κατηγορία διασύνδεσης ασύρματης τεχνολογικής επικοινωνίας, και δ) την κατηγορία διασύνδεσης κοινωνίας και κινητών συσκευών (Σοφός, 2019).

Κατά την εκμάθηση μέσω των φορητών συσκευών έχουμε τη δυνατότητα να διαμοιράσουμε αρχεία μεταξύ των χρηστών αλλά να υπάρξει αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Οι

φορητές συσκευές είναι πλέον τόσο τεχνολογικά εξελιγμένες που είναι πολύ μικρές στο μέγεθος, αυτόνομες, έχουν τη δυνατότητα να συνδεθούν το διαδίκτυο, να αποστείλουν συνημμένα αρχεία και ηλεκτρονικά μηνύματα και όλα αυτά μπορούν να γίνουν χωρίς κανένα χρονικό ή χωρικό περιορισμό.

Η εκμάθηση μέσω των φορητών συσκευών σημαίνει ουσιαστικά «μάθηση εν κινήσει». Η νέα ορολογία προσπαθεί να διαφοροποιήσει τη μάθηση η οποία πραγματοποιείται μέσα σε ένα τυπικό πλαίσιο διδασκαλίας όπως είναι η σχολική αίθουσα, και να την εισάγει σε ένα εντελώς καινούργιο πλαίσιο όπου η διαδικασία της μάθησης θα μπορεί να λαμβάνει χώρα σε οποιοδήποτε μέρος ανά πάσα στιγμή με την βοήθεια των κινητών συσκευών. Πρόκειται δηλαδή για ηλεκτρονική μάθηση με την βοήθεια των κινητών ηλεκτρονικών συσκευών. Εκμάθηση μέσω των φορητών συσκευών μπορεί να θεωρηθεί κάθε εκπαιδευτική διαδικασία όπου κυριαρχούν όλες οι τεχνολογικά φορητές συσκευές (Bora & Dhumane, 2012).

Τα βασικότερα χαρακτηριστικά της κινητής μάθησης είναι δύο. Το πρώτο είναι η φορητότητα, αφού οι συσκευές είναι κινητές και έχουν τη δυνατότητα να μετακινηθούν, κάτι που διευκολύνει πολύ τον χρήστη αφού μπορεί και διαχειρίζεται έτσι τον χρόνο του. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι ότι οι κινητές συσκευές είναι ασύρματες (Bora & Dhumane, 2012). Η εκμάθηση μέσω των φορητών συσκευών έχει στο επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο και όχι την τεχνολογία (Bukharaev & Altaher, 2017).

Παρατηρούμε πόσο ευέλικτη και προσβάσιμη είναι η κινητή μάθηση δίνοντας την δυνατότητα πρόσβασης σε όλους. Επιπλέον βλέπουμε πόσο συνεργατική μπορεί να είναι αφού οι χρήστες είναι σε θέση να διαμοιράζονται και να επεξεργάζονται το ίδιο αρχείο ακόμα και ταυτόχρονα. Η δυνατότητα αντικατάστασης ενός τεράστιου όγκου βιβλίων και σημειώσεων σε μία μόνο φορητή συσκευή είναι ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν μέσω των φορητών συσκευών. Ακόμα η διαδικασία μάθησης μέσω φορητών συσκευών γίνεται πολύ πιο συναρπαστική και διασκεδαστική σε σχέση με την τυπική εκμάθηση μέσα σε μια σχολική αίθουσα. Η μαθησιακή διαδικασία μπορεί να γίνει μέσω διαδραστικών εφαρμογών και παιχνιδιών αποτελώντας μια πολύ διασκεδαστική και αποτελεσματική εμπειρία για τον χρήστη (Alsaadat, 2017).

Τα βασικά χαρακτηριστικά της κινητής μάθησης στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι (Σοφός, 2019):

1. μετακίνηση μεταξύ διαφορετικής τοποθεσίας
2. προσβασιμότητα και διασύνδεση μεταξύ διαφορετικών τεχνολογιών
3. διαδικτυακή ασύρματη επικοινωνία
4. χρήσης των κινητών συσκευών για προσωπικές, εργασιακές και εκπαιδευτικές ενέργειες
5. διασύνδεση μεταξύ κοινωνικών δομών
6. ενδιαφέρον, κινητοποίηση, διασκέδαση
7. αποθήκευση αρχείων και πλήρη φορητότητα
8. επεξεργασία, ανατροφοδότηση, βαθμολόγηση εργασιών
9. γνώσης για τις νέες τεχνολογικά προηγμένες συσκευές
10. εύρος και μεγάλη γκάμα χρήσεων
11. απροσπέλαστη χρήση και ευελιξία
12. εργασία εστιασμένη στο κάθε μαθησιακό επίπεδο του εκπαιδευόμενου/ης
13. πρόσβαση σε μια πληθώρα πηγών πληροφοριών

3.4. Η χρήση των κινητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία

Οι φορητές συσκευές σήμερα, όπως είναι τα smartphones και τα tablet, μας δίνουν τη δυνατότητα τόσο εκπαιδευτικούς, μαθητές/τριες αλλά και γονείς, να έχουμε πρόσβαση σε ένα τεράστιο όγκο ψηφιακού περιεχομένου με βάση τις εξατομικευμένες ανάγκες του καθενός. Οι φορητές συσκευές είναι ένα σπουδαίο εργαλείο όπου μπορεί να αξιοποιηθεί πολύ αποτελεσματικά στα χέρια των μαθητών/τριών και με την επίβλεψη και βοήθεια των εκπαιδευτών μπορούν να συμβάλουν ώστε το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα να έχει τα μέγιστα αποτελέσματα (Bebell & O'Dwyer, 2010; Adeboye, 2016; Khadim, 2018). Στην αγορά μπορούμε να βρούμε πλέον μια πληθώρα εφαρμογών για κινητές συσκευές όπου περιλαμβάνει και εκπαιδευτικές εφαρμογές. Η νέα γενιά και οι χρήστες μικρότερης ηλικίας είναι πλήρως εξοικειωμένοι με την χρήση των κινητών συσκευών και βρίσκουν πιο ενδιαφέρον τη μάθηση μέσω των διαδραστικών εφαρμογών που έχουν αναπτυχτεί για τις κινητές συσκευές (Valk et al., 2010; Göksu & Atici, 2013;).

Ζούμε σε μια εποχή όπου οι μαθητές/τριες μεγαλώνουν με τα κινητά και την τεχνολογία και βρίσκουν διασκεδαστική μια εκπαιδευτική διαδικασία όπου μπορούν να συμμετέχουν παρακολουθώντας βίντεο, παρουσιάσεις, εφαρμογές εικονικής πραγματικότητας, νέες τεχνικές, έχοντας ως αποτέλεσμα να φαίνεται πολύ πιο αποτελεσματικός και παραγωγικός ο τρόπος που μαθαίνουν (Karsenti, 2004; Göksu & Atici, 2013; Khadim, 2018).

Πέρα από αυτό η αλματώδης ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων που συνδέουν δισεκατομμύρια ανθρώπους μεταξύ τους παγκοσμίως, πληρούν όλες τις προϋποθέσεις ώστε να μπορέσει να δημιουργηθεί ένα τεράστιο δίκτυο εκπαιδευομένων.

Η τεχνολογία μας δίνει τη δυνατότητα να την χρησιμοποιήσουμε όπως επιθυμούμε ώστε να κάνουμε τη μαθησιακή διαδικασία πιο ευχάριστη, ελκυστική, αποτελεσματική και αποδοτική. Στον κόσμο της τεχνολογίας όλα είναι εφικτά και δεν υπάρχει κανένας περιορισμός για το που μπορεί να φτάσουν οι δυνατότητές της. Παρακάτω βλέπουμε πώς μπορούν οι φορητές συσκευές να χρησιμοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία (Adeboye, 2016):

1. δυνατότητα εγγραφής ήχου.
2. εργαλεία δημοσκοπήσης.
3. δημιουργία βίντεο
4. Chat και φόρουμ συζήτησης.
5. QR κωδικοί.
6. επαυξημένη πραγματικότητα (augmented reality).

Η μάθηση τα τελευταία χρόνια έχει δεχθεί τεράστιες αλλαγές με την βοήθεια των τεχνολογικών εξελίξεων αλλά και την αλματώδη πρόοδο που έχει παρατηρηθεί στις ηλεκτρονικές συσκευές αλλά και στις τηλεπικοινωνίες, με αποτέλεσμα να μιλάμε πλέον για «κινητή μάθηση», ή «χωρίς όρια» μάθηση» (Wong & Looi, 2011) και «για εδώ και τώρα κινητή μάθηση» (Martin & Ertzberger, 2013). Τα ψηφιακά παιχνίδια δεν θα μπορούσαν φυσικά να εξαιρεθούν από αυτό το σύγχρονο τμήμα της μάθησης. Η χρήση των παιχνιδιών μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα αποτελεσματική και να επιδράσει θετικά την μάθηση αφού μας δίνουν τη δυνατότητα για ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών αλλά και για την ανάπτυξη διαφόρων

δεξιοτήτων (Koutromanos & Avraamidou, 2014). Τα παιχνίδια επαυξημένης πραγματικότητας (AR) αποτελούν ένα τομέα όπου θα πρέπει να έχει την προσοχή μας αφού τα πλεονεκτήματα από την χρήση τους είναι πολλά (Koutromanos, Sofos, & Avraamidou, 2015).

Τι είναι όμως επαυξημένη πραγματικότητα (AR); Ως ορισμό θα λέγαμε ότι είναι μια θέαση η οποία πραγματοποιείται σε έμμεση ή άμεση σε χρόνο του πραγματικού φυσικού περιβάλλοντος το οποίο έχει επαυξηθεί με την πρόσθεση εικονικών πληροφοριών (Carmigniani & Furht, 2011).

Αναφορικά με τα παιχνίδια επαυξημένης πραγματικότητας (AR) έχουν τη δυνατότητα να παίζονται στον πραγματικό κόσμο με την βοήθεια πάντα των τεχνολογικά προηγμένων φορητών συσκευών, είτε είναι κινητά τηλέφωνα είτε είναι tablet κτλ, αλλά ταυτόχρονα δημιουργούν έναν φανταστικό κόσμο πάνω στον πραγματικό.

Η επαυξημένη πραγματικότητα (AR) είναι μια τεχνολογία που δίνει τη δυνατότητα στην πληροφορία, η οποία θα δημιουργηθεί με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή, να μπορέσει να εξαπλωθεί σε πραγματικό άμεσο ή έμμεσο περιβάλλον του πραγματικού κόσμου και όλο αυτό να γίνει σε πραγματικό χρόνο. Η επαυξημένη πραγματικότητα (AR) αυτό που κάνει είναι να ενώνει τον πραγματικό με τον εικονικό κόσμο (Lee, 2012). Η επαυξημένη πραγματικότητα (AR) είναι σε θέση να μας προσφέρει γνώση σε βάθος αλλά και μαθησιακή εμπειρία σε πραγματικό χρόνο, και όλα αυτά συνδυάζοντας την πληροφορία με τον πραγματικό κόσμο συγγραφείς (Chang et al., 2010; Kesim & Ozarslan, 2012; Lee, 2012; Giasirani & Sofos, 2016, 2017). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μπορέσουν να υποκινηθούν και να κινητοποιηθούν οι μαθητές/τριες για περαιτέρω συμμετοχή στη μάθηση ενώ ταυτόχρονα ενισχύονται και όλες εκείνες οι πρακτικές που έχουν ως βάση τους τον εκπαιδευτικό ρεαλισμό με την εικονική και την επαυξημένη πραγματικότητα.

3.5. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της χρήσης των φορητών συσκευών στην εκπαίδευση

Με την βοήθεια των φορητών συσκευών μπορούμε να μετασχηματίσουμε τη διδασκαλία μας και την μάθηση με αποτέλεσμα να μπορούν οι μαθητές/τριες μας να αποκομίζουν τα μέγιστα αναφορικά με τη νέα γνώση. Οι φορητές συσκευές είναι πολύ πιο ελκυστικές στο να

συμμετέχουν οι μαθητές/τριες μας στη διαδικασία της μάθησης, δίνοντας τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στις ιδιαίτερες και προσωπικές ανάγκες του κάθε χρήστη.

Ένα πολύ σημαντικό ζήτημα που θα πρέπει να αναφέρουμε είναι κατά πόσο είναι σε θέση οι εκπαιδευτικοί να ανταποκριθούν στην χρήση των φορητών συσκευών αλλά και κατά πόσο έχουν τη γνώση και την κατάρτιση για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες της εκπαιδευτικής πολιτικής. Επίσης πολύ σημαντικό είναι να μπορέσει η πολιτεία να παρέχει τους κατάλληλους πόρους ώστε να μπορέσουν να εξοπλιστούν τεχνολογικά όλα τα σχολεία. Για να μπορέσουμε να εισάγουμε και να αξιοποιήσουμε όλες τις φορητές συσκευές στην εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει να υπάρχουν όλες εκείνες οι προϋποθέσεις ώστε να έχουμε μια αποτελεσματική χρήση των συσκευών με τα μέγιστα οφέλη για τους μαθητές/τριες μας.

3.6. Οφέλη από τη χρήση φορητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία

Τρία είναι τα βασικότερα πλεονεκτήματα της κινητής μάθησης (Bora, Dhumane, 2012). Το πρώτο πολύ βασικό πλεονέκτημα είναι η φορητότητα όπου οι συσκευές μπορούν να μετακινούνται και να μεταφέρονται οπουδήποτε έχοντας την δυνατότητα ο χρήστης να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες και σε αλληλεπίδραση με άλλους χρήστες ανά πάσα στιγμή. Το δεύτερο πλεονέκτημα των φορητών συσκευών είναι η δυνατότητα για συνεργασία. Οι κινητές συσκευές δίνουν την δυνατότητα στις ομάδες μαθητών/τριών να δουλεύουν συνεργατικά ανά πάσα στιγμή και μπορούν να μοιράσουν τις πληροφορίες με ευκολία έχοντας ως αποτέλεσμα την πιο αποδοτική συνεργασία μεταξύ τους. Το τρίτο πλεονέκτημα είναι η παρακίνηση. Οι χρήστες που χρησιμοποιούν φορητές ασύρματες συσκευές έχουν μια ιδιαίτερη αυτονομία στη μάθηση, καθώς απαιτείται αυξημένη υπευθυνότητα ώστε να μπορέσουν να διαχειριστούν τον νέο τρόπο μάθησης. Τέλος οι χρήστες δείχνουν μεγαλύτερη προθυμία και ευχαρίστηση για να δουλέψουν και να αξιοποιήσουν τις κινητές συσκευές (Bora, Dhumane, 2012). Οι τεχνολογίες ασύρματης εκπαίδευσης μας δίνουν τη δυνατότητα ώστε η μάθηση να πραγματοποιείται και πέρα από την τάξη και τις σχολικές ώρες της ημέρας, συνεπώς οι χρήστες μπορούν να δουλέψουν ανά πάσα στιγμή σε χρόνο που είναι βολικό για αυτούς (Baker et al., 2016).

Ποια είναι όμως τα οφέλη φορητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία; Οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε πληροφορία και περιεχόμενο ανεξαρτήτων χρόνου και τόπου δίνοντας στους εκπαιδευόμενος/η το πλεονέκτημα να παίρνουν

μέρος στην εκπαιδευτική διαδικασία χωρίς κανένα περιορισμό τόπου και χρόνου, έχοντας πάντα στο επίκεντρο την μέγιστη αξιοποίηση των δυνατοτήτων των τεχνολογιών προς όφελος του μαθητή. Οι φορητές συσκευές μας επιτρέπουν να έχουμε μια πλήρης εξατομικευμένη διδασκαλία για τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών/τριών μας, διαφοροποίηση μαθησιακών αναγκών, συνεχής αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτή/τριας και εκπαιδευομένου αλλά και εξάλειψη επικοινωνιακών και πολιτισμικών εμποδίων μεταξύ εκπαιδευτών και μαθητών/τριών (Sarrab et al., 2012).

Ένα ακόμα πλεονέκτημα των φορητών συσκευών είναι η δυνατότητα που δίνουν στους εκπαιδευόμενος/ης ώστε να μπορούν να παρακολουθούν την ατομική του πρόοδο, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αλλάζουν τα μαθησιακά περιβάλλοντα από τυπική σε άτυπη μάθηση, παρέχοντάς τους κίνητρα, αλλά και υποστηρίζοντάς τους σε οποιαδήποτε ανάγκη τους για εξατομικευμένη διδασκαλία (Morrone et al., 2012; Mango, 2015; Nishizaki, 2015; Dias & Victor, 2017).

Για τους εκπαιδευόμενου/ης/ες οι φορητές συσκευές αποτελούν ένα ιδιαίτερα εύχρηστο, διασκεδαστικό και ελκυστικό προϊόν. Έχουν μεγάλες και ευκρινείς οθόνες, πάρα πολλές εφαρμογές, διάφορα λογισμικά εγγραφής εικόνας και ήχου, κάτι που τους είναι πολύ ευχάριστο κατά την διαδικασία της μάθησης (Mango, 2015).

Η σχέση διδασκαλίας που αναπτύσσεται μέσα από τις κινητές συσκευές επικεντρώνεται περισσότερο στον μαθητή. Η πληθώρα των εφαρμογών που είναι διαθέσιμες δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές/τριες να δουλεύουν αυτόνομα και ανεξάρτητα, είτε σε ομάδες είτε ατομικά. Με την ραγδαία αύξηση της χρήσης των κινητών συσκευών, οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα για δημιουργικές διαδικασίες όπου λαμβάνουν ένα πλήθος πληροφοριών και γνώσεων, υποστηρίζοντας τη μαθησιακή διαδικασία (Shuler, 2009).

Με την χρήση των φορητών συσκευών μπορεί να έχουμε θεαματικά αποτελέσματα αφού μας δίνουν τη δυνατότητα να αυξήσουμε αποτελεσματικά της συνολική απόδοση της τάξης, να βελτιώσουμε την προσοχή των μαθητών/τριών μας αλλά και να ενισχύσουμε την ενεργή τους συμμετοχή στη διαδικασία της μάθησης (Γιαβρίμης και συν., 2010; Morris et al., 2016). Οι διαθέσιμες εφαρμογές που είναι στη ευχέρεια των εκπαιδευτικών, μας δίνουν τη δυνατότητα να παρουσιάσουμε το εκάστοτε διδακτικό αντικείμενο με μεγαλύτερη σαφήνεια

καθιστώντας το ακόμα πιο κατανοητό αφού μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε εικόνα, ήχο μέχρι και εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας (Morris et al., 2016).

Ποια είναι όμως τα πλεονεκτήματα της εισαγωγής των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση (Tinio, 2003; Wong et al., 2008; Mbodila & Kikunga, 2012; Fu, 2013);

α) βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, μέσα από τη δημιουργία κινήτρων για μάθηση, της ενεργού συμμετοχής τους στη μαθησιακή διαδικασία,

β) διευκόλυνση της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων στη χρήση της τεχνολογίας,

γ) διαδραστική μάθηση, η οποία οδηγεί σε έρευνα και ανάλυση νέων πληροφοριών, δ) συνεργατική μάθηση, που ενισχύει την πολυπολιτισμικότητα, την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών/τριών, ακόμα και από διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο (Tinio, 2003; Wong et al., 2008; Mbodila & Kikunga, 2012; Fu, 2013).

Οι φορητές συσκευές έχουν σχεδιαστεί ώστε να μας προσφέρουν εκπαίδευση υψηλής ποιότητας. Είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά για όλους εκείνους τους μαθητές/τριες που δεν έχουν πρόσβαση και δυνατότητα για εκπαίδευση σε σχολείο. Εδώ είναι που οι φορητές συσκευές μπορούν καλύψουν αυτή την ανάγκη των μαθητών/τριών μας και να έχουν ισότιμες ευκαιρίες και πρόσβαση στην εκπαίδευση (Baker et al., 2016). Παρόλα αυτά, υπάρχουν πολλά εμπόδια που αποτελούν τροχοπέδη στην χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στο σχολείο.

3.7. Εμπόδια και προκλήσεις για τη χρήση φορητών συσκευών στην εκπαιδευτική διαδικασία

Οι κινητές συσκευές από την άλλη πλευρά δεν είναι προορισμένες για μαθητές/τριες ώστε να χρησιμοποιηθούν στην εκπαίδευση και δεν είναι κατάλληλες στην μαθησιακή διαδικασία (Traxler, 2010). Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας καθώς και η ανάπτυξη πολλών καινούριων εφαρμογών για σκοπούς μάθησης και διδασκαλίας προκαλεί ιδιαίτερο άγχος στους διδάσκοντες μιας και καλούνται να επιλέξουν μέσα από μια πληθώρα εφαρμογών ώστε να βρουν αυτήν που είναι η καταλληλότερη για την διδασκαλία τους διδασκαλία (Traxler, 2010; Melhuish & Falloon, 2010).

Ένας ακόμα ανασταλτικός παράγοντας είναι ότι μπορεί κάποιο λογισμικό να θεωρηθεί ξεπερασμένο αν δεν ακολουθεί την εξέλιξη της αποχής και δεν συμβαδίζει με τις ταχύτατες

εξελίξεις και αναβαθμίσεις. Επιπλέον θα πρέπει και οι εκπαιδευόμενοι να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις των εφαρμογών ώστε να μπορούν να ακολουθούν και να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του κάθε λογισμικού (Sarrab et al., 2012; Asabere, 2013).

Ένα άλλο πολύ σημαντικό μειονέκτημα της χρήσης των κινητών συσκευών είναι η μην έχουν όλοι οι εκπαιδευόμενοι την δυνατότητα να μπορέσουν να συνδεθούν στις εκπαιδευτικές πλατφόρμες , αλλά και να μην είναι κατάλληλα για όλα τα μαθήματα κυρίως τα εργαστηριακά (Asabere, 2013). Ακόμα οι περιοχές που βρίσκονται πίσω σε τεχνολογική αλλά και οικονομική ανάπτυξη δεν είναι σε θέση ώστε να μπορούν να ενσωματώσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία τις διευκολύνσεις που μας προσφέρουν οι τεχνολογικές εξελίξεις (Dias και Victor, 2017).

Ένα από τα σημαντικότερα μειονέκτημα της χρήσης των κινητών συσκευών στη διαδικασία της μάθησης θα λέγαμε ότι δεν υπάρχει η δυνατότητα για συνεχής επίβλεψη. Θα πρέπει να υπάρξει ένα σύστημα ελέγχου και επιτήρησης ώστε να μπορούν να ελέγχονται οι μαθητές/τριες αν κάνουν χρήση αυτών των συσκευών για άλλους λόγους, πέραν των μαθησιακών. Οι εκπαιδευόμενοι μπορεί να χρησιμοποιήσουν τις συσκευές αυτές ακατάλληλα και να αποτελέσουν αιτία ώστε να αποσπαστεί η προσοχή τους από την μαθησιακή διαδικασία. Ακόμα οι περισσότεροι γονείς έχουν την πεποίθηση ότι τα παιδιά μικρότερης ηλικίας δεν είναι ακόμα σε θέση να έχουν μια υπεύθυνη στάση και χρήση των κινητών συσκευών συνεπώς αποτελούν κίνδυνο για αυτές τις πρώιμες ηλικίες (Asabere, 2013).

Στην παραδοσιακή διδασκαλία και εκμάθηση διαθέτουμε πολλούς τρόπους ώστε να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε τις δραστηριότητες των μαθητών/τριών μας. (γραφτές εξετάσεις, τεστ αξιολόγησης, κτλ). Από την άλλη, η αξιολόγηση των μαθητών/τριών μέσω κινητών συσκευών μπορεί να είναι δύσκολη αλλά ακόμα και η παρακολούθηση της προόδου των μαθητών/τριών μπορεί να μην είναι τόσο εύκολη (Asabere, 2013).

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο το οποίο θα πρέπει να αναφερθεί είναι το υψηλό κόστος και κατάλληλες υποδομές που απαιτούνται ώστε να υπάρχει η σωστή εισαγωγή και ενσωμάτωση στην εκπαίδευση (Tinio, 2003). Η χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση θα πρέπει να γίνει έχοντας συνυπολογιστεί το κόστος στον σχολικό προϋπολογισμό και στον διαθέσιμο χρόνο διδασκαλίας αφού έτσι αλλάζει ο χρόνος που αφιερώνεται στην παραδοσιακή διδασκαλία (Falch and Mang, 2015).

Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί τις περισσότερες φορές δεν έχουν τον απαιτούμενο χρόνο ώστε να μπορέσουν να καταρτιστούν και να προετοιμαστούν κατάλληλα για την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση (Fu, 2013). Η έλλειψη χρόνου σε συνδυασμό με τις περιορισμένες γνώσεις και δεξιότητες των διδασκόντων ώστε να είναι σε θέση να εντάξουν τις κινητές συσκευές αποτελεσματικά στη μαθησιακή και εκπαιδευτική διαδικασία (Fu, 2013; Hernandez, 2017), αποτελεί ένα από τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες για την χρήση των τεχνολογιών στην εκπαίδευση.

3.8. Σύνοψη

Συνοψίζοντας αντιλαμβανόμαστε πως η ανεπαρκής υλικοτεχνική υποδομή που επικρατεί στις σχολικές μονάδες με συνδυασμό με την ελλιπή κατάρτιση των εκπαιδευτικών αποτελούν τα δύο από τα βασικότερα μειονεκτήματα ώστε να εμποδίζουν την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών, όπως οι κινητές συσκευές, στην εκπαιδευτική διαδικασία (Μάνεση, 2016; Tezci, 2010; Awan, 2011; Sanchez et al., 2012; Player-Koro, 2012; Fu, 2013; Ndibalema, 2014), συνυπολογίζοντας και την έλλειψη επαρκούς χρόνου και της ποικιλίας των κατάλληλων εφαρμογών (Μάνεση, 2016; Sanchez et al., 2012).

4. ΙΣΤΟΡΙΑ

4.1. Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό πραγματεύεται με την ιστορία ως επιστήμη και ως γνωστικό αντικείμενο στο δημοτικό σχολείο, καθώς το εκπαιδευτικό υλικό αφορά τη βαθμίδα αυτή. Επίσης, επικεντρώνεται σε ζητήματα διδακτικής της ιστορίας σύμφωνα με τις νέες τάσεις και απαιτήσεις. Φυσικά, η έρευνα αυτή επεκτείνεται στη διδακτική της ιστορίας με χρήση ΤΠΕ αλλά με και τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Τέλος, αφιερώνεται ξεχωριστό υποκεφάλαιο για το πεδίο της τοπικής ιστορίας, αφού και το εκπαιδευτικό υλικό αφορά για την εκμάθηση της πολιτιστικής ιστορίας της νήσου Θάσου.

4.2. Ιστορία ως επιστήμη

Ο όρος «ιστορία» προσδιορίζεται με βάση το οτιδήποτε έχει πραγματοποιηθεί στο παρελθόν. Η ιστορία ως επιστήμη είναι η μελέτη του παρελθόντος από τους ειδικούς αυτής της επιστήμης, τους ιστορικούς. Η επιστήμη της ιστορίας έχει σαν στόχους τη γνώση, την κατανόηση και την ερμηνεία γεγονότων ή καταστάσεων που έχουν συμβεί στο παρελθόν. Οι θεματικές που μελετά η επιστήμη της ιστορίας μπορεί να αφορούν την πολιτική οργάνωση και την πολιτική ζωή, τη διπλωματία και τις διακρατικές σχέσεις, την κοινωνική διαστρωμάτωση και τις κοινωνικές ομάδες, την οργάνωση της παραγωγής και της εργασίας, ιδεολογίες, θρησκευτικές πεποιθήσεις και συλλογικές ταυτότητες. Με αυτή την έννοια, μπορεί να γίνει λόγος για πολιτική ιστορία, στρατιωτική ιστορία, διπλωματική ιστορία, οικονομική ιστορία, κοινωνική ιστορία, διανοητική ιστορία, ιστορία των νοοτροπιών ή ιστορία των θρησκειών (ΙΕΠ, 2022).

Όπως αναφέρθηκε, οι ιστορικοί είναι εκείνοι που καταγράφουν την ιστορία εξετάζοντας τις ιστορικές πηγές. Ιστορική πηγή μπορεί να είναι το οτιδήποτε (κείμενα, έργα τέχνης, αντικείμενα καθημερινής χρήσης, κτίρια, οπτικοακουστικές μαρτυρίες, φωτογραφίες, ταινίες, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, ιστοσελίδες, εφημερίδες, περιοδικά, κτλ) που προκύπτει ως πληροφόρηση ή γνώση για το παρελθόν και μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην έρευνα ενός ιστορικού. Ως προς τα είδη των πηγών αναφέρονται δύο είδη. Υπάρχουν οι πρωτογενείς πηγές, που έχουν δημιουργηθεί την ιστορική περίοδο κατά την οποία ένας ιστορικός μελετάει, και οι δευτερογενείς πηγές, που είναι έργα μεταγενέστερων μελετητών του παρελθόντος. Ένας άλλος διαχωρισμός είναι οι άμεσες πηγές και οι έμμεσες πηγές. Οι πρώτες

δημιουργήθηκαν για την κάλυψη συγκεκριμένων πρακτικών αναγκών και έχουν μία συγκεκριμένη χρηστική αξία και λειτουργικότητα (π.χ. νόμοι, νομίσματα, επιστολές), ενώ οι δεύτερες είναι γραπτά κείμενα που αποσκοπούσαν να μεταδώσουν την εικόνα που ο συντάκτης τους είχε για την εποχή τους (π.χ. απομνημονεύματα, έργα λογοτεχνίας). Επομένως, ο ιστορικός μέσα στις ιστορικές πηγές αναζητά απαντήσεις στα ερωτήματα που έχει θέσει, συνομιλεί μαζί τους και τις υποβάλλει σε κριτικό έλεγχο. Ο τρόπος που εργάζεται σχετίζεται με θεωρητικά επιστημονικά μοντέλα (ΙΕΠ, 2022).

Συμπερασματικά, η επιστήμη της ιστορίας έχει ιδιαίτερη αξία, καθώς μέσω αυτής συγκροτείται η συλλογική μνήμη, η ταυτότητα και η κληρονομιά ενός λαού και μιας κοινωνίας. Η ιστορία ως επιστήμη έχει τη δύναμη στο να κατανοηθεί το παρόν μέσω της μελέτης του παρελθόντος και στην ανάληψη δράσης και συμμετοχής στο σύγχρονο γίνεσθαι και φυσικά συμβάλλει στην καλλιέργεια ενημερωμένων ενεργών δημοκρατικών πολιτών, ενώ όπως ανέφερε ο Π. Βιλλάρ είναι μία μορφή λογοδοσίας της κοινωνίας προς τον εαυτό της (ΙΕΠ, 2022).

4.3. Ιστορία ως γνωστικό αντικείμενο

Σύμφωνα με σχετική οδηγία του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1996, όπως αναφέρεται στον Κόκκινο (1998), *«κάθε ανθρώπινο υποκείμενο έχει το δικαίωμα να γνωρίσει το παρελθόν του, καθώς και το δικαίωμα να απαρνηθεί το παρελθόν που του επιβάλλεται. Η ιστορία συνιστά ένα από τα μέσα που διαθέτουμε για την αποκάλυψη του παρελθόντος και τη σφυρηλάτηση της πολιτισμικής μας ταυτότητας. Η ιστορία λοιπόν λειτουργεί σαν μια ανοικτή πόρτα που οδηγεί στην επαφή με τον πλούτο του εθνικού παρελθόντος και των άλλων πολιτισμών. Η ιστορία αποτελεί μια ιδιαίτερη διανοητική πειθαρχία που αναπτύσσει την κριτική προσέγγιση των πληροφοριών, αλλά και τη φαντασία που βασίζεται σε πραγματολογικά δεδομένα»* (Κόκκινος, 1998: 245-246).

Η ιστορία ως γνωστικό αντικείμενο συμπεριλαμβάνεται στο επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα στην βαθμίδα της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης από την τρίτη δημοτικού έως την έκτη δημοτικού. Συγκεκριμένα, στην τρίτη δημοτικού οι μαθητές/τριες/μαθήτριες έρχονται σε επαφή με την ελληνική μυθολογία και την προϊστορία, στην τετάρτη δημοτικού γνωρίζουν σημαντικά γεγονότα και φαινόμενα της αρχαίας ελληνικής ιστορίας, ενώ στην πέμπτη δημοτικού γνωρίζουν σημαντικά γεγονότα και φαινόμενα της βυζαντινής περιόδου και

κατανοούν την ιστορική συνέχεια του Ελληνισμού. Τέλος, στην έκτη δημοτικού οι μαθητές/τριες/μαθήτριες έρχονται σε επαφή με σημαντικά γεγονότα και εξελίξεις της σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής ιστορίας με έμφαση στην Ελληνική Επανάσταση και στη συγκρότηση του ελληνικού κράτους (ΙΕΠ, 2022).

Σύμφωνα με τα αναλυτικά προγράμματα, ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας της ιστορίας είναι η καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης των μαθητών/τριών/μαθητριών με κριτικό τρόπο, ώστε να αποκτήσουν ιστορική συνείδηση για πρόσωπα, γεγονότα και καταστάσεις που συνέβησαν στο παρελθόν, αλλά επηρεάζουν το παρόν και το μέλλον. Η ιστορική σκέψη συγκροτείται μέσα από την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων αλλά και την εξέταση των αιτιών και των αποτελεσμάτων, ενώ η καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης έχει να κάνει με την κατανόηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων στη ζωή. Επιπλέον, σύμφωνα και με τα νέα προγράμματα σπουδών, τα οποία θα ισχύσουν στο άμεσο μέλλον, η έμφαση δίνεται στα μαθησιακά αποτελέσματα με την έννοια ότι οι μαθητές/τριες/μαθήτριες καλούνται να αναπτύξουν όχι μόνο ακαδημαϊκές – γνωστικές δεξιότητες αλλά και δεξιότητες σε συναισθηματικό, ψυχολογικό, κοινωνικό, πολιτισμικό και πολιτικό επίπεδο. Φυσικά, οι μαθητές/τριες/μαθήτριες έχουν ενεργό παρουσία στη μαθησιακή διαδικασία, σκέφτονται και ενεργούν κριτικά, αναπτύσσουν κριτική συνείδηση που τους/τις βοηθά να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής και να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την ανοικοδόμηση μίας πιο δίκαιης και ισότιμης κοινωνίας, ενώ η αξιολόγηση του μαθήματος της ιστορίας έχει διαμορφωτικό, ανατροφοδοτικό και μεταγνωστικό χαρακτήρα χωρίς διάθεση αποστήθισης και αναπαραγωγής ιστορικών γνώσεων (ΙΕΠ, 2022).

Τέλος, σύμφωνα με την Βακαλούδη (2014), το μάθημα της ιστορίας προσφέρεται και ως μάθημα ανθρωπογνωσίας στο πλαίσιο ενίσχυσης της ανθρωπιστικής παιδείας για τη διερεύνηση του πλαισίου και δράσης των ανθρώπων, τη σημασία και το σεβασμό στον άνθρωπο, αλλά και ως μάθημα πολιτισμού, με την έννοια της γνωριμίας και επικοινωνίας με πνευματικά, καλλιτεχνικά επιτεύγματα, την πορεία του σύγχρονου πολιτισμού για την ενίσχυση της πολιτισμικής ταυτότητας των παιδιών με ταυτόχρονη διαπολιτισμική προσέγγιση.

4.4. Διδακτική της ιστορίας

Τα τελευταία χρόνια σύμφωνα με τις σύγχρονες τάσεις η διδασκαλία της ιστορίας επιτάσσει την ανάγκη του συνδυασμού ανάμεσα στον επιστημολογικό και ιστοριογραφικό προβληματισμό με τη διδασκαλία στην πράξη (Τζόκας, 2002). Με αυτή την έννοια υπάρχει μία αλληλεπίδραση ανάμεσα στην ιστορική γνώση και την κοινωνική αναπαραγωγή της ή και κατασκευή της με τη διαμεσολάβηση της μαθησιακής πράξης. Έτσι, οι μαθητές/τριες/μαθήτριες προσεγγίζουν τη νέα γνώση μυσούνται στην επιστημολογική ιδιαιτερότητα της ιστορικής γνώσης μέσα από τη διερεύνηση και την κριτική προσέγγιση (Κόκκινος, 2000). Με βάση αυτό το πλαίσιο καθορίζονται τα περιεχόμενα του μαθήματος αλλά και οι στρατηγικές διδασκαλίας και μάθησης. Οι παράμετροι αναφέρονται στην επιλογή ευρέως φάσματος περιεχομένων, στην ανάγκη για πολυπρισματικές και διεπιστημονικές προσεγγίσεις, στην προτίμηση σε ενεργητικές στρατηγικές διδασκαλίας και μάθησης, για να είναι ικανές να αναπτύξουν την κριτική σκέψη (Μαυροσκούφης, 2010).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον Κόκκινο (1998), παρατηρείται ελληνική ιδιαιτερότητα στη διδακτική της ιστορίας, καθώς δίνεται έμφαση στα πολιτικοστρατιωτικά γεγονότα και τη δράση των ελίτ ή των χαρισματικών προσωπικοτήτων, η σχολική ιστορία αντιμετωπίζεται ως μέσο ιδεολογικής και εθνικής διαπαιδαγώγησης, το έθνος εμφανίζεται ως περιούσιο λαό με δαιμονοποίηση του άλλου ως εχθρού, ενώ τονίζει τη σύγχυση και τη μη συνεργασία ιστορικών, κέντρων αποφάσεων και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, όπως και η έλλειψη κατάλληλης εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και αδυναμίας υλοποίησης και εφαρμογής εναλλακτικών τρόπων διδασκαλίας.

Πλέον, γίνεται προσπάθεια η σχολική ιστορία να απεγκλωβιστεί από τον δασκαλοκεντρικό και αφηγηματικό χαρακτήρα με την απομνημόνευση όρων χρονολογιών ή άλλων στοιχείων, αλλά να εμπλουτιστεί με σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις (Βακαλούδη, 2014). Βέβαια, Η ιστορική αφήγηση ως παρουσίαση από τον/την εκπαιδευτικό δεν απορρίπτεται αλλά είναι χρήσιμη μέσα από έναν επαναπροσδιορισμό της με έμφαση τον κατευθυνόμενο διάλογο και τις ερωτήσεις από τον διδάσκοντα προς την τάξη ενεργοποιώντας το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών/τριων και την φαντασιακή ανάπλαση των γεγονότων. Ωστόσο, όπως αναφέρει ο Λεοντσίνης (2009), οι νέες μορφές διδασκαλίας και αναζήτηση της ιστορικής γνώσης είναι σε θέση να αποσυνδέσουν περισσότερο ή λιγότερο τη μονομέρεια των διδακτικών προσεγγίσεων του παρελθόντος δίνοντας προτεραιότητα όχι τόσο στην ιστορική πληροφόρηση

όσο στις διδακτικές και ερευνητικές διαδικασίες που καλλιεργούν τα προσωπικά κριτήρια προσέγγισης του ιστορικού υλικού. ο παραπάνω συλλογισμός αποτελεί «μία προσδοκώμενη συνειδητή μεταλλαγή του ιστορικού υλικού σε παραγωγικό προϊόν, που συμβάλλει στην προσωπική ανάπτυξη του μαθητή και στην καλλιέργεια των δυνατοτήτων αναγνώρισης των χαρακτηριστικών της σημερινής ταυτότητας του σύγχρονου κόσμου» (Λεοντσίνης, 2009: 53). Όσον αφορά τις νέες διδακτικές μεθόδους και τεχνικές ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στο πλαίσιο της ομαδοσυνεργατικής, κοινωνικής και διερευνητικής διαδικασίας ανάπτυξης της γνώσης στην μελέτη των πηγών, σύνταξη ερωτημάτων και σχολείων πάνω στις πηγές. Σύμφωνα με τον Μαυροσκούφη (2005), η χρήση των πηγών είναι σημαντική στην διδακτική πράξη, καθώς αυτές συμβάλλουν στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης. Ταυτόχρονα, ενισχύεται η ενεργητική παρουσία των μαθητών/τριών/τριών στην μαθησιακή διαδικασία και οι μαθητές/τριες/μαθήτριες αναπτύσσουν κοινωνικές δεξιότητες, αφού συνεργάζονται, διερευνούν, ερμηνεύουν, αναλύουν τη γνώση και δεν αποτελούν παθητικοί δέκτες. Άλλες μέθοδοι είναι τα παιχνίδια ρόλων και οι προσομοιώσεις συγκεκριμένων γεγονότων, η χρήση ΤΠΕ, η αξιοποίηση διαφόρων εποπτικών και οπτικοακουστικών μέσων και η πραγματοποίηση διδακτικών επισκέψεων σε χώρους ιστορικού ενδιαφέροντος όπως μουσεία αρχαιολογικούς χώρους, αίθουσες τέχνης ενισχύοντας την βιωματική και πολυαισθητηριακή μάθηση. Οι ποικίλες αυτές τεχνικές και μέσα προσφέρουν πολλές δυνατότητες στον εκπαιδευτικό για να εφαρμόζει τη διδασκαλία του.

Εκείνο όμως που είναι ανάγκη να τονιστεί είναι ότι ο εκπαιδευτικός οφείλει να προσαρμόζεται η διδασκαλία του ανάλογα με τις γνωστικές ικανότητες και μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/τριών/τριών του σε συνθήκες ενεργητικής μάθησης και να επιλέγει κάθε φορά εκείνα τα εργαλεία που κρίνει ότι ανταποκρίνονται καλύτερα και στις ιδιαιτερότητες της τάξης αλλά και στις απαιτήσεις της συγκεκριμένης υπό διδασκαλία ενότητας.

Τέλος, σύμφωνα με την Βακαλούδη (2014), βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα μιας διδασκαλίας στην ιστορία αποτελεί η εξοικείωση από την πλευρά των μαθητών/τριών/μαθητριών γύρω από τις ιστορικές έννοιες αλλά και από την κατανόηση των εννοιών του ιστορικού χρόνου και χώρου. Η κατανόηση των ιστορικών εννοιών από τους/τις μαθητές/τριες/μαθήτριες στο πλαίσιο της ιστορικής αφήγησης είναι πρωταρχικής σημασίας, καθώς με τον τρόπο είναι το πρώτο βήμα για την παραγωγή και κατανόηση της νέας γνώσης. Ακόμη, εμπλουτίζει τον ιστορικό λόγο και το γλωσσικό υπόβαθρο τους και διευκολύνει την

ανάπτυξη χρονολογικής σκέψης, ιστορικής ανάλυσης και κατανόησης. Βέβαια, η κατανόηση τέτοιων εννοιών είναι δύσκολη πολλές φορές εξαιτίας της ίδιας της ασάφειας που έχουν ή δεν είναι εύκολο να τις αντιληφθούν οι μαθητές/τριες/μαθήτριες λόγω περιορισμένου αριθμού εμπειριών, ηλικίας ή ατελούς γλωσσικής ανάπτυξης. Κατά τη διδακτική πράξη υπάρχουν τρόποι, ώστε οι ιστορικές έννοιες να προσεγγιστούν επιτυχώς. Όσον αφορά τον ιστορικό χρόνο, γνωρίζουμε ότι είναι συνεχής, δεν χωρίζεται. Όμως, για λόγους επιστημολογικούς οι επιστήμονες τον χωρίζουν σε διάφορες περιόδους και υποπεριόδους. Σε μία σχολική τάξη κατά τη διδασκαλία της ιστορίας, μία ιστορική γραμμή είναι αναγκαία και χρήσιμη σε μόνιμη βάση και σε εμφανές σημείο, ώστε να κατακτήσουν την έννοια του χρόνου βλέποντας και συσχετίζοντας τα ιστορικά γεγονότα με τις ευρύτερες ιστορικές συγκυρίες. Όσον αφορά, τώρα, την έννοια του ιστορικού χώρου μπορεί να παρουσιαστεί σε διάφορα επίπεδα, όπως η κοινότητα, ο εθνικός χώρος, η ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, η ήπειρος και η οικουμένη. Μέσα στην τάξη η εξοικείωση των μαθητών/τριών/μαθητριών μπορεί να επιτευχθεί με αξιοποίηση διαφόρων ειδών χαρτών με υπόμνημα ή εικόνες, φωτογραφίες σε εμφανές σημείο κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, έτσι ώστε οι μαθητές/τριες/μαθήτριες να τοποθετούν τα υπό εξέταση ιστορικά γεγονότα στο οικείο γεωγραφικό τους περιβάλλον και να αναδεικνύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτού και ο τρόπος που επηρεάζει στις ιστορικές εξελίξεις.

4.5. Διδακτική της ιστορίας & ΤΠΕ

Όπως προαναφέρθηκε, η εξέλιξη στον τεχνολογικό και παιδαγωγικό τομέα που διαμορφώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες και την ραγδαία επικράτηση του διαδικτύου σε όλες τις δραστηριότητες και εκφάνσεις της κοινωνίας και κατ' επέκταση της εκπαίδευσης δεν είναι δυνατόν να μην επηρεάσει και την ιστορική εκπαίδευση με την εισαγωγή των ΤΠΕ (Τζιβιάς, 2011). Ήδη, κατά την εκπόνηση των νέων προγραμμάτων σπουδών για την ιστορία στο δημοτικό σχολείο προωθείται η χρήση ΤΠΕ στη διδασκαλία και οι εκπαιδευτικοί επιμορφώνονται στην αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων κατά τον διδακτικό σχεδιασμό. Επίσης, παρουσιάζονται διάφορα λογισμικά για δημιουργία ψηφιακών εννοιολογικών χαρτών, ψηφιακών χρονογραμμών, ψηφιακών διαδραστικών χαρτών, αλλά και ψηφιακές πηγές, όπως θεματικές πύλες, ψηφιακά αποθετήρια, ψηφιακές βιβλιοθήκες – εγκυκλοπαίδειες, μουσεία, παιχνίδια, ιστοσελίδες και εκπαιδευτικά λογισμικά (ΙΕΠ, 2022)

Σύμφωνα με την Βακαλούδη (2014), η χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της ιστορίας είναι ιδιαίτερα χρήσιμη, καθώς εμπίπτει στον γενικότερο σχεδιασμό ότι οι μαθητές/τριες/τριες

δεν αποκτούν μόνο γνώσεις αλλά και δεξιότητες, ώστε να κατανοούν, αναλύουν και να ερμηνεύουν τα γεγονότα. Επομένως, οι ΤΠΕ αποτελούν ένα περιβάλλον που διευκολύνουν τη διερευνητική και συνεργατική μάθηση. *«Οι διδακτικές προσεγγίσεις που επιχειρούνται μαθητές/τριες κυρίως τις δυνατότητες που δίνουν οι ΤΠΕ για πρόσβαση σε ιστορικές πηγές (αρχαιολογικό υλικό, γραπτές, εικαστικές πηγές), εμπλοκή σε αυθεντικές διαδικασίες έρευνας, αναζήτηση και διερεύνηση αρχείων, βιβλιοθηκών και μουσείων, πολλαπλές αναπαραστάσεις ιστορικής πληροφορίας»* (Βακαλούδη, 2014: 118). Με βάση αυτή τη λογική, οι ΤΠΕ ενισχύουν τη δημιουργικότητα και μεταβάλλουν το πρότυπο διδασκαλίας από το παραδοσιακό στο ομαδοσυνεργατικό και καινοτόμο. Επίσης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία συλλογής πληροφοριών μέσα από έγκυρες ιστοσελίδες του διαδικτύου, αναζήτησης οπτικοακουστικού υλικού, ανάλυσης, αποκωδικοποίησης και αξιολόγησης πληροφοριών, δημιουργίας και παρουσίασης συνθετικών εργασιών, προσομοιώσεις, εικονικές περιηγήσεις, διαδραστικά παιχνίδια σε σχετικά εκπαιδευτικά λογισμικά (Βακαλούδη, 2014).

Επίσης, οι Βακαλούδη & Δαγδiléλης (2014) θεωρούν πως οι ΤΠΕ συμβάλλουν θετικά στην εκπαιδευτική διαδικασία υποστηρίζοντας και ενισχύοντας τη μάθηση, τη διδακτική πράξη, την κοινωνικοποίηση, τη συμπερίληψη, τη δημιουργικότητα και την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών. Πρόσθετα, η εξοικείωση με τις ΤΠΕ ενισχύει τη διερεύνηση και αξιοποίηση των ιστορικών πηγών κατά τη διδασκαλία της ιστορίας (Βακαλούδη, 2014).

Επιπλέον, σχετικές έρευνες, που έχουν πραγματοποιηθεί, έχουν δείξει ότι οι επιδόσεις των μαθητών/τριών/μαθητριών βελτιώνονται, όταν χρησιμοποιούνται οι ΤΠΕ. Ο Schrier (2005) συμπέρανε ότι τα παιχνίδια επαυξημένης πραγματικότητας με ιστορικά στοιχεία εμπλέκουν ενεργά τους μαθητές/τριες στην μαθησιακή διαδικασία, αναπτύσσουν τη φαντασία τους, ενισχύουν την μεταξύ τους επικοινωνία και τις ιστορικές τους γνώσεις. Οι Novotnya, Lackoa & Samuel (2013) συγκρίνοντας τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας και τη διδασκαλία με επαυξημένη πραγματικότητα ανέδειξαν ότι οι μαθητές/τριες που διδάχτηκαν με τη χρήση επαυξημένης πραγματικότητας γνώριζαν περισσότερες ιστορικές πληροφορίες από εκείνους που διδάσκουν με την παραδοσιακή μέθοδο φανερώνοντας ότι η επαυξημένη πραγματικότητα ενισχύει την καλύτερη κατανόηση και την εμβάθυνση στο θέμα της διδασκαλίας. Οι Γρηγοράκη, Πολίτη & Τσολάκος (2014), έδειξαν ότι η χρήση φορητών συσκευών στη διδασκαλία της ιστορίας ενισχύει στην ανακάλυψη της νέας γνώσης, το διαμοιρασμό αυτής της γνώσης, καλλιεργούνται νέες δεξιότητες, αφού οι μαθητές/τριες μέσα από το παιχνίδι εξάσκησαν τη

μνήμη, ανέπτυξαν δεξιότητες οπτικοκινητικού συντονισμού και χωρικής αντίληψης, δεξιότητες προσανατολισμού της σκέψης και γενικότερα ενισχύεται το παιδαγωγικό κλίμα με μαθητοκεντρική και ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Τέλος, έρευνα των Kyselaa & Štorkonáb (2015) έδειξε πως η διδασκαλία μέσω επαυξημένης πραγματικότητας προσφέρει στα παιδιά ένα νέο και ελκυστικό τρόπο διδασκαλίας της ιστορίας, καθώς εκείνη ζωντανεύει στα μάτια των παιδιών.

4.6. Διδακτική της ιστορίας & ΕξΑΕ

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν είναι τόσο διαδεδομένη στην Ελλάδα. Ωστόσο μετά την πανδημία covid-19 με το κλείσιμο των σχολικών μονάδων της χώρας, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εφαρμόστηκε είτε ως συμπληρωματική είτε ως αυτοδύναμη και σε ασύγχρονο και σε σύγχρονο επίπεδο. Σε ερευνητικό επίπεδο μετά την περίοδο της πανδημίας πραγματοποιούνται αντίστοιχες έρευνες σχετικά με την διδασκαλία της ιστορίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η Μαρτίνου (2021) αναφέρει ότι ψηφιακά εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν κατά την ΕξΑΕ και βοήθησαν το διδακτικό έργο των εκπαιδευτικών και την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας με ευχάριστο τρόπο. Οι μαθητές/τριες/τριες ενεπλάκησαν ενεργά και ανέλαβαν πρωτοβουλίες, χρησιμοποιούσαν τα εργαλεία δημιουργία ιστορικής γραμμής για την κατανόηση της αλληλουχίας των γεγονότων, ενώ παράλληλα καλλιεργούσαν και την δεξιότητα παραγωγής λόγου. Οι Κατσιάπη & Βαλασίδου (2021), ανέδειξαν ότι για το μάθημα της ιστορίας η δυνατότητα της άμεσης και διαρκούς πρόσβασης στο διαδραστικό και πολυμορφικό εκπαιδευτικό υλικό πολλαπλασιάζει τις μαθησιακές ευκαιρίες, ενώ για τους μαθητές/τριες έχει τεράστια αξία η πρόσβαση στις πληροφορίες και αποκτούν δεξιότητες διαχείρισης τους, ώστε να κατακτηθεί ο ιστορικός και πληροφοριακός εγγραμματισμός. Επίσης, οι ερευνήτριες διαπίστωσαν ότι τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα μάθησης της ΕξΑΕ εμπλούτισαν τις γνώσεις των μαθητών/τριών/τριών κι οι ίδιοι/ες αναζητούν νέα εναλλακτικά μοντέλα διδασκαλίας και περιβάλλοντα μάθησης. *«Στάδιο που εφαρμόστηκε συμπληρωματικά στο μάθημα της Ιστορίας η σχολική εξΑΕ, όλοι οι μαθητές/τριες συμφωνούσαν πως επιβάλλεται να υιοθετούνται από το εκπαιδευτικό σύστημα νέες μέθοδοι και το μαθησιακό περιβάλλον να εκσυγχρονίζεται με τα διαθέσιμα ψηφιακά μέσα, ώστε να δοθούν ευκαιρίες σε όλους να καλλιεργήσουν τον τεχνολογικό αλφαριθμητισμό»* (Κατσιάπη & Βαλασίδου, 2021:188). Βέβαια αναδείχτηκαν ορισμένοι προβληματισμοί και ανησυχίες για το βαθμό ανοικτότητας της ΕξΑΕ και το ενδεχόμενο περιορισμού μαθητών/τριών/τριών λόγω χαμηλής κοινωνικοοικονομικής

κατάστασης ή μη εξοικείωσης με τις ΤΠΕ. Ωστόσο, τονίζεται ότι με την εφαρμογή της ΕξΑΕ προκύπτουν αξιόλογες και ποιοτικές παιδαγωγικές δυνατότητες.

Επιπλέον, η έρευνα της Κοντογεωργάκου (2021) ανέδειξε ότι οι μαθητές/τριες/τριες αποδέχονται ικανοποιητικά το εκπαιδευτικό υλικό αρχαίας ιστορίας στο πλαίσιο της ΕξΑΕ, γεγονός που αποτυπώνει τη σπουδαιότητα του προσεκτικού σχεδιασμού από την πλευρά των εκπαιδευτικών, ώστε να προσελκύει το μαθητικό κοινό και να εξυπηρετεί τους σκοπούς της αποτελεσματικής και αυτορρυθμιζόμενης μάθησης. Τέλος, η έρευνα των Αναστασόπουλου & Κανάρη (2022) συμπεραίνει ότι η ΕξΑΕ χρειάζεται *«στην εκπαιδευτική διαδικασία τόσο για την ενίσχυση ενδιαφέροντος για τα κλασικά μαθήματα, όπως η ιστορία και η λογοτεχνία, όσο και για την καλλιέργεια δεξιοτήτων στη σύγχρονη τεχνολογία»* (Αναστασόπουλος & Κανάρη, 2022: 155), καθώς οι μαθητές/τριες/τριες εμπλούτισαν τις ιστορικές τους γνώσεις, εξασκήθηκαν στην ορθή αναζήτηση και ερμηνεία πηγών, εξοικειώθηκαν με τα ψηφιακά εργαλεία αλλά ενίσχυσαν και τις κοινωνικές τους δεξιότητες σε συνθήκες εγκλεισμού.

4.7. Το πεδίο της τοπικής ιστορίας

Σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ (2003), η τοπική ιστορία ορίζεται η μελέτη της ιστορία σε όλα τα επίπεδα (κοινωνικό, πολιτισμικό, οικονομικό, πολιτικό) ενός συγκεκριμένου τόπου σε συσχέτιση με την ιστορία της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής ή εθνικού χώρου που ανήκει ο τόπος αυτός. Επιστημολογικά η τοπική ιστορία ακολουθεί τους ίδιους κανόνες της γενικής ιστορίας και δεν διαφέρει από αυτήν. Σύμφωνα με τους Λεοντσίνη & Ρεπούση (2001), η σχέση τοπικής και γενικής ιστορίας είναι αμφίδρομη και αλληλεπιδραστική μέσω αμοιβαίων και αναγκαίων ανταλλαγών και όχι μια υπάλληλη σχέση μεταξύ τους. Οι όποιοι διακριτοί ρόλοι που εμφανίζονται να έχουν μεταξύ τους σχετίζονται με καθαρά πρακτικούς και εκπαιδευτικούς λόγους και η διάκριση τους τελικά αναιρείται λόγω κοινών επιστημονικών και ερευνητικών πεδίων. Με άλλα λόγια είναι αυθαίρετη η διαχωριστική γραμμή μεταξύ τοπικού και μη τοπικού (Λεοντσίνης & Ρεπούση, 2001). Επομένως, η τοπική ιστορία δεν περιορίζεται με αυστηρούς γεωγραφικούς όρους αλλά δίνει τη δυνατότητα σε μαθητές/τριες/τριες, ερευνητές/τριες ή άλλους/ες ενδιαφερόμενους/ες για βαθύτερη γνώση και εμπειρία βιωμάτων του τόπου αυτού δημιουργώντας υγιείς δεσμούς με τον τόπο διαμονής και τη γενική ιστορία του τόπου και όχι αισθήματα υπερσυναισθηματισμού ή τοπικισμού (Ρεπούση, 2000). Τελικά, κατά τον L. Skip η οριοθέτηση της τοπικής ιστορίας *«ανάγεται στον ορισμό ενός τόπου, στον προσδιορισμό κάποιων θεματικών πεδίων και στην ανάδειξη μιας προσέγγισης»* (Ρεπούση, 2000:6).

Ως προς την τοπική ιστοριογραφία στην εκπαίδευση και τη διδασκαλία της, το ενδιαφέρον ξεκινά ήδη από την επανάσταση του 1821 και τη συγκρότηση του πρώτου ελληνικού κράτους (Ρεπούση, 2000). Ωστόσο, η Βαϊνά (1997) επισημαίνει το παράδοξο γεγονός ότι, από τη μια να υπάρχει το πλούσιο εθνικό παρελθόν και το αίτημα για εθνική ολοκλήρωση και από την άλλη να αργήσει να ενταχθεί στο σχολικό πρόγραμμα η τοπική ιστορία, αλλά η γενική ιστορία. Αυτό εμφανίζεται τη δεκαετία του '80 και με πιο εντατικό και οργανωμένο τρόπο από το 2003 με νέα, τότε, προγράμματα σπουδών, μετά από πιλοτική εφαρμογή της ιδέας. Έκτοτε, σε όλα τα αναλυτικά προγράμματα και προγράμματα σπουδών εντάσσεται το πεδίο της τοπικής ιστορίας στο πλαίσιο της διαθεματικότητας με εκπόνηση project ή μαθήματος-εκδρομής για την καλλιέργεια αφενός εναλλακτικών και δημιουργικών συνθηκών μάθησης, αφετέρου για να συνδεθεί η τοπική κοινωνία με το σχολείο μέσω της τοπικής ιστορία (Παληκίδης, 2010). Πλέον, τα νέα προγράμματα σπουδών επιχειρούν να εξοικειώσουν τους/τις μαθητές/τριες/τριες με τη διερεύνηση της ιστορίας του τόπου τους, να τη συσχετίσουν με τη γενική ιστορία μέσα από μνημεία, γεγονότα, μαρτυρίες ή καταστάσεις της περιοχής διαμορφώνοντας μια ολοκληρωμένη προσωπική, κοινωνική και εθνική ιστορική ταυτότητα (ΙΕΠ, 2022).

Οι διδακτικοί σκοποί και στόχοι της τοπικής ιστορίας είναι προσηλωμένοι σύμφωνα με τις απαιτήσεις και ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας (Παληκίδης, 2010) και είναι *«κατηγοριοποιημένοι, ανάγονται στις αναγκαιότητες πρόσληψης της ζητούμενης ιστορικής γνώσης και κατανόησης της καθώς και της ανάπτυξης από τους μαθητές/τριες και τις μαθήτριες, προς την κατεύθυνση αυτή, σχετικών πνευματικών δεξιοτήτων, της διέγερσης του συναισθήματος, όπως επίσης και της ενεργοποίησης και δημιουργικής αξιοποίησης του ψυχοκινητικού μέρους της προσωπικότητας των μαθητών/τριών»* (Λεοντσίνης, 2003: 29). Έτσι, οι στόχοι με βάση τα παραπάνω είναι γνωστικοί – διανοητικές δεξιότητες, συναισθηματικοί, ψυχοκινητικοί και στόχοι πολιτικής κοινωνικοποίησης. Για τους Λεοντσίνη & Ρεπούση (2001) τρεις είναι οι διδακτικές προσεγγίσεις της τοπικής ιστορίας:

- η προσέγγιση για καλλιέργεια διατύπωσης ιστορικού λόγου και κριτικής ιστορικής σκέψης
- η προσέγγιση για αίσθηση και συγκεκριμενοποίηση από την πλευρά των μαθητών/τριών/τριών του ιστορικού μαθήματος με την επιτόπια έρευνα και μελέτη και επιστημονική του διάσταση

- η προσέγγιση για ολιστικές και διεπιστημονικές όψεις του ιστορικού περιβάλλοντος και το θεωρεί ενιαίο στην ερευνητική και επιστημονική του διάσταση.

Φυσικά, τα παραπάνω να μην ξεχνάμε ότι αποτελούν στόχοι και της γενικής ιστορίας. Όσον αφορά τις θεματικές της τοπικής ιστορίας εκείνες έχουν να κάνουν με την ιστορία του τόπου, καθημερινές ανθρώπινες δραστηριότητες, την ιστορία της οικογένειας, την τοπική κοινωνία. (Λεοντσίνης & Ρεπούση, 2001).

Για τους/τις μαθητές/τριες/τριες η διδασκαλία της τοπικής ιστορίας έχει πολλαπλά οφέλη, καθώς τα ενισχύει να διαμορφώσουν μια ιστορική ταυτότητα (Ηλιοπούλου, 2006), ενώ μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για μελέτη και κομμάτια και της γενικής ιστορίας (Ανδρέου, 2008). Με άλλα λόγια, οι μαθητές/τριες/τριες ενεργοποιούνται, ενθαρρύνονται να μελετήσουν και να ερμηνεύσουν το ιστορικό τους παρελθόν, αλλά και το κατανοούν καλύτερα και το συγκρίνουν με το εθνικό ή το παγκόσμιο. Επίσης, διαφοροποιείται το μοντέλο διδασκαλίας και μάθησης με ένα νέο πλαίσιο συνεργατικότητας, έρευνας και βιώματος από προσωπική επαφή. Ακολούθως, η διδασκαλία γίνεται πιο ευχάριστη κι ελκυστική μέσα από επισκέψεις σε χώρους και μνημεία κοντινού ιστορικού ενδιαφέροντος και υπάρχει η ευκαιρία να γνωρίσουν καλύτερα το χώρο τους, τους ανθρώπους του (Παληκίδης, 2020). Τέλος, στο πλαίσιο της διαθεματικότητας, η τοπική ιστορία μπορεί να συνδεθεί με άλλα γνωστικά αντικείμενα και να βελτιωθούν τα μαθησιακά αποτελέσματα (Παληκίδης, 2014).

4.8. Πολιτισμός & πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου

Η έννοια του πολιτισμού έχει πολλούς ορισμούς και ερμηνείες. Συνήθως χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει ολόκληρο τρόπο ζωής και αυτοί οι τρόποι ζωής σχετίζονται με κανόνες, αξίες, ιδέες, οράματα και αναμενόμενες συμπεριφορές, αλλά και υλικές διαστάσεις. Στο πιο βασικό επίπεδο, πολιτισμός θεωρείται το σύνολο των κοινών γνωρισμάτων μιας κοινωνίας που έχουν νόημα για εκείνη τη χρονική περίοδο (Πασχαλίδης κ. ά., 2002). Ο πολιτισμός αναμφίβολα παίζει σημαίνοντα ρόλο στην ανάπτυξη και δράση της τοπικής κοινότητας (Brennan, 2020).

Ο πολιτισμός συχνά συγχέεται με την έννοια της κουλτούρας με τους μελετητές να καταλήγουν στο συμπέρασμα πως η διαφοροποίηση οφείλεται στους ερευνητές που κάθε φορά επέλεξαν να αντιμετωπίσουν μία άλλη οπτική ενός κοινού σημασιολογικού πεδίου (Πασχαλίδης κ. ά., 2002).

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί έννοια που προκύπτει από τις έννοιες του πολιτισμού και της κληρονομιάς, που περιλαμβάνει ποικίλα πνευματικά, υλικά, τεχνικά επιστημονικά, καλλιτεχνικά στοιχεία ιδιαίτερης αξίας για τις ανθρώπινες κοινωνίες και κληροδοτούνται στις επόμενες γενιές αυτών των κοινωνιών. Με βάση αυτό, η πολιτισμική κληρονομιά είναι ανάγκη να προστατεύεται, να διατηρείται, να αναδεικνύεται και να διασφαλίζεται η άρτια μεταφορά της στις μελλοντικές γενιές (Κονσόλα 2006; Κοντοχρήστου 2018). Η διάκριση της πολιτιστικής κληρονομιάς ταξινομείται σε άλλη και υλική. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι ποικιλόμορφη, καθώς σε αυτήν εντάσσονται ακίνητα πολιτιστικά αγαθά, όπως τα ταφικά ή οικιστικά μνημεία, κτήρια, αρχαιολογικοί ιστορικοί χώροι ή φυσικά τοπία και ανθρωπογενή, αλλά και κινητά αγαθά, που μπορούν να φιλοξενοούνται σε βιβλιοθήκες, αρχεία, πινακοθήκες, μουσεία ή ακόμα και γραπτά μνημεία, αρχαιολογικά αντικείμενα, οπτικοακουστικό υλικό, δημιουργίες τεχνικής και τέχνης και άλλα (Γκαντζιάς 2010, Κονσόλα 2006; Κοντοχρήστου 2018). Φυσικά εντάσσονται και τοποθεσίες ιστορικής μνήμης, όπως στρατόπεδα συγκέντρωσης ή ορυχεία, γέφυρες κτλ.

Όλα αυτά φανερώνουν τον πλούτο του ανθρώπου βίου και την αξία που έχει για τις τοπικές κοινωνίες και μέσω αυτών η αξία και η αυθεντικότητα της πολιτισμικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο αυτό, η ατζέντα 2030 της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενισχύει το τοπικό σχεδιασμό και την τοπική ανάπτυξη λαμβάνοντας υπόψη την ευρεία ποικιλομορφία των εθνικών και τοπικών κοινωνιών και δίνει ανάμεσα σε άλλα έμφαση στην αξία της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς της Ευρωπαϊκής ηπείρου (EU, 2020). Με αυτό τον τρόπο, απομακρύνεται ο τοπικισμός και εθνικισμός και ταυτόχρονα η διεθνοποίηση και ομογενοποίηση της εποχής. Με άλλα λόγια, ενισχύεται η ιδιαίτερη πολιτισμική ταυτότητα μιας κοινότητας και οι ίδιοι οι κάτοικοι της αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και εμπλέκονται ενεργά στο σχεδιασμό στην προστασία, την χρήση και την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων για τα πολιτιστικά αγαθά αποτελώντας ορθά παραδείγματα διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς και βιώσιμης ανάπτυξης (Κοντοχρήστου, 2018).

4.9. Σύνοψη

Από το κεφάλαιο αυτό συμπεραίνεται ότι γίνεται προσπάθεια για αλλαγή του τρόπου διδασκαλίας και της γενικής ιστορίας αλλά και της τοπικής και μάλιστα η δεύτερη να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της παιδαγωγικής και μαθησιακής διαδικασίας. Ακολούθως, η χρήση ΤΠΕ φαίνεται ότι μπορεί να παίζει καίριο ρόλο στην ενίσχυση της κριτικής ιστορικής γνώσης

και σκέψης, ενώ η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετά και την εμπειρία της πανδημίας, όπως δείχνουν οι πρόσφατες έρευνες, αποτελούν εχέγγυα για την υλοποίηση των επίσημων στόχων διδασκαλίας της ιστορίας με δημιουργικό, ευχάριστο και ενεργό ρόλο από τους/τις μαθητές/τριες/τριες. Τέλος, η διδασκαλία της τοπικής ιστορίας αναδεικνύει την πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου και καλεί τους πολίτες του να την καταστήσουν εσασεί κτήμα τους.

5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

5.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται το εκπαιδευτικό υλικό στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Αρχικά, παρουσιάζεται ο ρόλος που διαδραματίζει το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ και στη συνέχεια αναλύονται οι βασικές αρχές σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού.

5.2. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ

Η ΕξΑΕ (Εξ αποστάσεως Ανοικτή Εκπαίδευση) είναι μια μορφή εκπαίδευσης που βασίζεται στη χρήση εκπαιδευτικού υλικού για την παροχή εκπαίδευσης σε απόσταση. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ είναι κρίσιμος, καθώς αποτελεί το κύριο μέσο μεταφοράς των γνώσεων και των δεξιοτήτων από τον εκπαιδευτή/τριας στον μαθητή.

Το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ μπορεί να περιλαμβάνει διαδικτυακά μαθήματα, βιντεομαθήματα, ηλεκτρονικά βιβλία, διαδραστικά παιχνίδια, δοκίμια και πολλά άλλα. Το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ πρέπει να είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών/τριών και να παρέχει μια πλήρη και σαφή εικόνα των θεμάτων που διδάσκονται.

Ένα από τα κυριότερα πλεονεκτήματα του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ είναι η ευκολία πρόσβασης σε πληροφορίες και υλικό μέσω του διαδικτύου. Οι μαθητές/τριες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε εκατοντάδες ηλεκτρονικά βιβλία, βίντεο και άλλα εκπαιδευτικά υλικά από οπουδήποτε, οποιαδήποτε στιγμή. Επίσης, ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός του υλικού μπορεί να είναι επαναληπτικός, δηλαδή οι μαθητές/τριες μπορούν να ξαναδιαβάσουν ή να παρακολουθήσουν ξανά το υλικό όσες φορές χρειάζεται μέχρι να κατανοήσουν πλήρως τη ύλη. Ακόμη, οι μαθητές/τριες μπορούν να αναζητήσουν και να αναθέσουν διάφορες ασκήσεις, που τους βοηθούν να εξασκηθούν σε συγκεκριμένες δεξιότητες ή να επεκτείνουν τις γνώσεις τους σε συγκεκριμένους τομείς. Ωστόσο, η χρήση εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Το σημαντικό είναι οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν κριτική σκέψη και να μάθουν πώς να ανταποκρίνονται σε προκλήσεις και προβλήματα. Το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να χρησιμοποιείται ως ένα από τα μέσα για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Συνολικά, ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ είναι ζωτικής σημασίας για την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης στους μαθητές/τριες. Η χρήση εκπαιδευτικού υλικού συμβάλλει

στην αποτελεσματική παρουσίαση και κατανόηση της ύλης, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και γνώσεων και στην ενίσχυση της αυτόματης μάθησης και της διαρκούς επανάληψης. Επιπλέον, η χρήση εκπαιδευτικού υλικού μέσω του διαδικτύου εξασφαλίζει την εύκολη πρόσβαση στην εκπαίδευση και την πληροφόρηση ανεξαρτήτως της γεωγραφικής τοποθεσίας του μαθητή, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην εποχή μας όπου η απομακρυσμένη εκπαίδευση (e-learning) έχει αποκτήσει μεγάλη σημασία λόγω της πανδημίας του COVID-19. Επιπλέον, η χρήση τεχνολογικών εργαλείων, όπως εκπαιδευτικά λογισμικά και εφαρμογές, μπορεί να βελτιώσει τη συμμετοχή των μαθητών/τριών στην εκπαίδευση και να τους ενθαρρύνει να αναπτύξουν τη δική τους θετική στάση απέναντι στην εκπαίδευση. Επίσης, η χρήση εκπαιδευτικού υλικού μπορεί να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας, καθώς το υλικό μπορεί να σχεδιαστεί έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών/τριών και να βοηθά στην επίλυση προβλημάτων και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Τέλος, η χρήση εκπαιδευτικού υλικού μπορεί να βελτιώσει την αξιολόγηση της εκπαίδευσης, καθώς τα δεδομένα που συλλέγονται από το υλικό μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση της προόδου των μαθητών/τριών και τη βελτίωση της διδασκαλίας στο μέλλον.

Ωστόσο, όπως και με οποιοδήποτε άλλο εργαλείο εκπαίδευσης, η χρήση εκπαιδευτικού υλικού πρέπει να γίνεται με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και όχι μόνο για την εντύπωση ή την ευκολία της διδασκαλίας. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι επαρκώς καταρτισμένοι και να έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόζουν το υλικό στις ανάγκες των μαθητών/τριών. Επιπλέον, η χρήση εκπαιδευτικού υλικού πρέπει να είναι εναρμονισμένη με τους στόχους της διδασκαλίας και να συμβαδίζει με τις αρχές της αξιολόγησης και της παρακολούθησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι επικεντρωμένοι στη συνεχή αξιολόγηση και βελτίωση του εκπαιδευτικού υλικού που χρησιμοποιούν, προκειμένου να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική χρήση του και η βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με την αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ, οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να εξερευνήσουν και να κατανοήσουν διαφορετικούς τρόπους μάθησης και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους σε ποικίλους τομείς, κάτι που συμβάλλει στην ενίσχυση της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η χρήση εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ πρέπει να γίνεται με σκοπό την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των γνώσεων των μαθητών/τριών, καθώς και την προετοιμασία

τους για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και τη συμβολή τους στην κοινωνία. Η χρήση εκπαιδευτικού υλικού δεν πρέπει να αντικαθιστά την ανθρώπινη διδασκαλία, αλλά να τη συμπληρώνει και να την ενισχύει.

5.3. Αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού

Ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός του υλικού πρέπει να περιλαμβάνει μια επισκόπηση των στόχων της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων και των γνώσεων που αναμένεται να αποκτηθούν και των εργαλείων και των πόρων που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη αυτών των στόχων. Επιπλέον, το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να παρέχει δομημένη πληροφορία που είναι εύκολο να κατανοηθεί από τον μαθητή, με σαφείς οδηγίες και παραδείγματα.

Οι βασικές αρχές σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού για προγράμματα εκπαίδευσης από απόσταση για τον Holmberg (1986, οπ. αναφ. στο Τζιμογιάννη, 2017) είναι οι εξής: Χρήση απλής - κατανοητής γλώσσας, χρήση προσωπικού και φιλικού ύφους, κατάλληλη δόμηση περιεχομένου - ελεγχόμενη ποσότητα πληροφοριών, εκτίμηση πιθανών δυσκολιών που αναμένεται να συναντήσουν οι σπουδαστές, σαφής διατύπωση διδακτικών - μαθησιακών στόχων, σαφείς υποδείξεις και συμβουλές, εμπλοκή - ενίσχυση του κινήτρου και του ενδιαφέροντος των εκπαιδευομένων, κατάλληλα τυπογραφικά στοιχεία και οργάνωση περιεχομένου και τέλος ενσωμάτωση συμπληρωματικών ερωτήσεων, ασκήσεων εμβάθυνσης και δραστηριοτήτων αυτοαξιολόγησης.

Ένας συναφής σχεδιασμός σύμφωνα με τον Mayer (2017) είναι με τις εξής αρχές (πάνω στις οποίες βασίζεται και το υλικό της παρούσας εργασίας):

- Κατευθυνόμενης Διαλογικής Μορφής του κειμένου: το κείμενο και οι οδηγίες πρέπει να είναι έτσι διαμορφωμένες σε μορφή προφορικού λόγου καθώς δίνεται η εντύπωση στον εκπαιδευόμενο ότι επικοινωνεί με το υλικό ενώ στην πραγματικότητα επικοινωνεί με τον ίδιο του τον εαυτό.
- Αρχή της Αναγνωσιμότητας και Κατανοησιμότητας: το υλικό πρέπει να παρουσιάζεται απλά και κατανοητά χωρίς δύσκολες λέξεις και να έχει φιλικό ύφος

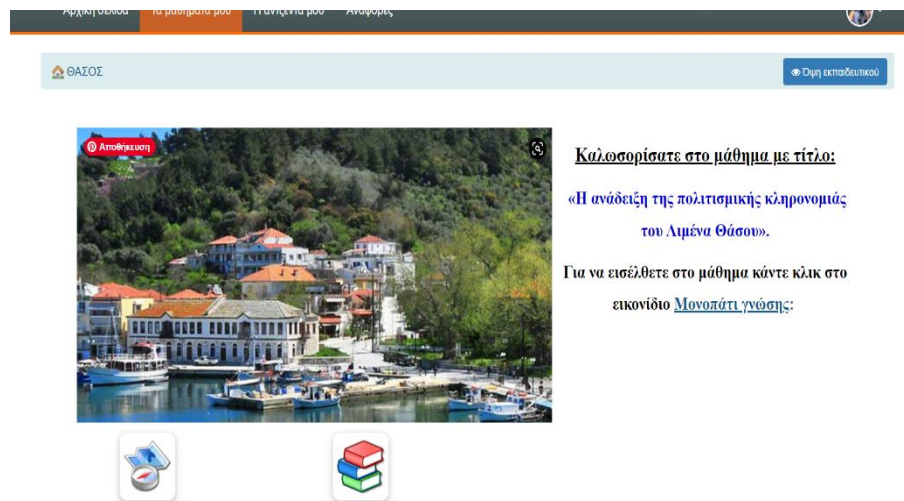
- Αρχή Διαδραστικότητας: να υπάρχουν σημεία όπου να γίνεται η ανταλλαγή απόψεων, ερωτήσεων σε σχέση με το τι πρέπει να γίνει και το τι όχι με σκοπό την ενθάρρυνση της συναισθηματικής εμπλοκής του εκπαιδευόμενου/ης.
- Αρχή Συμβουλευτικής Καθοδήγησης: το υλικό να δίνει αιτιολογημένες συμβουλές και παροτρύνσεις ως προς το τι πρέπει και τι δεν πρέπει να γίνει και στο που πρέπει να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση.
- Αρχή των Προσδοκώμενων Μαθησιακών Αποτελεσμάτων: οι στόχοι και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα πρέπει να είναι ξεκάθαρα στον εκπαιδευόμενο (Αναστασιάδης & Σπαντιδάκης, 2013)
- Αρχή της Πολυμεσικότητας: δεν πρέπει μόνο το εκπαιδευτικό υλικό να βασίζεται στο κείμενο αλλά και στις γραφικές αναπαραστάσεις καθώς με την χρήση και των δύο ο εκπαιδευόμενος/η μαθαίνει και κατανοεί καλύτερα τη νέα γνώση (Αναστασιάδης, 2007).
- Αρχή της Αλληλεπίδρασης: είναι σημαντική η αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευόμενου/ης και εκπαιδευτή/τριας αλλά πολλές φορές είναι χρήσιμη και η αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευομένων.
- Αρχή του Πλεονασμού: δεν χρειάζεται να υπάρχουν πληροφορίες σύνθετες και μακροσκελής οι οποίες κουράζουν τον εκπαιδευόμενο είναι σημαντικό να υπάρχουν οι πληροφορίες αυτές καθ' αυτές με σκοπό να μπορέσει ο εκπαιδευόμενος/η να κατακτήσει τη νέα γνώση.
- Αρχή της Κατάτμησης: οι εκπαιδευόμενοι διαχειρίζονται καλύτερα την πληροφορία την οποία τους δίνεται πιο εύκολα εάν είναι σύντομη, συγκεκριμένη, οπτική και ακουστική απ' ότι να προσφέρεται ως ένα μακροσκελή κείμενο (Mayer, 2017).
- Αρχή της Συνάφειας: ο εκπαιδευόμενος/η μέσα από τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τις οποίες έχει χρησιμοποιεί και τις νέες πληροφορίες του εκπαιδευτικού υλικού με στόχο να φτιάξει τις δικές του νοητικές δομές.
- Αρχή των Αυθεντικοποιημένων Δραστηριοτήτων: ο εκπαιδευόμενος/η θα πρέπει να ενθαρρύνεται με σκοπό να είναι ενεργός καθ' όλη την πορεία της μάθησης του συνδυάζοντας τη μάθηση μέσα από την πράξη, τον αναστοχασμό και την εξερεύνηση (Αναστασιάδης & Σπαντιδάκης, 2013).

Όπως τονίζει η Σπανακά και ο Λιοναράκης(2017), η δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού πρέπει να είναι βάση των βασικών αρχών. Για να γίνει όμως αυτό ο ίδιος ο ερευνητής-ερευνήτρια θα πρέπει να θέτει κάθε φορά κάποιους στόχους για το διδακτικό του αντικείμενο όπως και συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα. Παράλληλα ο γραπτός λόγος θα ήταν καλό να γίνεται πιο άμεσος όπως δηλαδή θα μιλούσαμε στον προφορικό λόγο καθώς έτσι υπάρχει η διαλογική μορφή και ο εκπαιδευόμενος δεν κουράζεται στο να αποδέχεται τη νέα πληροφορία. Σημαντικό επίσης είναι ο επιμορφούμενος να μαθαίνει μέσω της ανακαλύπτιακής μάθησης και όχι να του δίνεται η στείρα γνώση οπότε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα πρέπει να το προσέξει αυτό στο εκπαιδευτικό υλικό με σκοπό να μην γίνεται γραμμικό αλλά να προωθείται μέσω της ανακαλύπτιακής μάθησης. Ένα βασικό στοιχείο για τη σωστή αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού είναι το να τονίζονται σε κάθε βήμα του επιμορφούμενου οι νέες γνώσεις και δεξιότητες που θα αποκτήσει τελειώνοντας τη μελέτη του ενώ παράλληλα παίζει εξίσου σημαντικό ρόλο σ' αυτό και η οπτική απεικόνιση για να υπάρξει πλήρης κατανόηση αφηρημένων εννοιών και να είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών/τριών (MacKinnon, 2015).

5.4. Δομή του Εκπαιδευτικού Υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό της παρούσας διπλωματικής εργασίας δημιουργήθηκε στην πλατφόρμα ΕξΑΕ Chamilo. Ο σύνδεσμος τον οποίο πρέπει να ακολουθήσουν οι εκπαιδευόμενοι για να εισέλθουν στο μάθημα είναι ο παρακάτω: http://chamilo.datacenter.uoc.gr/metchamilo/courses/8ASOS/index.php?id_session=0.

Η αρχική σελίδα του ΕΥ καλωσορίζει τους μαθητές στο μάθημα με τίτλο «**Η ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του Λιμένα Θάσου**» και τους δίνει πληροφορίες για το περιεχόμενο του μαθήματος και τις ενότητες από τις οποίες αποτελείται. Πιο συγκεκριμένα, ενημερώνει τους μαθητές, ότι στο παρόν μάθημα θα περιηγηθούμε μαζί στην πολιτισμική κληρονομιά της Θάσου και θα γνωρίσουμε την ιστορία του νησιού (Εικόνα 1).

Εικόνα 1 Αρχική σελίδα εκπαιδευτικού υλικού

Στην αρχική σελίδα βρίσκονται κι η περιγραφή μαθήματος στην οποία περιέχονται:

- η περιγραφή,
- οι διδακτικές ενότητες του μαθήματος,
- οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που περιέχονται στο ΕΥ,
- η βιβλιογραφία που αξιοποιήθηκε για τη δημιουργία του συγκεκριμένου μαθήματος.

Στην αρχική σελίδα συναντάται και το μονοπάτι της γνώσης που αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο του ΕΥ και περιλαμβάνει τις τέσσερις διδακτικές ενότητες του μαθήματος, τις οποίες οι μαθητές πρέπει να μελετήσουν και να επεξεργαστούν. Αφού οι μαθητές εισέλθουν στο μονοπάτι της γνώσης, πατώντας το αντίστοιχο εικονίδιο, θα εισέλθουν στο κύριο μέρος του μαθήματος (Εικόνα 2), με τις διδακτικές ενότητες. Η κάθε μία διδακτική ενότητα απαρτίζεται από:

- τα εισαγωγικά στοιχεία της ενότητας,
- την παρουσίαση της ενότητας και
- την βιβλιογραφία που αξιοποιήθηκε.

Τίτλος	Πρόοδος	Λεπτομέρειες
 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	100%	
 ΘΑΣΟΣ	100%	
 ΘΑΣΟΣ ΑΡΧΑΪΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	100%	
 ΘΑΣΟΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ	100%	
 ΘΑΣΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ	100%	

Εικόνα 2 Το κύριο μέρος του μαθήματος

Από την άλλη πλευρά τα «Εισαγωγικά στοιχεία»: βρίσκονται στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας. Σκοπός τους είναι να ενημερώσουν τον μαθητή για τον σκοπό, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τις λέξεις-κλειδιά και τον χρόνο μελέτης της διδακτικής ενότητας (Εικόνα 3). Έχουν δημιουργηθεί μέσω του λογισμικού H5P κι έχουν τη μορφή ακορντεόν.

100%

Ανασκόπηση ρόλων και δικαιωμάτων

Επεξεργασία Ρυθμίσεις

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

> Σκοπός Μαθήματος

> Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

> Δομή Μαθήματος

> Εκτιμώμενος Χρόνος Μελέτης

> Αξιολόγηση

Reuse

<> Embed

H5P

Εικόνα 3 Εισαγωγικά Στοιχεία

Όσον αφορά την Παρουσίαση της κάθε ενότητας: Αποτελείται από την παρουσίαση της διδακτικής ενότητας του μαθήματος, η οποία δημιουργήθηκε με τη χρήση του λογισμικού H5P και περιλαμβάνει τα διδακτικά κείμενα συνοδευόμενα από:

- εικόνες,

- βίντεο (διαδραστικά ή μη),
- υπερσυνδέσμους
- ασκήσεις αυτοαξιολόγησης.

Οι δραστηριότητες του ΕΥ είναι υποχρεωτικές για την τελική αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων, με βασικό στόχο την κατανόηση και την εμπέδωση του διδακτικού αντικειμένου. Πρόκειται για δραστηριότητες κατανόησης-εμπέδωσης του διδακτικού αντικειμένου ή ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, στις οποίες ο εκπαιδευόμενος πρέπει να απαντήσει με σωστό λάθος, να γράψει ή να επιλέξει την σωστή απάντηση με σκοπό την άμεση ανατροφοδότηση καθώς έτσι μπορεί να γνωρίζει τα δυνατά σημεία όσο και τα αδύναμα με σκοπό την μελέτη τους ξανά.

Στην συνέχεια, ακολουθεί η παρουσίαση της κύριας παρουσίασης της πρώτης διδακτικής ενότητας με τίτλο «Θάσος- Λιμένας» (Εικόνα 4).

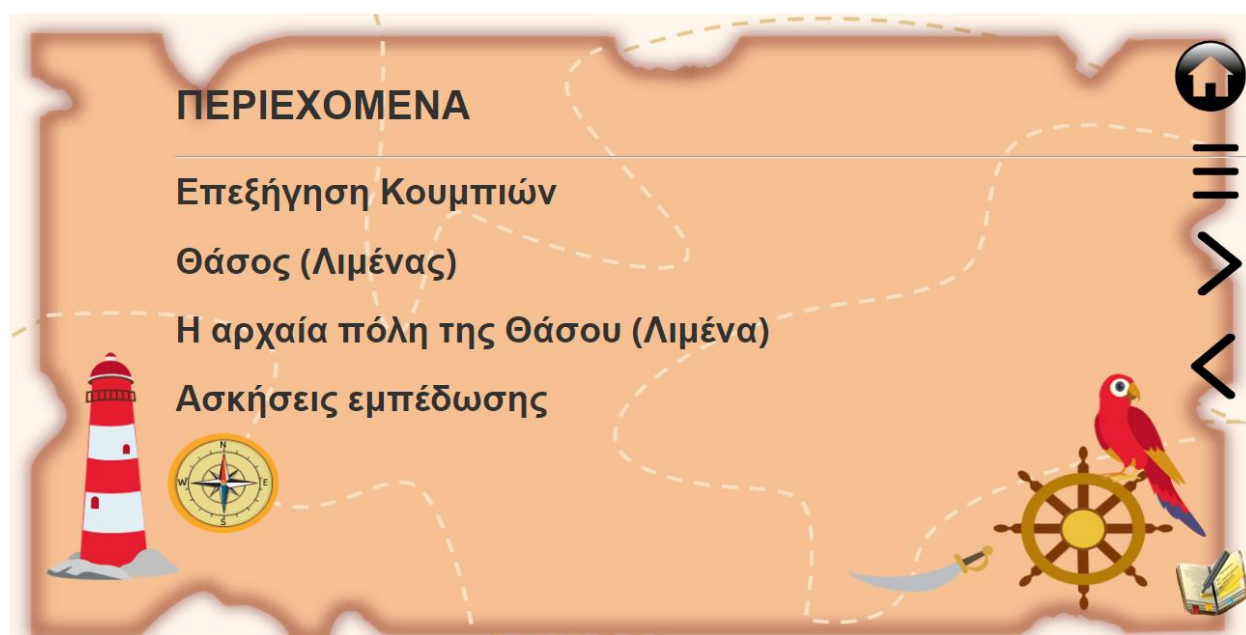
Εικόνα 4 1η διδακτική ενότητα

Σε αυτήν την ενότητα, όπως και στις υπόλοιπες, ο μαθητής πρέπει να πατήσει οπουδήποτε στην εικόνα για να εισέλθει στο μάθημα. Κατά την πλοήγησή του στην συγκεκριμένη διδακτική ενότητα αρχικά βλέπει την επεξήγηση των συμβόλων πλοήγησης (Εικόνα 5), τα οποία εμφανίζονται σε όλες τις διαφάνειες κι είναι ίδια για όλες τις διδακτικές ενότητες. Έπειτα, ακολουθούν τα περιεχόμενα της διδακτικής ενότητας (Εικόνα 6). Ο μαθητής στη διαφάνεια αυτή

μπορεί να πατήσει σε οποιονδήποτε τίτλο διαφάνειας και να μεταφερθεί στην αντίστοιχη διαφάνεια, ή να συνεχίσει να πλοηγείται πατώντας στα σύμβολα πλοήγησης.

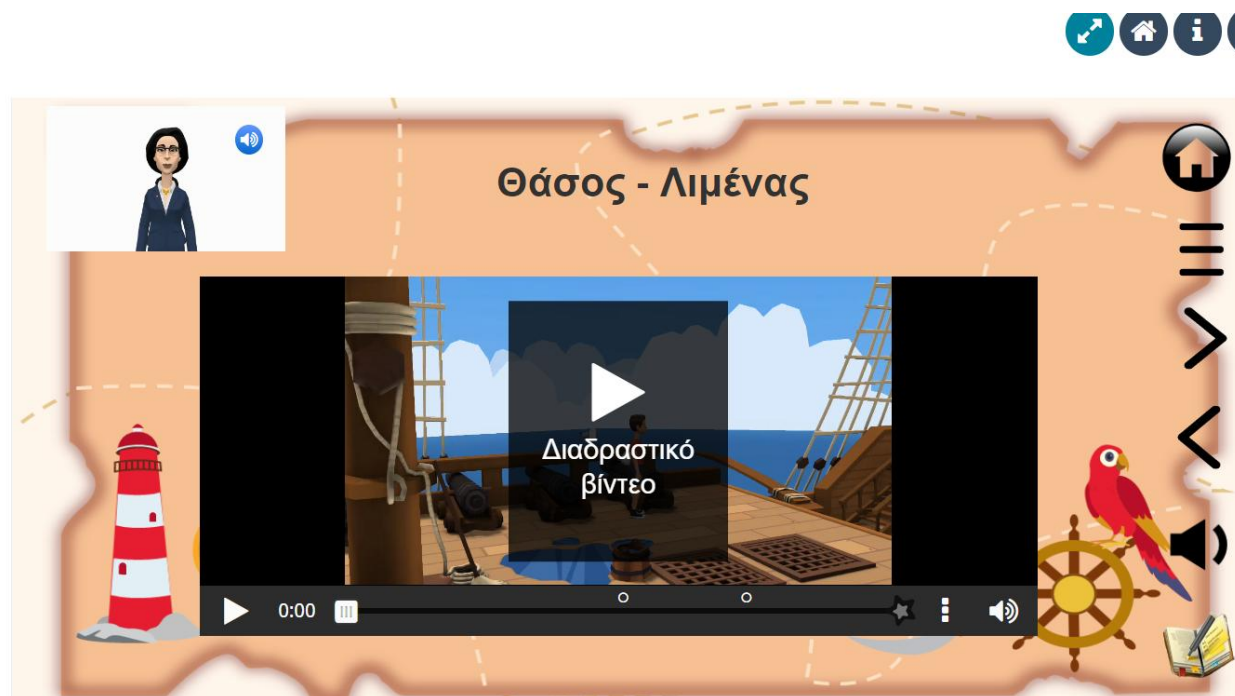
Εικόνα 5 Επεξήγηση Κουμπιών

Εικόνα 6 Περιεχόμενα μαθήματος

Στην συνέχεια ακολουθεί η γνωριμία με το avatar αλλά και ένα διαδραστικό βίντεο όπου δίνει πληροφορίες για τον Λιμένα της Θάσου. Φυσικά δεν λείπουν και οι ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης

καθώς με αυτό τον τρόπο ο εκπαιδευόμενος έχει κίνητρο στο να συνεχίσει να μαθαίνει (Εικόνα 7).

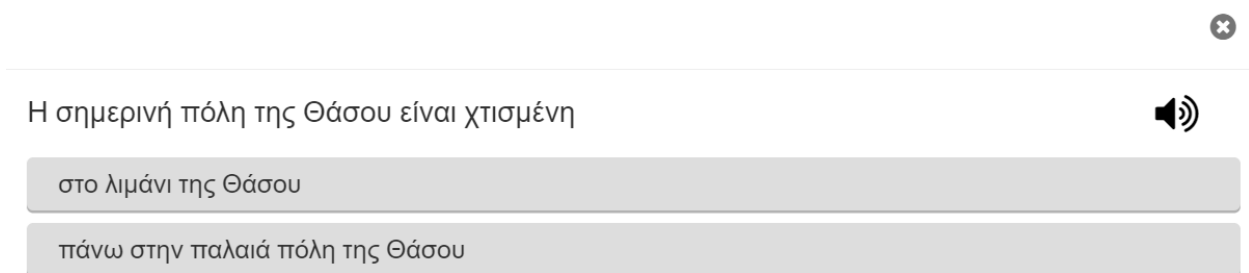

Εικόνα 7 avatar & διαδραστικό βίντεο

Στην συνέχεια μαθαίνουν μέσω κειμένου και εικόνας κάποιες πληροφορίες για το Λιμένα της Θάσου (Εικόνα 8) ενώ μόλις τελειώσουν απαντούν σε μια ερώτηση αυτοαξιολόγησης όπου υπάρχει ανατροφοδότηση είτε απαντήσει ο επιμορφούμενος σωστά είτε απαντήσει λάθος (Εικόνα 9).

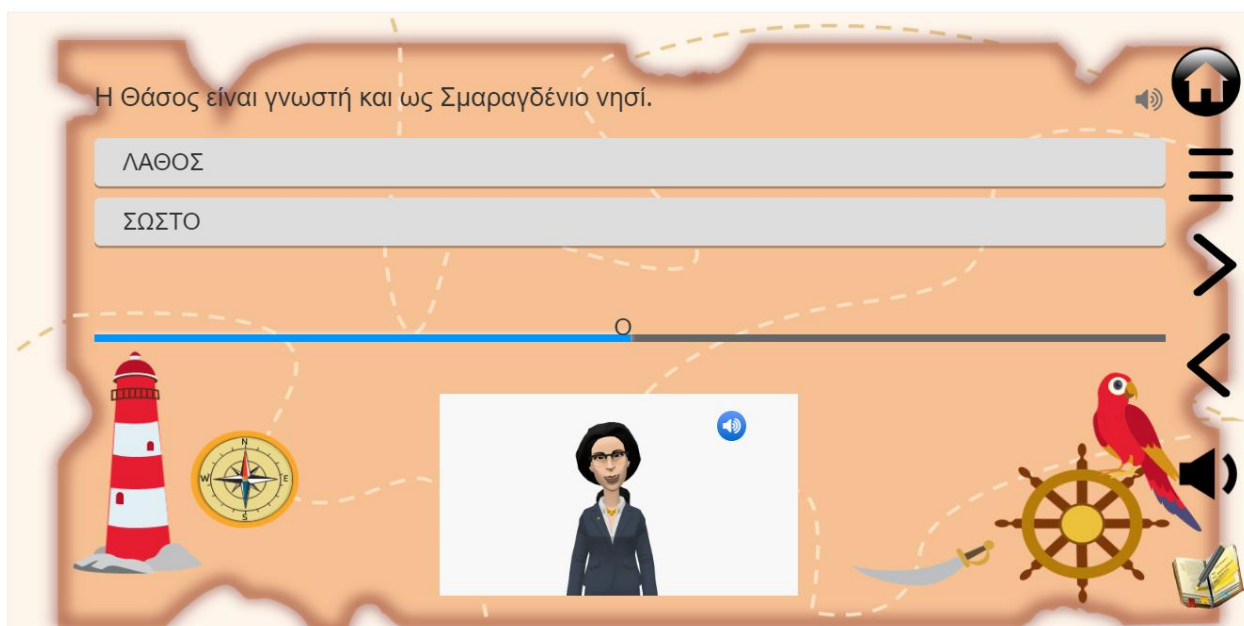

Εικόνα 8- Πληροφορίες για το Λιμένα

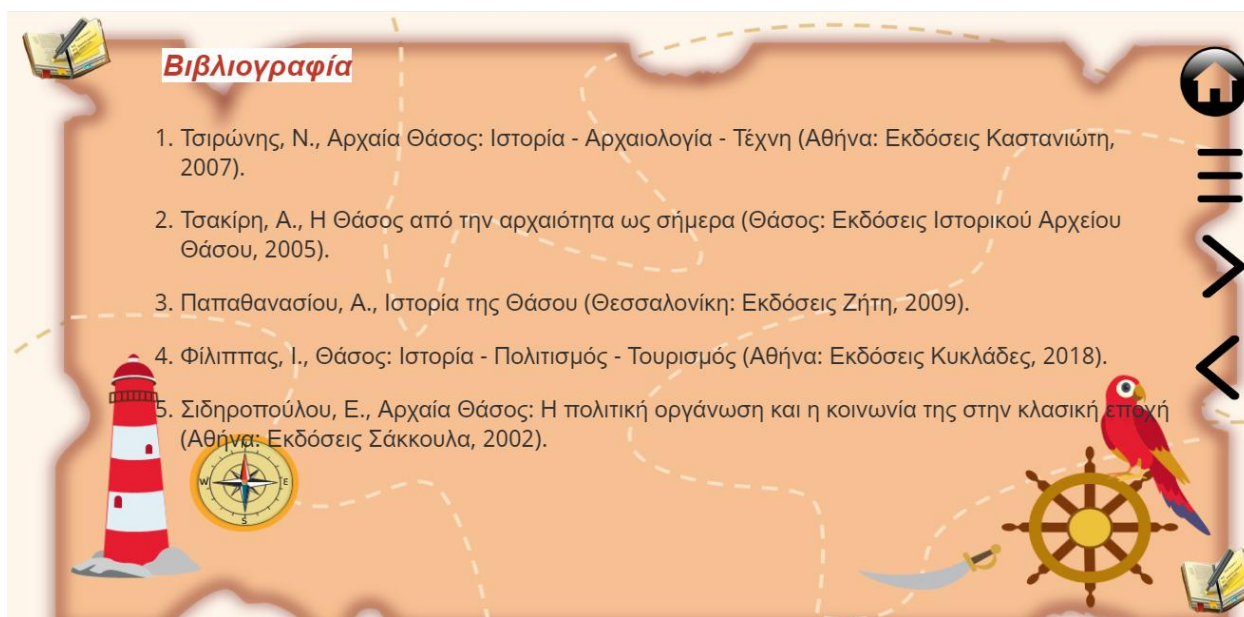

Εικόνα 9 Ερώτηση Αυτοαξιολόγησης

Έπειτα υπάρχουν διαδραστικά βίντεο τα οποία δίνουν πληροφορίες για το Λιμένα της Θάσου. Στο τέλος της 1^{ης} διδακτικής ενότητας υπάρχουν τελικές ασκήσεις εμπέδωσης οι οποίες έχουν άμεση ανατροφοδότηση (Εικόνα 10) ενώ στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχει η ανάλογη βιβλιογραφία όπου από εκεί αντλήθηκαν οι πληροφορίες αλλά και οι πηγές (Εικόνα 11).

Εικόνα 10 ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης μετά το τέλος της 1ης διδακτικής ενότητας

Εικόνα 11 βιβλιογραφικές πηγές 1ης ενότητας

Όσον αφορά την 2^η διδακτική ενότητα η θεματική της έχει τίτλο « Θάσος- Αρχαϊκοί έως νεότεροι χρόνοι» (Εικόνα 12). Μέσα από αυτή τη διδακτική ενότητα οι επιμορφούμενοι θα μάθουν για:

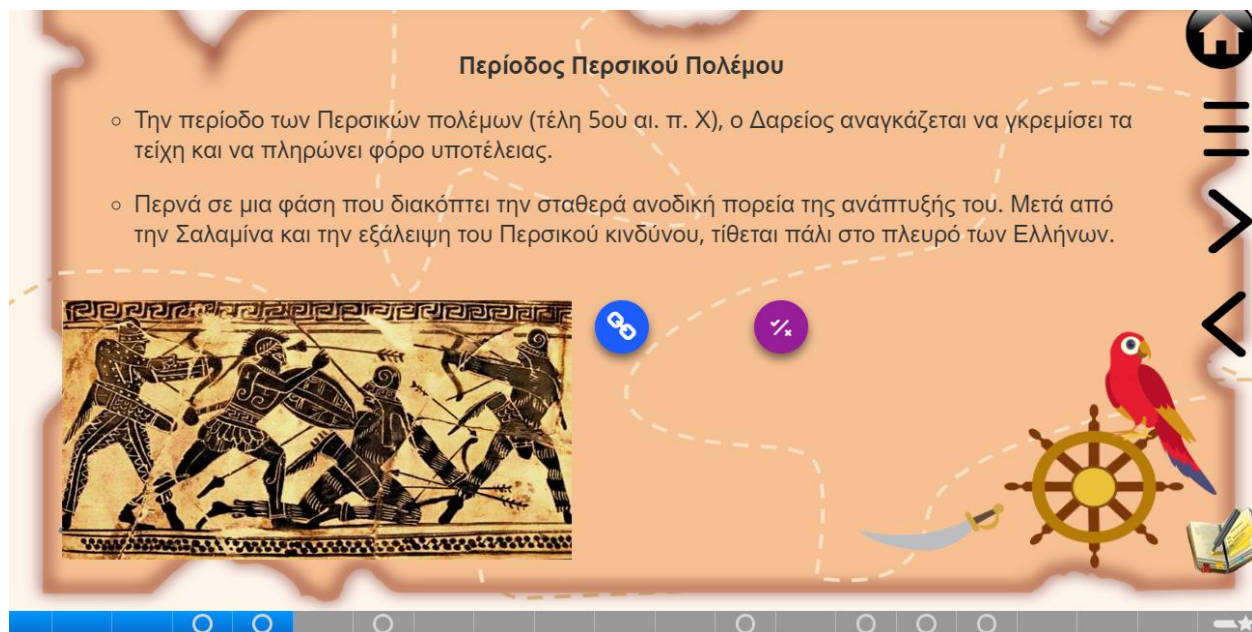
- Τους αρχαϊκούς χρόνους της Θάσου
- Τους Κλασσικούς και τους Ελληνιστικούς χρόνους της Θάσου
- Τους Μεσαιωνικούς χρόνους της Θάσου

- Τα χρόνια της Τουρκοκρατίας
- Τα Νεότερα χρόνια της Θάσου

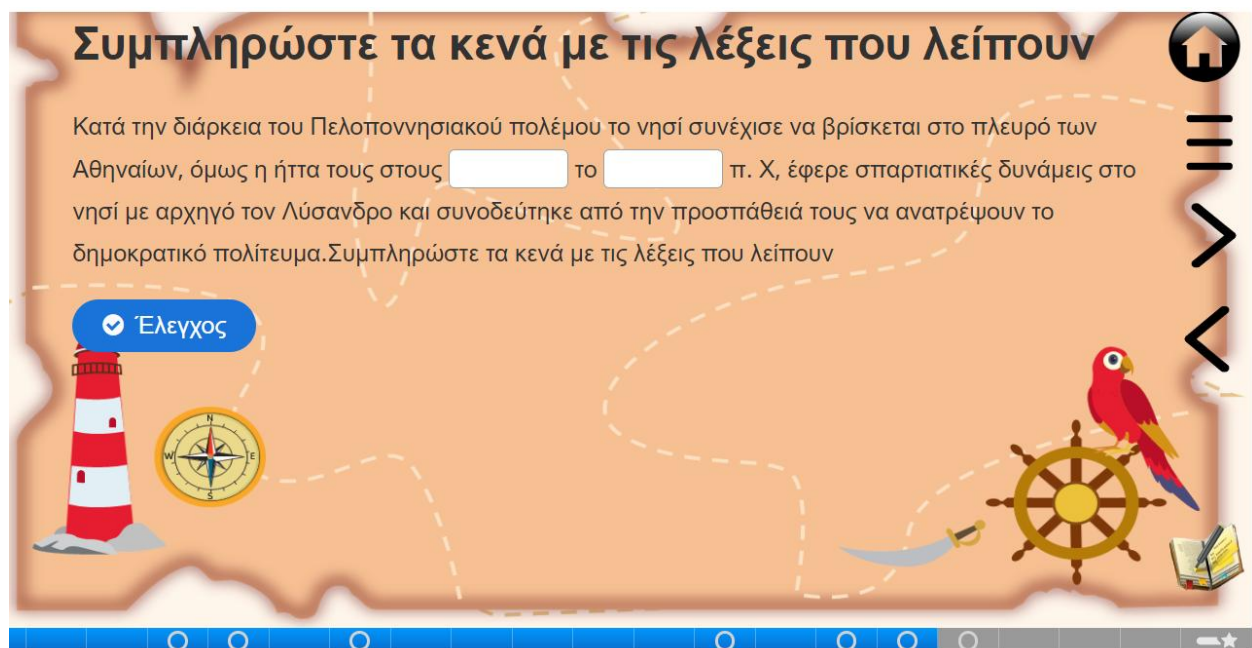

Εικόνα 12 2η διδακτική ενότητα

Η 2^η διδακτική ενότητα ακολουθεί το ίδιο μοτίβο όπως και την 1^η διδακτική ενότητα. Στόχος της εκπαιδεύτριας δεν είναι να μαθαίνουν οι επιμορφούμενοι μόνο μέσα από το κείμενο αλλά να υπάρχουν βίντεο, εικόνες, άβαταρ, υπερσυνδέσμοι που το κάνουν και πιο ελκυστικό αλλά και πιο καλό στο μάτι του επιμορφούμενου. Στην υποενότητα με τους Περσικούς Πολέμους ο επιμορφούμενος βλέπει και εικόνες αλλά μπορεί ταυτόχρονα να μάθει κι άλλες πληροφορίες πατώντας τον υπερσύνδεσμο ενώ μετά το πέρας να απαντήσει στην ερώτηση αυτοαξιολόγησης για να δει τι έχει μάθει πραγματικά. Παράλληλα, σύμφωνα με την αρχή της Συνοχής αποκλείστηκαν περιττές λεκτικές και οπτικές πληροφορίες, οι οποίες θα καθυστερούσαν και θα εμπόδιζαν την μάθηση του γνωστικού αντικειμένου. (Εικόνα 13). Στο τέλος της 2^{ης} διδακτικής ενότητας υπάρχουν πάλι διάφορες ασκήσεις εμπέδωσης μια από αυτές είναι και η συμπλήρωση κενών (Εικόνα 14).

Εικόνα 13 Περίοδος Περσικού Πολέμου

Εικόνα 14 Συμπλήρωση κενών

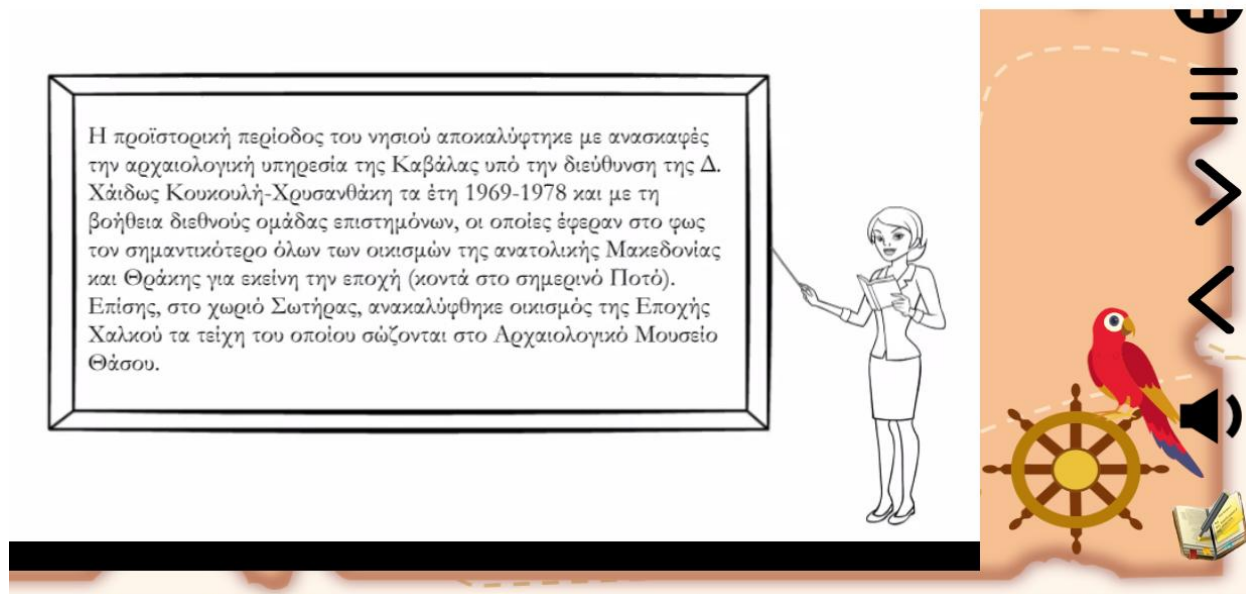
Η 3^η διδακτική ενότητα έχει τίτλο «Θάσος- Προϊστορία» (Εικόνα 15). Πιο συγκεκριμένα σε αυτή την ενότητα οι επιμορφούμενοι θα μάθουν σχετικά με την Προϊστορία της Θάσου αλλά και

την Προϊστορική εποχή από το 4000- 9000 π.Χ. ενώ τέλος θα δουν διάφορες ασκήσεις εμπέδωσης.

Εικόνα 15 3η διδακτική ενότητα

Ένα ακόμα πράγμα που υπάρχει μέσα στις διδακτικές ενότητες είναι τα βίντεο τα οποία δίνουν πληροφορίες σα να γράφονται εκείνη την στιγμή στο πίνακα ενώ παράλληλα παίζει απαλή μουσική. Αυτό το κάνει πιο ευχάριστο στον αναγνώστη αλλά του δημιουργεί και μια αίσθηση χαλάρωσης χωρίς ιδιαίτερο άγχος στο να μάθει και να κατανοήσει τις νέες πληροφορίες (Εικόνα 16).

Εικόνα 16 διαδραστικό βίντεο με μουσική

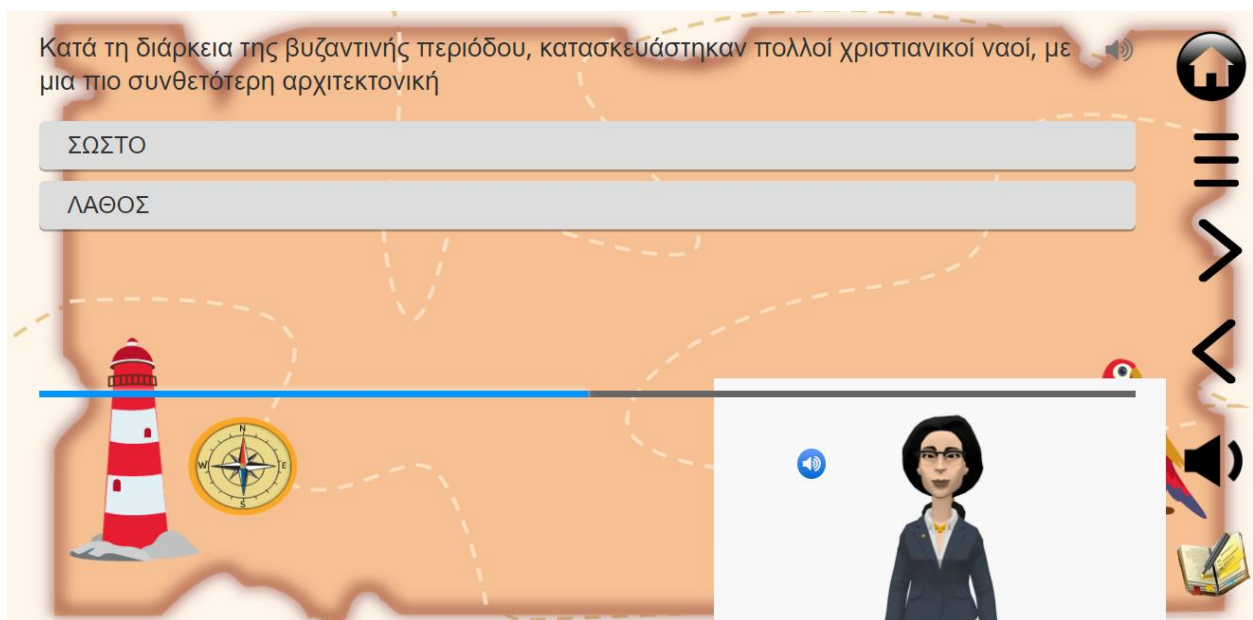
Όσον αφορά την 4^η διδακτική ενότητα έχει ως τίτλο «Ανακαλύπτοντας την αρχιτεκτονική της Θάσου» (Εικόνα 17). Πιο συγκεκριμένα τα περιεχόμενα της συγκεκριμένης ενότητας είναι:

- Επίδραση της αρχιτεκτονικής στην αρχαία και μεσαιωνική αρχιτεκτονική
- Αρχιτεκτονική της Θάσου
- Οθωμανική περίοδος
- Επιρροή της αρχιτεκτονικής
- Η πολυποίκιλη αρχιτεκτονική των αρχαίων θεάτρων, αρχαίων νεκροταφείων, Βυζαντινών εκκλησιών, και Τουρκικών παραδοσιακών κατοικιών της Θάσου
- Τούρκικες κατοικίες
- Η επίδραση των πετρωτών λαμπάδων, των μαρμάρων και των ξυλόγλυπτων στοιχείων στην αρχιτεκτονική της Θάσου
- Αρχιτεκτονική πετρώματα
- Λαμπάδες
- Ασκήσεις εμπέδωσης

Εικόνα 17 4η διδακτική ενότητα

Στις ασκήσεις εμπέδωσης όπου αυτή τη φορά έχουν να κάνουν με όλες τις διδακτικές ενότητες εμφανίζεται ένα avatar που εμπνυχώνει αρχικά αλλά παράλληλα και συγχαίρει τον επιμορφούμενο που έφτασε στο τέλος του ταξιδιού μάθησης και είναι πλέον έτοιμος να αξιολογηθεί στο τι έχει μάθει καθώς και ανατροφοδότηση και στις σωστές αλλά και στις λάθος απαντήσεις (Εικόνα 18).

Εικόνα 18 τελική αξιολόγηση- avatar

Μετά το Chamilo οι επιμορφούμενοι μαθητές μαζί με την επιμορφώτρια μέσω της εφαρμογής Actionbound περιηγήθηκαν σε διάφορα σημεία του νησιού αφού πρώτα σκάναραν μέσω κινητών και tablets (Εικόνα 19). Μπαίνοντας οι μαθητές μέσα στην εφαρμογή του καλωσορίζει και τους αναφέρει κάποια εισαγωγικά πράγματα για τη Θάσο (Εικόνα 20). Στην συνέχεια οι μαθητές καλούνται να κάνουν κάποιες αποστολές όπου μια από αυτή είναι να πάνε στο μουσείο της Θάσου και να βγάλουν μια φωτογραφία μπροστά από αυτό (Εικόνα 21) ενώ μετά από κάθε αποστολή ο επιμορφούμενος κερδίζει πόντους αυτό κάνει μάλιστα τους μαθητές να έχουν ένα κίνητρο παραπάνω στο να συνεχίσουν.

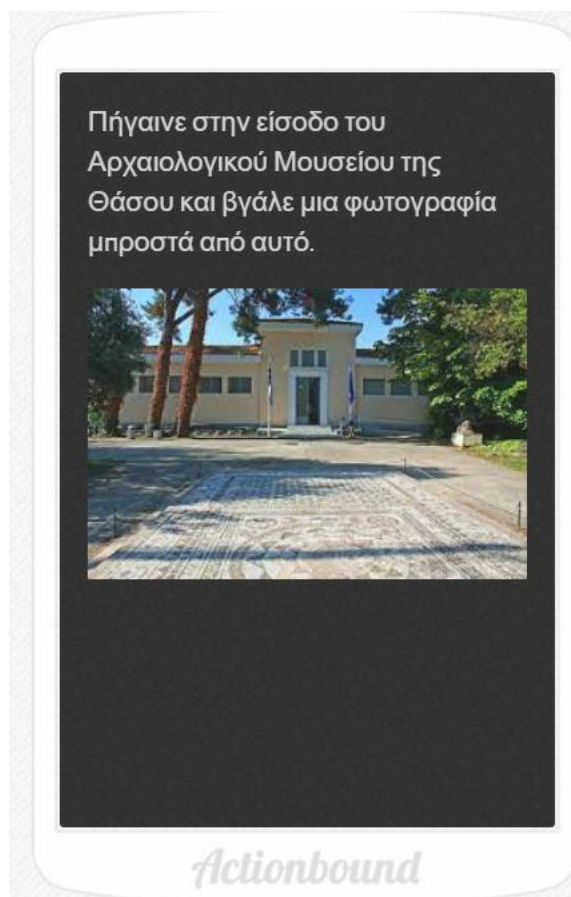
Εικόνα 19 Scan Actionbound

Η Θάσος (Λιμένας) είναι μία σύγχρονη κωμόπολη. Μάρτυρας της ιστορίας της είναι οι πολλοί αρχαιολογικοί χώροι που υπάρχουν ανάμεσα στις δομές της προβάλλοντας την αντίθεση της αρχαιότητας με το σήμερα.

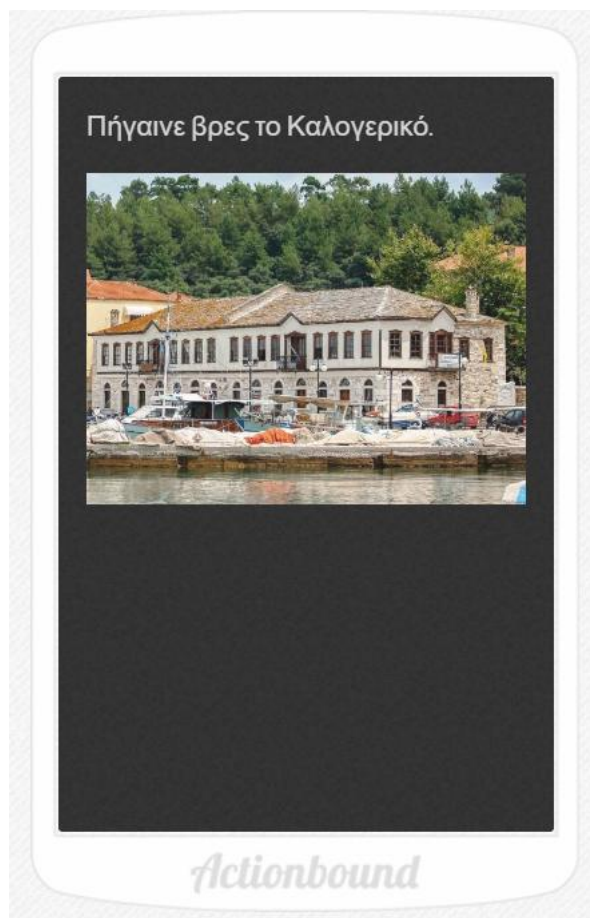
Actionbound

Εικόνα 20 Εισαγωγή Actionbound

Εικόνα 21 Αποστολή μουσείο

Επίσης μέσω της τοποθεσίας εμφανίζεται ένα βελάκι με μια εικόνα όπου τους λέει τι είναι αυτό που θα πρέπει να πάνε να βρουν και να συναντήσουν (Εικόνα 22). Οι μαθητές μόλις φτάσουν εκεί μαθαίνουν κάποιες πληροφορίες ενώ στην συνέχεια καλούνται να βγάλουν ένα βίντεο όπου πρέπει να πουν λίγα λόγια για το συγκεκριμένο κτίριο (Εικόνα 23).

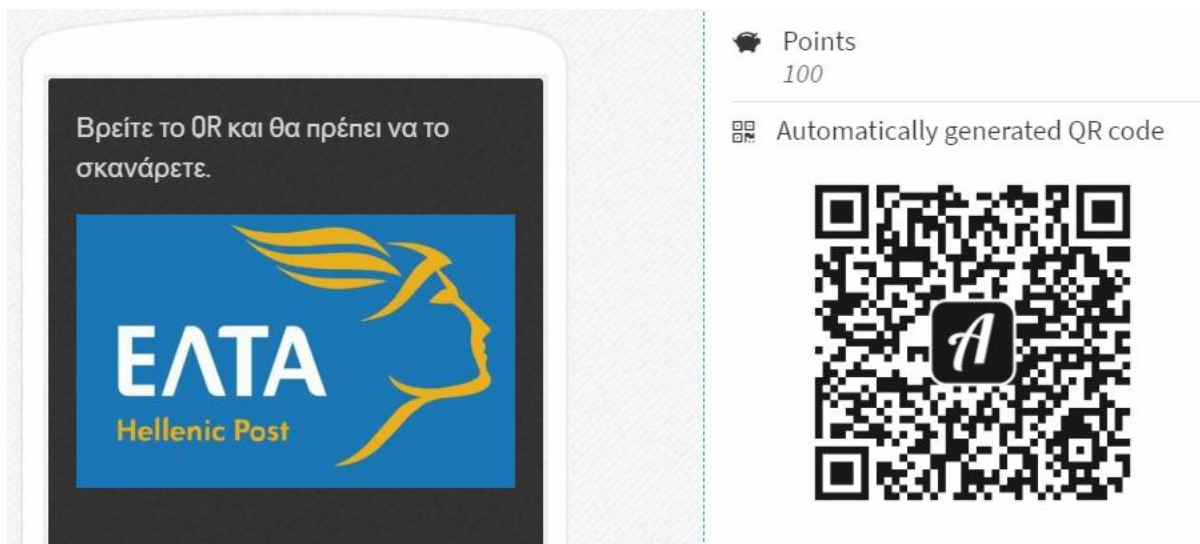

Εικόνα 22 Τοποθεσία Καλογερικό

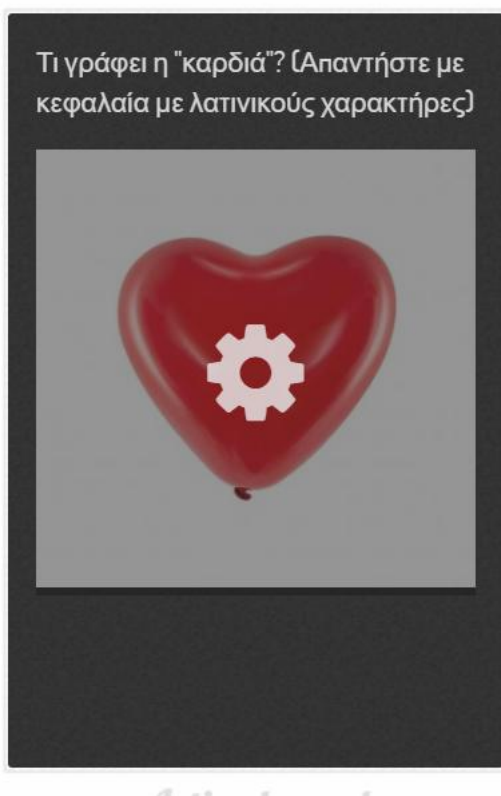

Εικόνα 23 βίντεο για Καλογερικό

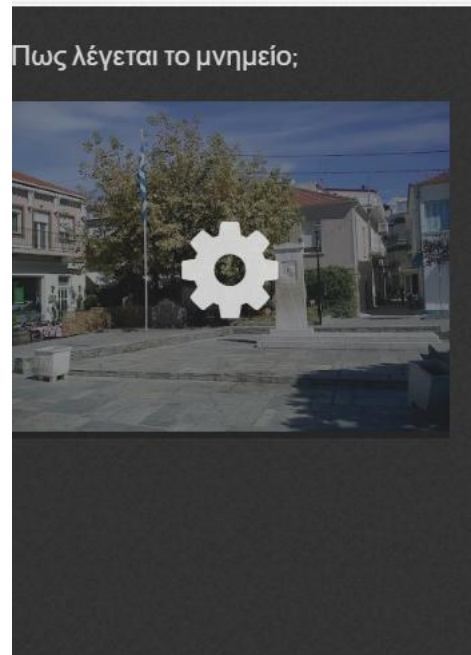
Έπειτα οι μαθητές καλούνται να πάνε να βρουν στο ταχυδρομείο ένα qr που υπάρχει εκεί για να ανακαλύψουν κάποια πράγματα (Εικόνα 24) ενώ στη συνέχεια καλούνται να πάνε στην καρδιά του λιμένα και μόλις πάνε πρέπει να γράψουν στα λατινικά αυτό που γράφει η καρδιά πάνω της (Εικόνα 25). Έπειτα σε μια από τις επόμενες αποστολές καλούνται να απαντήσουν πως λέγεται το μνημείο το οποίο απεικονίζεται στη φωτογραφία μέσω ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής (Εικόνα 26). Υπάρχουν κι άλλα διάφορα σημεία του νησιού τα οποία καλούνται να ανακαλύψουν οι μαθητές μέσω διάφορων αποστολών. Όταν τελειώσουν εμφανίζεται μια εικόνα η οποία τους λέει συγχαρητήρια (Εικόνα 27).

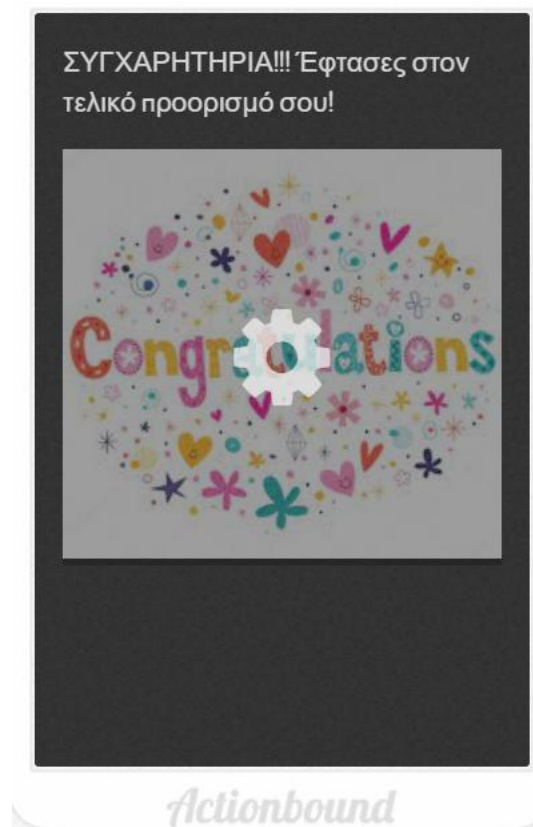
Εικόνα 24 qr ελτα

Εικόνα 25 τι γράφει η καρδιά

Εικόνα 26 ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Εικόνα 27 Τέλος αποστολής

5.5. Σύνοψη

Συμπερασματικά, ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ είναι σημαντικός και απαραίτητος για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των γνώσεων των μαθητών/τριών. Ωστόσο, η χρήση εκπαιδευτικού υλικού πρέπει να γίνεται με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης κ και τη βελτίωση των αποτελεσμάτων των μαθητών/τριών, ενώ παράλληλα πρέπει να διασφαλίζεται η αποτελεσματική αξιοποίηση του υλικού από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές/τριες. Η επιλογή και η χρήση του εκπαιδευτικού υλικού πρέπει να γίνεται με προσοχή και κριτική σκέψη, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες των μαθητών/τριών και τους στόχους της διδασκαλίας.

6. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1. Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά ο σκοπός την διπλωματικής εργασίας, τα ερευνητικά ερωτήματα, ο σχεδιασμός, η δομή, το δείγμα και η μέθοδος συλλογής των δεδομένων της συγκεκριμένης έρευνας. Το Εκπαιδευτικό υλικό δημιουργήθηκε με την βοήθεια των H5P εργαλείων και αφού ολοκληρώθηκε ενσωματώθηκε στην πλατφόρμα του Chamilo. Ο τίτλος του διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού είναι «Η ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του Λιμένα Θάσου» με την χρήση των εφαρμογών επαυξημένης πραγματικότητας Actionbound και Blippar. Πιο συγκεκριμένα στην α φάση θα γίνει αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού από τους ειδικούς για να δούμε εάν ταυτίζεται με τη μεθοδολογία και τις αρχές της ΕξΑΕ, ενώ στη β φάση θα γίνει αποτίμηση από τα παιδιά της ΣΤ τάξης για να δούμε εάν το εκπαιδευτικό υλικό ήταν κατάλληλο και αν τα παιδιά μπόρεσαν να μάθουν μέσα από αυτό.

6.2. Σκοπός- Ανάλυση μεθοδολογικού πλαισίου

Σκοπός της Ερευνητικής Εργασίας ήταν ο σχεδιασμός, η δημιουργία και η υλοποίηση ολοκληρωμένης παρέμβασης, συμπληρωματικής σχολικής ΕξΑΕ με τη χρήση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού και εφαρμογών επαυξημένης πραγματικότητας, στο μάθημα της τοπικής ιστορίας και ειδικότερα στην ιστορία του νησιού της Θάσου, η οποία αποτιμήθηκε από μαθητές αλλά και από τελειόφοιτους του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)».

6.3. Ερευνητικοί Στόχοι

Οι βασικοί στόχοι της έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις των μαθητών αναφορικά με:

1. Να διερευνήσουμε κατά πόσο οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κινητά τους για παιδαγωγικούς σκοπούς;
2. Να διερευνήσουμε κατά πόσο οι μαθητές είναι σε θέση να χρησιμοποιούν το κινητό τους για την εκμάθηση νέας γνώσης;
3. Να διερευνήσουμε κατά πόσο οι μαθητές θεωρούν το κινητό εργαλείο εκπαίδευσης

6.4. Ερευνητικά Ερωτήματα

1. Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

2. Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής Μάθησης;
3. Πως μπορούν τα κινητά να αποτελέσουν παιδαγωγικό μέσο εκμάθησης καινούργιας γνώσης;
4. Πως μπορούν οι μαθητές να μάθουν την Ιστορία του Λιμένα Θάσου μέσω της εφαρμογής Actionbound με την βοήθεια των κινητών τους;

Πιο συγκεκριμένα το 1^ο ερευνητικό ερώτημα έχει να κάνει με την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού από τους ειδικούς της ΕξΑΕ όσον αφορά την επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση, την κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου, την υποστήριξη και την καθοδήγηση του εκπαιδευόμενου στη μελέτη του, την υποστήριξη όσον αφορά την αλληλεπίδραση με το Ε.Υ., την δυνατότητα του αναστοχασμού και της αυτοαξιολόγησης, και τέλος αν τελικά είναι φανερός ο σκοπός και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που έχει θέσει η ίδια η ερευνήτρια.

Το 2^ο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας η ερευνήτρια θέλει να δει μέσα από τους ειδικούς εάν το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης από τους ειδικούς της ΕξΑΕ αλλά και ποια είναι τα δυνατά σημεία και ποιες αλλαγές θα μπορούσε να κάνει ο ερευνητής με σκοπό την βελτίωση του εκπαιδευτικού υλικού.

Στο 3^ο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας η ερευνήτρια θέλει να δει εάν τα κινητά τηλέφωνα μπορούν να αποτελέσουν παιδαγωγικό μέσο μάθησης και καινούργιας γνώσης καθώς σκοπός της είναι τα παιδιά μέσω του παιχνιδιού να μπορέσουν να μάθουν για την Ιστορία του Λιμένα της Θάσου.

Στο 4^ο ερευνητικό ερώτημα η ερευνήτρια θέλει να δει εάν οι μαθητές μπορούν μέσω της εφαρμογής Actionbound και την βοήθεια κινητών συσκευών μπορούν να μάθουν την ιστορία του Λιμένα της Θάσου ή εάν αυτό στην πραγματικότητα δεν μπορεί να γίνει καθώς είναι κάτι καινούργιο και για τα ίδια τα παιδιά.

a. Είδος Έρευνας

Η παρούσα έρευνα είναι μια ποιοτική έρευνα και αυτό γιατί υπάρχει η αξιολόγηση της ποιότητας του εκπαιδευτικού υλικού για το πως τα παιδιά της ΣΤ Τάξης θα μπορούσαν να

μάθουν την ιστορία για το Λιμένα της Θάσου μέσω της εφαρμογής Actionbound. Πιο συγκεκριμένα η έρευνα αυτή δίνει τη δυνατότητα στην ερευνήτρια να χωρίσει την έρευνα σε δύο φάσεις με σκοπό τη διερεύνηση και την κατανόηση σε βάθος του θέματος. Όσον αφορά την 1η φάση και πιο συγκεκριμένα το μέρος της έρευνας που έχει να κάνει με το εκπαιδευτικό υλικό χρησιμοποιείται η «σκόπιμη δειγματοληψία» και πιο συγκεκριμένα η «δειγματοληψία των ειδικών» (Ισαρη & Πουρκός, 2016) διότι το δείγμα της έρευνας θα αντληθεί σε αυτή την φάση από ειδικούς της ΕξΑΕ. Πιο συγκεκριμένα δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν η ομάδα στην οποία συμμετείχε η ερευνήτρια. Η ομάδα αποτελούνταν από 3 (3) άτομα συμφοιτητές του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής-Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)». Συνοπτικά η αποτίμηση της α φάσης από τους ειδικούς είναι μια μέθοδος που προτείνουν οι Dick & Carey (1996) όσον αφορά τη φάση της διαμορφωτικής αξιολόγησης. Όσον αφορά τώρα την β φάση της έρευνας που αφορά την εκμάθηση της ιστορία για τον Λιμένα της Θάσου από μαθητές της ΣΤ δημοτικού χρησιμοποιείται η «σκόπιμη δειγματοληψία» του τύπου εκείνου που χαρακτηρίζεται ως «δειγματοληψία ευκολίας» (Ισαρη & Πουρκός, 2016). Οι μαθητές οι οποίοι συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα ήταν 20 και δεν είχαν κάποια ανάλογη εμπειρία στην εκμάθηση ιστορίας μέσω ψηφιακών εφαρμογών με αποτέλεσμα να αποτελούν μια κατάλληλη ομάδα για την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού αλλά και το κατά πόσο τους βοήθησε το εκπαιδευτικό υλικό στο να μάθουν για την ιστορία του Λιμένα της Θάσου.

b. Χρονική Περίοδος της έρευνας

Η έρευνα για τα δύο εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, το εκπαιδευτικό υλικό παιχνίδι επαυξημένης πραγματικότητας, διεξήχθη τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2023.

c. Μέθοδος δειγματοληψίας- συμμετέχοντες στην έρευνα

Για τις ανάγκες της έρευνάς μας επιλέξαμε την σκόπιμη ή κατά περίπτωση δειγματοληψία. Η σκόπιμη ή κατά κρίση δειγματοληψία είναι μια μέθοδος χωρίς πιθανότητες η οποία και αποτελεί την καλύτερη τεχνική ως προς την αντιστοίχιση του δείγματος με τους στόχους της έρευνας. Οι συμμετέχοντες επιλέγονται σύμφωνα με τη γνώση τους για την πραγματοποίηση των στόχων της έρευνας (Kelly, Bourgeault & Dingwall, 2010).

Σχεδιασμός

Ο ερευνητής κρίνει την σχεδίαση την σκόπιμη έρευνα πράγμα που σημαίνει ότι αυτός αποφασίζει για το δείγμα του πληθυσμού που είναι το πιθανότερο ώστε να αποδώσει κατάλληλα ώστε να μπορέσει να αποφέρει τα ιδανικά δεδομένα για την έρευνα.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση το δείγμα που επιλέχτηκε ήταν τρεις τελειόφοιτοι του ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)» ως γνώστες του αντικειμένου. Κατόπιν επιλέχθηκαν 20 μαθητές της ΣΤ τάξης του 1ου Δημοτικού Σχολείου Θάσου, οι οποίοι συμμετείχαν στην ολοκληρωμένη παρέμβαση.

Έρευνα για την εφαρμογή επαυξημένης πραγματικότητας.

Στην παραπάνω έρευνα χρησιμοποιήσαμε την εφαρμογή της επαυξημένης πραγματικότητας. Οι 20 μαθητές της έκτης δημοτικού είχαν συμμετοχή στην εφαρμογή του Actionbound και Blippar αφού το εφάρμοσαν στην πράξη στα πλαίσια εκπαιδευτικής παρέμβασης κατά την ώρα του μαθήματος της Πληροφορικής.

Επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας του εκπαιδευτικού υλικού

Για την επεξεργασία των δεδομένων εφαρμόστηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Ως ανάλυση περιεχομένου ορίζεται η ερευνητική τεχνική η οποία, με καθορισμένο τρόπο, συλλέγει δεδομένα, τα αναλύει και εξάγει συμπεράσματα βάση του υλικού που επεξεργάζεται. Είναι ποσοτικής, ποιοτικής ή και μεικτής μορφής. Η ανάλυση περιεχομένου συνίσταται από τρεις φάσεις, αυτή του ορισμού και της επιλογής της ενότητας ανάλυσης (λεξιλογική, φραστική και θεματική ανάλυση), αυτή του ορισμού και της επιλογής της μονάδας μέτρησης των στοιχείων και αυτή της δημιουργίας των ομάδων που διαθέτουν κοινά χαρακτηριστικά.

Στην παραπάνω έρευνα του εκπαιδευτικού υλικού, όπου συμμετείχαν οι μαθητές της ΣΤ' τάξης, έγινε επεξεργασία των δεδομένων από τις ανοιχτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου όπου χρησιμοποιήθηκε η Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου για να καθοριστούν οι κατηγορίες ανάλυσης και έπειτα έγινε Ποσοτικοποίηση των Ποιοτικών Δεδομένων για να διαπιστωθούν οι τάσεις του συγκεκριμένου πληθυσμού της έρευνας.

d. Μέθοδοι της έρευνας και μέσα συλλογής δεδομένων

Όσον αφορά την α φάση του εκπαιδευτικού υλικού χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μέθοδος. Αυτό γιατί δόθηκε στους συμμετέχοντες ο ηλεκτρονικός σύνδεσμος για να έχουν πρόσβασή στο εκπαιδευτικό υλικό το οποίο βρισκόταν στην πλατφόρμα του Chamilo, μαζί με ένα ερωτηματολόγιο ανοιχτών ερωτήσεων που δημιουργήθηκε από το ΕΔΙΒΕΑ προκειμένου να γίνει η συλλογή των δεδομένων, ενώ στάλθηκε με λίνκ μέσω της πλατφόρμας google drive (βλ. Παράρτημα Α). Οι συμμετέχοντες αρχικά απάντησαν σε επτά δημογραφικά στοιχεία ενώ στην συνέχεια σε πενήντα έξι ερωτήσεις σχετικά με την αποτίμηση του Ε.Υ. το οποίο το απάντησαν οι ειδικοί της ΕξΑΕ. Οι ερωτήσεις οι οποίες έχουν να κάνουν με την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού είναι αρθρωμένες σε δέκα άξονες (βλ. Πίνακα 1) οι οποίες μάλιστα ταυτίζονται με τα ερευνητικά ερωτήματα που αναγράφονται παραπάνω, δηλαδή το κάθε ερευνητικό ερώτημα διερευνάται μέσω μίας ή και περισσότερων ερωτήσεων προς τους ειδικούς της ΕξΑΕ.

Πίνακας 1-α φάση- ερευνητικοί άξονες

Α ΦΑΣΗ-ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ
1 ^{ος} άξονας: Επιστημονική συνοχή/τεκμηρίωση
2 ^{ος} άξονας: Απλή και κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου
3 ^{ος} άξονας: Ευχρηστία
4 ^{ος} άξονας: Υποστήριξη-καθοδήγηση εκπαιδευόμενου
5 ^{ος} άξονας: Αλληλεπίδραση εκπαιδευόμενου
6 ^{ος} άξονας: Αναστοχασμός-αυτοαξιολόγηση
7 ^{ος} άξονας: Σκοπός/ Προσδοκώμενα αποτελέσματα
8 ^{ος} άξονας: Πολυμεσική μάθηση
9 ^{ος} άξονας: Δυνατά σημεία

10^{ος} άξονας: Προτάσεις βελτίωσης

Όσον αφορά την β φάση του εκπαιδευτικού υλικού χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μέθοδος. Αυτό συνέβη διότι δόθηκε στους επιμορφωμένους (ενήλικες εκπαιδευτικούς) ο ηλεκτρονικός σύνδεσμος για να έχουν πρόσβασή στο εκπαιδευτικό υλικό το οποίο βρισκόταν στην πλατφόρμα του Chamilo, μαζί με ένα ερωτηματολόγιο ανοιχτών ερωτήσεων που δημιουργήθηκε από την ερευνήτρια της παρούσας εργασίας προκειμένου να γίνει η συλλογή των δεδομένων, ενώ στάλθηκε με λίνκ μέσω της πλατφόρμας google drive (βλ. Παράρτημα Β). Οι συμμετέχοντες αρχικά απάντησαν σε τέσσερα (4) δημογραφικά στοιχεία ενώ στην συνέχεια σε εννέα (9) ερωτήσεις σχετικά με την αποτίμηση του Ε.Υ. το οποίο το απάντησαν οι ενήλικες εκπαιδευτικοί. Οι ερωτήσεις οι οποίες έχουν να κάνουν με την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού είναι αρθρωμένες σε επτά άξονες (βλ. Πίνακα 2) οι οποίες μάλιστα ταυτίζονται με τα ερευνητικά ερωτήματα που αναγράφονται παραπάνω, δηλαδή το κάθε ερευνητικό ερώτημα διερευνάται μέσω μίας ή και περισσότερων ερωτήσεων προς τους ενήλικες εκπαιδευτικούς.

Πίνακας 2-β φάση- ερευνητικοί άξονες

Β ΦΑΣΗ-ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ
1 ^{ος} άξονας: Ευκολία πλοήγησης Ε.Υ.
2 ^{ος} άξονας: Μαθησιακά αποτελέσματα Ε.Υ.
3 ^{ος} άξονας: Μαθησιακά κίνητρα
4 ^{ος} άξονας: Καταλληλότητα
5 ^{ος} άξονας: Δυνατά σημεία
6 ^{ος} άξονας: Προτάσεις βελτίωσης και αλλαγών

ε. Τρόποι επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων

Όσον αφορά την α φάση χρησιμοποιήθηκε η μονάδα καταγραφής και ανάλυσης. Πιο συγκεκριμένα δηλαδή ως μονάδα καταγραφής και ανάλυσης στην συγκεκριμένη εργασία θεωρήθηκε το θέμα. Η απάντηση των ειδικών δηλαδή με βάση το θέμα π.χ. όταν η ερώτηση είχε να κάνει με βάση την ευχρηστία η μονάδα ανάλυσης θεωρήθηκε η ευχρηστία.

Οι κατηγορίες κωδικοποίησης της α φάσης ήταν: 1) επιστημονική συνοχή/τεκμηρίωση 2) απλή κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου, 3) ευχρηστία, 4) υποστήριξη-καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου, 5) υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του, 6) δυνατότητα αναστοχασμού-αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου, 7) σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, 8) εφαρμογή αρχών της γνωστικής θεωρίας πολυμεσικής μάθησης, 9) δυνατά σημεία, 10) προτάσεις βελτίωσης.

Όσον αφορά την β φάση ως μονάδα καταγραφής και ανάλυσης θεωρήθηκε κι εδώ το θέμα. Οι κατηγορίες κωδικοποίησης της β φάσης ήταν: 1) Ελκυστικότητα, 2) Ευκολία πλοήγησης 3) Μαθησιακά κίνητρα 4) Προτάσεις βελτίωσης και αλλαγών.

φ. Ζητήματα δεοντολογίας

Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας δεν προέκυψαν ηθικά διλήμματα ή προβλήματα για την εφαρμογή των κανόνων δεοντολογίας της έρευνας. Στη διαδικασία επεξεργασίας των δεδομένων τηρήθηκε απόλυτα η ανωνυμία των συμμετεχόντων.

γ. Περιορισμοί της έρευνας

Το μόνο ίσως που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ως περιορισμός στην έρευνα, είναι το μικρό δείγμα συμμετεχόντων. Παρόλα αυτά δεν υπήρξε τροχοπέδη στην έρευνα.

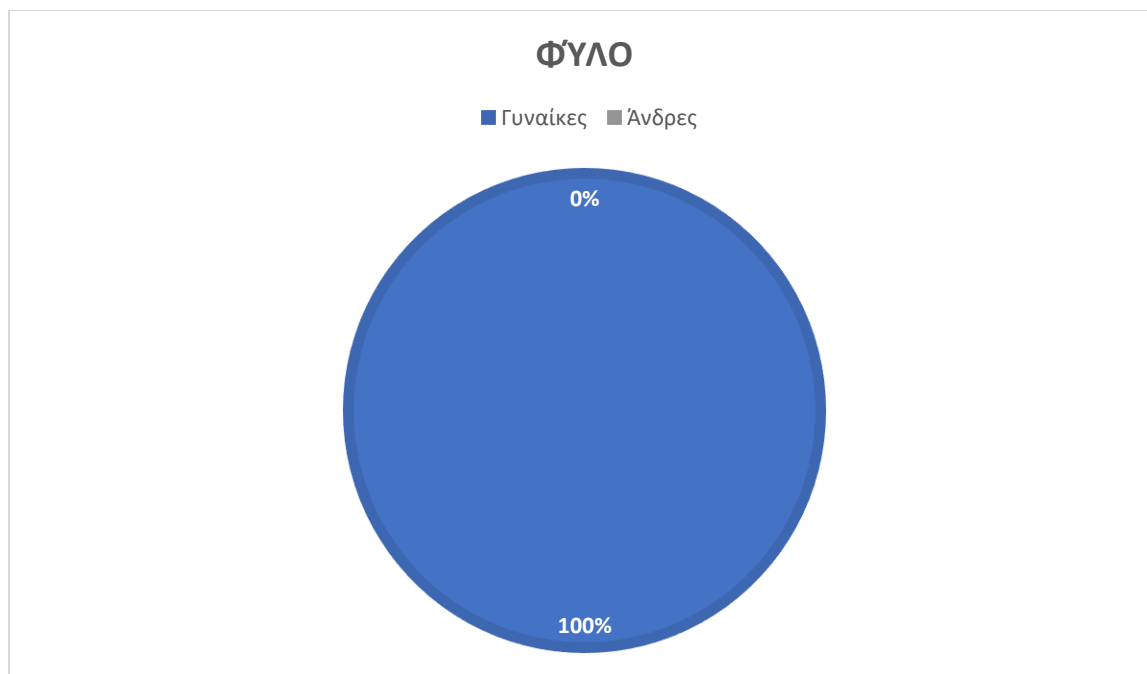
7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ & ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

7.1. Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν και θα σχολιαστούν τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας. Όπως έχει προαναφερθεί και παραπάνω η παρούσα έρευνα χωρίζεται σε δύο φάσεις. Πιο συγκεκριμένα στην α φάση θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα με βάσει τις απαντήσεις που έδωσαν οι τρεις ειδικοί ενώ στην β φάση θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα που έδωσαν οι 20 μαθητές της ΣΤ τάξης.

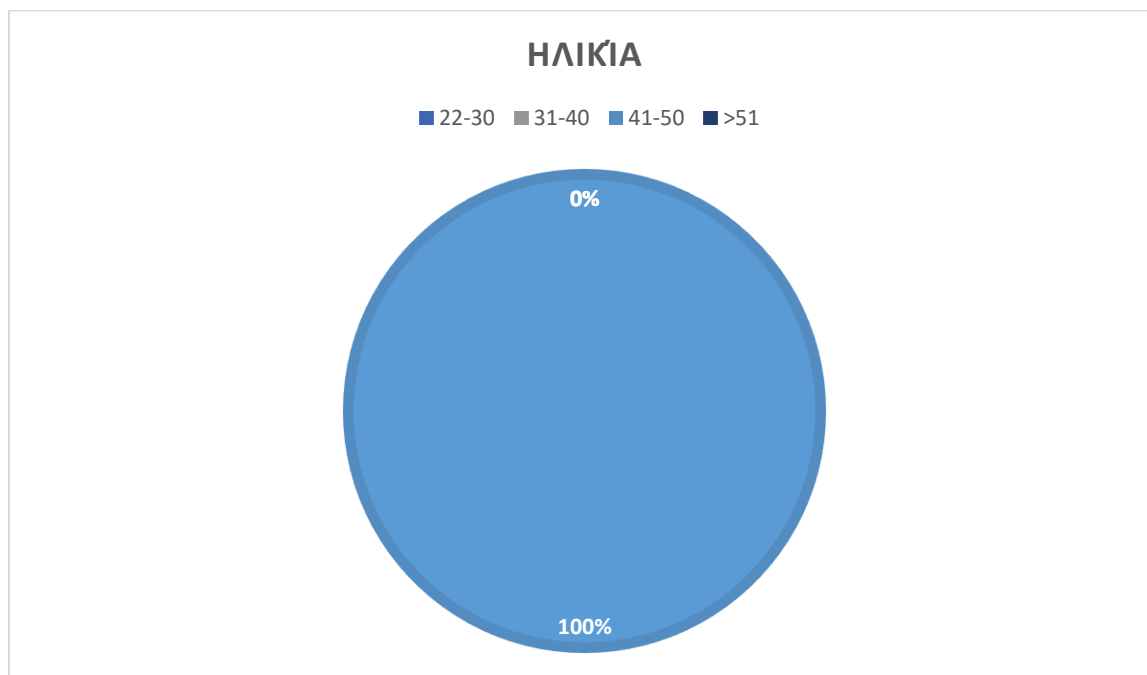
7.2. Παρουσίαση αποτελεσμάτων α φάσης

1. Το προφίλ των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα

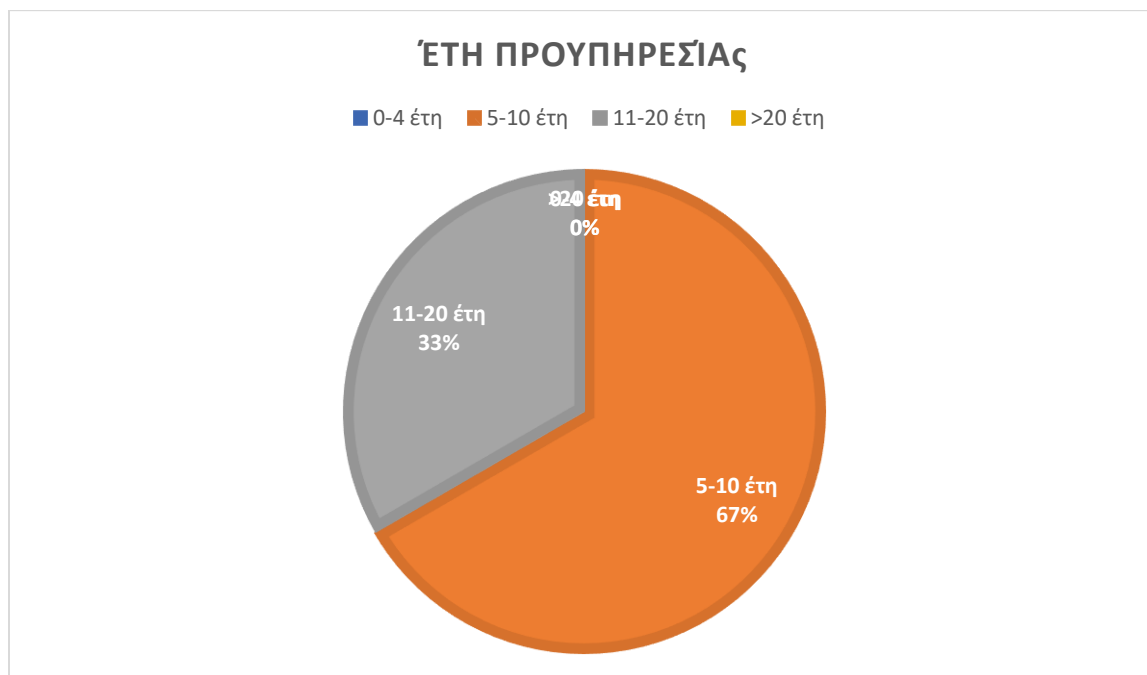
Οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα ήταν 3. Πιο συγκεκριμένα και τα 3 άτομα ήταν γυναίκες.

2. Ηλικία(E2)

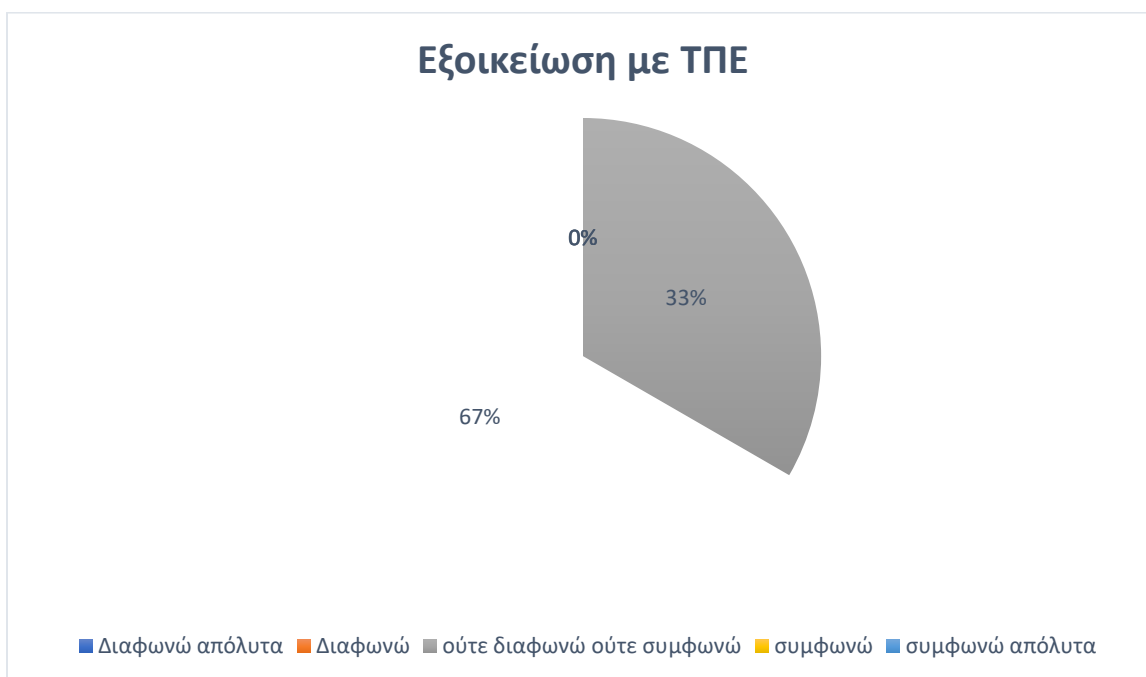
Όσον αφορά την ηλικία το 100% ήταν ηλικίας από 41-50 ετών.

3. Έτη εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας (E3)

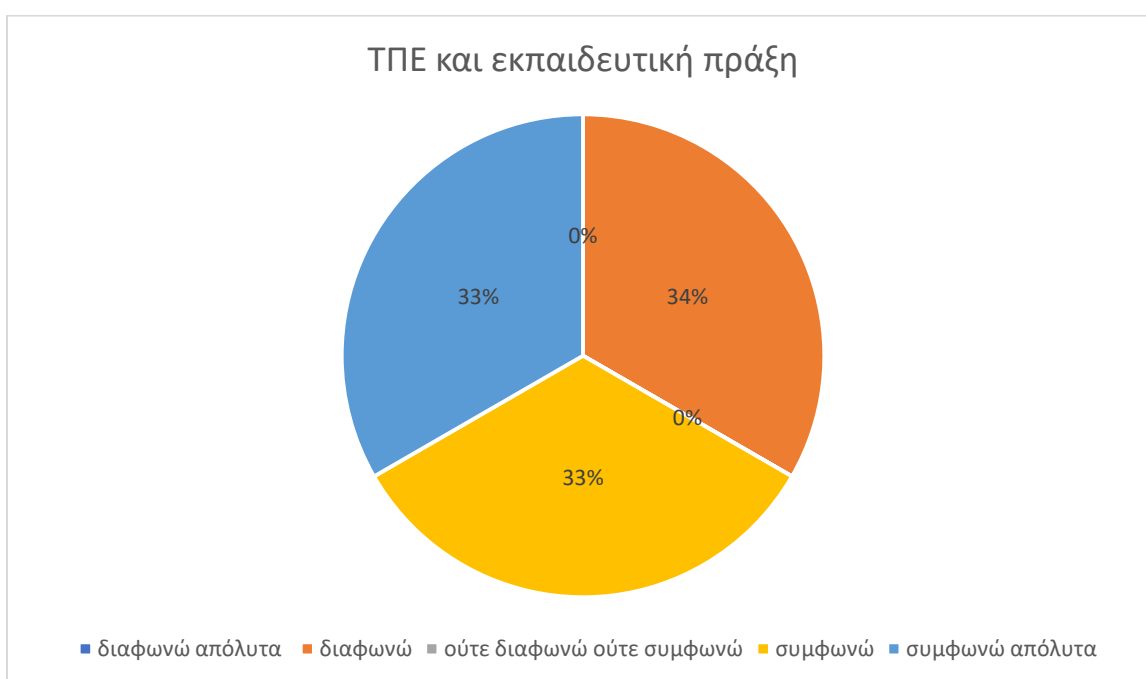
Όσον αφορά τα έτη προϋπηρεσίας κυμαίνεται το ποσοστό 33% στο 11-20 έτη, ενώ από 5-10 έτη έχει ποσοστό 67%.

4. Εξοικείωση με τις ΤΠΕ

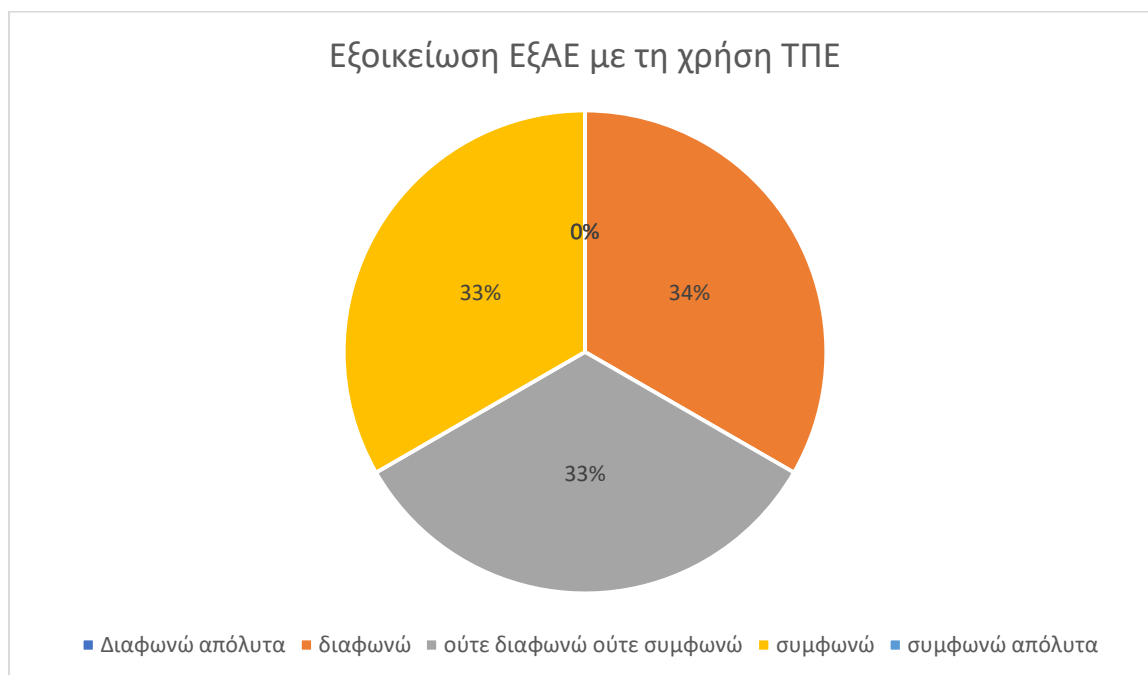
Όσον αφορά την εξοικείωση με τις ΤΠΕ 2 ειδικοί δηλώνουν ότι συμφωνούν στο ότι είναι εξοικειωμένοι με τις ΤΠΕ ενώ ένας ειδικός δηλώνει ουδετερότητα.

5. ΤΠΕ και εκπαιδευτική πράξη

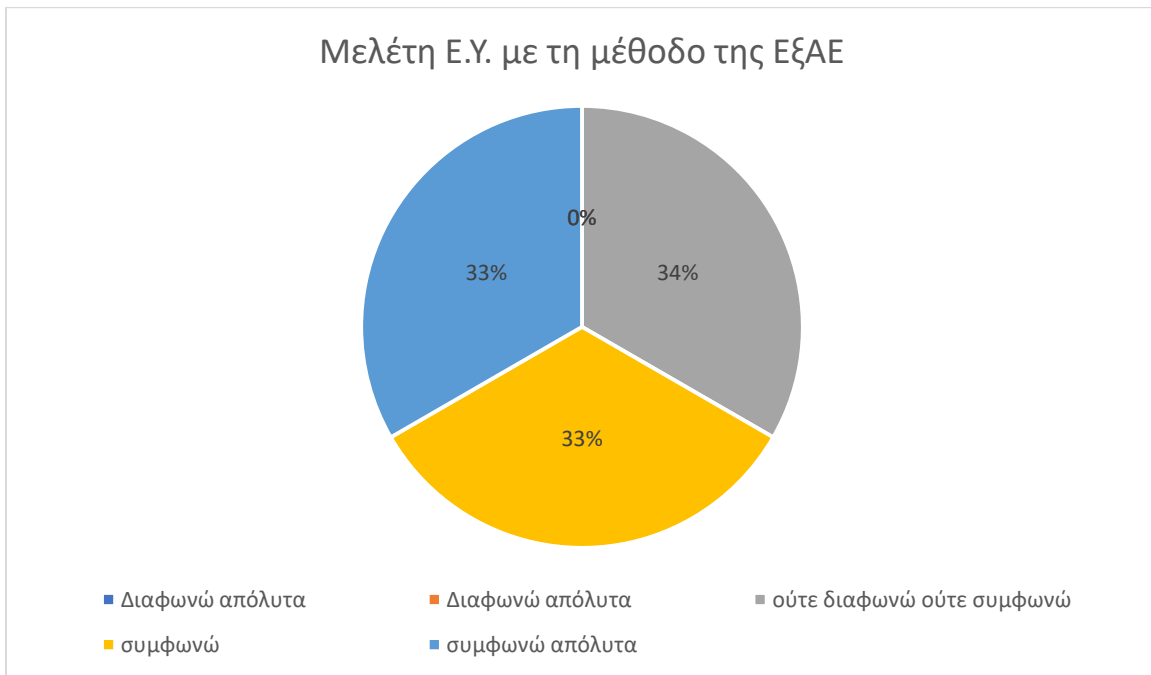
Οι ειδικοί σε αυτή την ερώτηση απάντησαν διαφορετικά καθώς ένας δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα καθώς χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη, ένας ειδικός δήλωσε ότι συμφωνεί στο ότι χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη και τέλος ένας άλλος ειδικός δήλωσε ότι διαφωνεί στο ότι χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη αυτό οφείλεται μάλλον στο γεγονός ότι μπορεί η τάξη στην οποία κάνει μάθημα να μην έχει τις υποδομές αλλά και τα κατάλληλα μέσα για να μπορέσει να χρησιμοποιήσει τις ΤΠΕ.

6. Εξοικείωση ΕξΑΕ με την χρήση ΤΠΕ

Παράλληλα όσον αφορά την εξοικείωση στην ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ ένας από τους ειδικού διαφωνεί καθώς πιστεύει ότι δεν είναι ακόμα εξοικειωμένος με την χρήση ΤΠΕ ένας άλλο δεν είναι σίγουρος για το εάν ξέρει τελικά ή όχι και ένα συμφωνεί στο ότι είναι εξοικειωμένος με την χρήση των ΤΠΕ στην ΕξΑΕ.

7. Μελέτη του Ε.Υ. με την μέθοδο της ΕξΑΕ

Έπειτα όσον αφορά τη μελέτη του Ε.Υ. με τη μέθοδο της ΕξΑΕ ένας από τους ειδικού δηλώνει ουδετερότητα καθώς δεν είναι σίγουρος για τον εαυτό του μάλλον, ενώ από τους άλλους δύο ένας δηλώνει ότι συμφωνεί και ο άλλος ότι συμφωνεί απόλυτα στο ότι είναι εξοικειωμένος με τη μελέτη του Ε.Υ. όσον αφορά τη μέθοδο της ΕξΑΕ.

Παρακάτω παρουσιάζονται σε μορφή πινάκων οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις τις οποίες έδωσαν οι ειδικοί ανά ερευνητικό άξονα. Για να διατηρηθεί το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων θα πάρουν τους αριθμούς 1, 2 και 3 για τις απαντήσεις τις οποίες δίνουν παρακάτω. Όπου 1 θα είναι ο πρώτος συμμετέχοντας 2 ο δεύτερος και 3 ο τρίτος. Ο σχολιασμός των ευρημάτων της παρούσας έρευνας γίνεται με βάσει τις κατηγορίες ανάλυσης και σχολιάζονται στο τέλος του κάθε ερευνητικού άξονα.

1^{ος} Ερευνητικός άξονας: Επιστημονική συνοχή/ τεκμηρίωση

Πίνακας Α1-Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών/απόψεων με τη σχετική βιβλιογραφία;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Α2- Αναφορά σε διαφορετικές πηγές

Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Α3- συγκριτική ανάλυση πληροφοριών απόψεων

Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών/ απόψεων	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Α4- ερμηνεία/κριτική συζήτηση των πληροφοριών

Στο Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία/κριτική συζήτηση των πληροφοριών;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Α5- μελέτη πηγών

Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Σχολιασμός του 1^{ου} ερευνητικού άξονα

Οι ειδικοί της ΕΞΑΕ συμφωνούν ότι γίνεται παράθεση πληροφοριών/απόψεων με σχετική βιβλιογραφία αλλά και αναφορά σε διάφορες πηγές πληροφοριών. Στην ερώτηση σχετικά με τη συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών απαντούν ναι πράγμα το οποίο συμβαίνει καθώς παρατίθενται απόψεις από διάφορες πηγές όπως ακριβώς και με την ερμηνεία/ κριτική συζήτηση των πληροφοριών και στην συγκριτική ανάλυση πληροφοριών. Τέλος συμφωνούν όλοι οι συμμετέχοντες στο ότι παρέχεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη διαφόρων πηγών.

2^{ος} Ερευνητικός άξονας: Απλή κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου

Πίνακας Β1- ύφος γραφής

Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη;	
1	Φυσικά
2	Αρκετά
3	Ναι

Πίνακας Β2- χρήση προσωπικών/κτητικών αντωνυμιών

Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Β3- Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας

Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Β4- γραφή

Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Β5- πυκνότητα πληροφοριών

Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική;	
1	Εννοείται
2	Πολύ
3	Ναι

Πίνακας Β6- μέγεθος οθόνης

Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Β7-μόνο κείμενο

Το Ε.Υ. παρέχει μόνο κείμενο;	
1	Όχι
2	Όχι
3	Όχι

Πίνακας Β8- κείμενο εικόνες

Το Ε.Υ. περιέχει κείμενο και εικόνες;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Β9- κείμενο, εικόνες και βίντεο

Το Ε.Υ. περιέχει κείμενο, εικόνες και βίντεο;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Β10-χρωματικές συνθέσεις

Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Σχολιασμός του 2^{ου} ερευνητικού άξονα

Όσον αφορά τον 2^ο άξονα και την απλή και κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου οι ειδικοί δεν είχαν κάποια διαφωνία μεταξύ τους καθώς μάλιστα ένας από τους ειδικούς δηλώνει φυσικά ότι η γλώσσα είναι φιλική ως προς τον αναγνώστη αλλά και απολύτως κατανοητή και απλή. Παράλληλα οι ειδικοί συμφωνούν στο ότι η γραφή και η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι κατάλληλη καθώς το εκπαιδευτικό υλικό παρουσιάζεται στην οθόνη του χρήστη χωρίς να αντιμετωπίζει ο ίδιος ο χρήστης κάποιο πρόβλημα. Τέλος το εκπαιδευτικό υλικό περιέχει κείμενο, εικόνες και βίντεο χωρίς αυτό να είναι κουραστικό ενώ οι χρωματικές συνθέσεις συμφωνούν και οι τρεις ειδικοί ότι συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο καθώς απαντούν και οι 3 θετικά.

3^{ος} Ερευνητικός άξονας: Ευχρηστία

Πίνακας Γ1-κουμπιά

Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα;	
1	Φυσικά

2	Εννοείται χωρίς κάποιο πρόβλημα
3	Ναι είναι

Πίνακας Γ2- εικονίδια

Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα;	
1	Ναι είναι
2	Εννοείται
3	Ναι

Πίνακας Γ3-πλοήγηση

Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη;	
1	Ναι χωρίς κάποια δυσκολία
2	Ναι είναι
3	Ναι

Πίνακας Γ4-υπερσύνδεσμοι

Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Σχολιασμός του 3^{ου} ερευνητικού άξονα

Οι τρεις ειδικοί και σε αυτόν τον άξονα συμφωνούν μεταξύ τους χωρίς να έχουν διαφωνία σε καμία από τις παραπάνω ερωτήσεις. Πιο αναλυτικά δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα στα κουμπιά καθώς λειτουργούν ενώ ταυτόχρονα τα εικονίδια είναι ευδιάκριτα και αναγνωρίσιμα. Τέλος η πλοήγηση δεν είχε κάποια δυσκολία ενώ οι υπερσυνδέσμοι λειτουργούν.

4^{ος} Ερευνητικός άξονας-υποστήριξη-καθοδήγηση του εκπαιδευόμενου

Πίνακας Δ1- συμβουλές

Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το Ε.Υ.;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Δ2- έμφαση σημείων

Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία; (υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες);	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Δ3-επεξηγήσεις

Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Σχολιασμός 4^ο ερευνητικού άξονα

Οι ειδικοί στον 4 άξονα αν και με μονολεκτικές απαντήσεις συμφωνούν μεταξύ τους καθώς έχουν ίδιες απόψεις για τις παραπάνω ερωτήσεις. Πιο συγκεκριμένα πιστεύουν ότι παρέχονται συμβουλές για το πως να μελετήσει κάποιος το Ε.Υ. ενώ θεωρούν ταυτόχρονα ότι το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα στοιχεία ενώ τον βοηθούν πολύ τα επεξηγηματικά σχόλια.

5^{ος} Ερευνητικός άξονας-αλληλεπίδραση εκπαιδευόμενου στην μελέτη του

Πίνακας Ε1- δραστηριότητες

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές του απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα;	
1	Όχι
2	Όχι
3	Όχι

Πίνακας Ε2- διατυπώσεις

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα;	
1	Όχι
2	Όχι
3	Όχι

Πίνακας Ε3-προσωπικά ενδιαφέροντα

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα;	
1	Ναι

2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Ε4- ανταλλαγή απόψεων

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους	
1	Όχι
2	Όχι
3	Όχι

Πίνακας Ε5- μέλος κοινωνικής ομάδας

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Ε6-ενσωμάτωση απόψεων

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/ εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Σχολιασμός 5^{ου} ερευνητικού άξονα

Οι ειδικοί και στον 5^ο άξονα συμφωνούν μεταξύ τους καθώς έχουν ίδιες απόψεις για τα παραπάνω ερωτήματα. Αναλυτικότερα οι συμμετέχοντες συμφωνούν στο ότι δεν μπορούν να εκφράσουν τις δικές τους απόψεις μέσω δραστηριοτήτων καθώς δεν υπάρχουν ανοιχτού τύπου ερωτήσεις που να γίνονται μέσα από το εκπαιδευτικό υλικό. Παράλληλα και στις υπόλοιπες ερωτήσεις οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι δηλαδή υπάρχει συναισθηματική εμπλοκή του εκπαιδευόμενου, στο ότι δεν υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους υπόλοιπους εκπαιδευόμενους αλλά στο ότι θεωρούν τον εαυτό τους ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες. Τέλος συμφωνούν στο ότι το εκπαιδευτικό υλικό εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του.

6^{ος} Ερευνητικός άξονας- Αναστοχασμός-αυτοαξιολόγηση

Πίνακας ΣΤ1- αυτοαξιολόγηση

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου	
1	Αρκετές

2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας ΣΤ2- κριτική σκέψη

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας ΣΤ3- επικοινωνία

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας ΣΤ4- συσχέτιση δεδομένων

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας ΣΤ5-νέα γνώση

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα;	
1	Ναι καθώς υπάρχει και η εφαρμογή
2	Ναι
3	Ναι

Σχολιασμός του 6^{ου} ερευνητικού άξονα

Όσον αφορά τον 6^ο ερευνητικό άξονα οι ειδικοί της ΕξΑΕ συμφωνούν μεταξύ τους όσον αφορά τις απαντήσεις τους. Πιο συγκεκριμένα οι ειδικοί πιστεύουν ότι υπάρχουν αρκετές δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο μέσω της αυτοαξιολόγησης αλλά και της κριτικής σκέψης. Παράλληλα πιστεύουν ότι οι δραστηριότητες προσφέρουν ανατροφοδότηση και συσχέτιση νέων δεδομένων ιδιαίτερα μέσω της εφαρμογής Actionbound καθώς αυτή κάνει τα πάντα πιο διαδραστικά.

7^{ος} Ερευνητικός άξονας- Σκοπός και προσδοκώμενα αποτελέσματα

Πίνακας Z1-σκοπός

Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Z2- προσδοκώμενα αποτελέσματα

Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Z3- επίπεδο γνώσεων

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων;	
1	Ναι
2	Ναι

3	Ναι
----------	-----

Πίνακας Z4- επίπεδο δεξιοτήτων

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Z5- επίπεδο στάσεων

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Ζ6-πρόοδος

Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα;	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Σχολιασμός 7^ο ερευνητικού άξονα

Οι συμμετέχοντες στον 7^ο ερευνητικό άξονα συμφωνούν μεταξύ τους στο ότι διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας αλλά παράλληλα και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Πιστεύουν μάλιστα ότι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων, ενώ ταυτόχρονα συμφωνούν και στο ότι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

8^{ος} Ερευνητικός άξονας-πολυμεσική μάθηση

Πίνακας Η1-πολυμεσική αρχή

Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου (Πολυμεσική Αρχή)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Η2-χρήση εικόνας

Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο (Πολυμεσική Αρχή)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Η3-στοιχεία αφήγησης

Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης(μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). (Αρχή τροπικότητας)	
1	Φυσικά
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Η4-πληροφορίες

Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις,εικόνες,ήχοι)με το γνωστικό αντικείμενο (Αρχή της συνοχής)	
1	Όχι
2	Όχι

3	Όχι
---	-----

Πίνακας H5-φιλική γλώσσα

Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας (Αρχή της προσωποποίησης)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας H6- β πρόσωπο

Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή της Προσωποποίησης)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας H7-ηχητική παρουσίαση

Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Προσωποποίησης)	
1	Ναι

2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας H8- ύφος ηχητικού

Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο (Αρχή της Φωνής)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας H9- avatar

Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων (Αρχή της Εικόνας)	
1	Ναι στην αρχή κάθε ενότητας και στις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης
2	Ναι και μιλάει
3	Ναι υπάρχει

Πίνακας H10-παρουσίαση

Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά; (Αρχή της Κατάτμησης)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας H11-διαδραστικές δραστηριότητες

Στο Ε.Υ. υπάρχουν δια δραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους (Αρχή της Προσωποποίησης)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας H12-μακροσκελή κείμενα

Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου (Αρχή της κατάτμησης)	
1	Όχι
2	Όχι

3	Όχι
---	-----

Πίνακας H13-σαφείς οδηγίες

Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών (Αρχή της Σηματοδότησης)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας H14-στοιχεία επισήμανσης

Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης(έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.) (Αρχή της σηματοδότησης)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Πίνακας Η15-εισαγωγικές δραστηριότητες

Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου (Αρχή της Προπαίδευσης)	
1	Ναι
2	Ναι
3	Ναι

Σχολιασμός του 8^{ου} ερευνητικού άξονα

Οι ειδικοί της ΕξΑΕ δεν έχουν κάποια αντιπαράθεση όσον αφορά τις ερωτήσεις διότι συμφωνούν ότι οι αρχές της Γνωστικής Θεωρίας της Πολυμεσικής Μάθησης τηρούνται όσον αφορά το Ε.Υ. Αυτό συμβαίνει γιατί θεωρούν ότι υπάρχει αλληλουχία ανάμεσα σε κείμενο, εικόνα και βίντεο. Επίσης συμφωνούν στο ότι υπάρχουν στοιχεία αφήγησης και στο ότι δεν συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες στο Ε.Υ. σύμφωνα με την αρχή της Συνοχής. Παράλληλα στο Ε.Υ. υπάρχει το στυλ της φιλικής γλώσσας ως προς τον εκπαιδευόμενο αλλά και η χρήση του δεύτερου προσώπου σύμφωνα με την αρχή της Προσωποποίησης. Παράλληλα συμφωνούν στο ότι γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου ενώ το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. Οι αξιολογητές συμφωνούν ότι υπάρχει ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) στην αρχή της κάθε ενότητας αλλά και στις ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης ο οποίος μιλάει και τους ενθαρρύνει. Επιπλέον οι ειδικοί συμφωνούν στο ότι υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες και όχι μεγάλα και μακροσκελή κείμενα τα οποία κουράζουν τον αναγνώστη, ενώ ταυτόχρονα παρέχονται σαφείς οδηγίες για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού.

9^{ος} Ερευνητικός άξονας: δυνατά στοιχεία

Πίνακας Θ1-δυνατά σημεία

Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού	
1	Το ίδιο το υλικό, το αβαταρ και το φιλικό περιβάλλον
2	Τα βίντεο, οι εικόνες και το ύφος του κειμένου
3	Το avatar, τα βίντεο και το ίδιο το εκπαιδευτικό υλικό

Σχολιασμός 9^{ου} ερευνητικού άξονα

Οι ειδικοί αναφέρουν διάφορα δυνατά σημεία. Πιο συγκεκριμένα τονίζουν ότι το ίδιο το εκπαιδευτικό υλικό το θεωρούν δυνατό σημείο ενώ οι δυο από τους τρεις θεωρούν ως δυνατό σημείο το avatar. Παράλληλα πιστεύουν ότι το περιβάλλον είναι φιλικό ενώ είναι πολύ ενδιαφέρον τα βίντεο, οι εικόνες και το ύφος του κειμένου.

10^{ος} Ερευνητικός άξονας-προτάσεις αλλαγών-βελτιώσεων

Πίνακας Ι- αλλαγές βελτιώσεις

Γράψε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό	
1	Δεν έχω να προτείνω αλλαγές
2	Με κάλυψε πλήρως
3	Δεν έχω αλλαγές για το εκπαιδευτικό υλικό

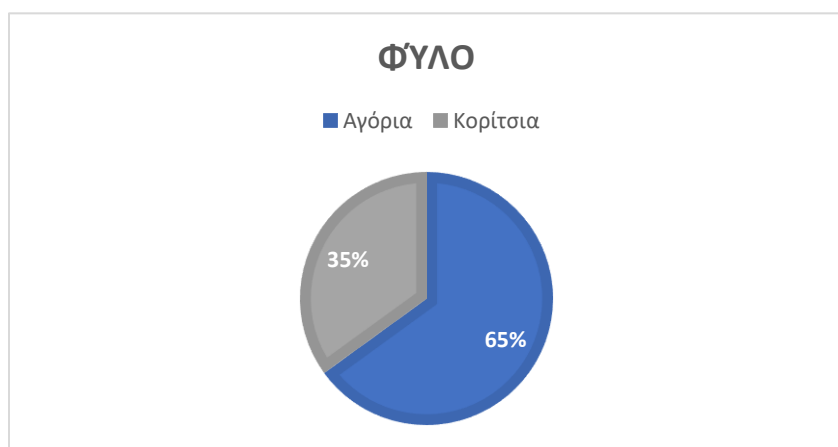
Σχολιασμός 10^{ου} ερευνητικού άξονα

Σύμφωνα με τους ειδικούς της ΕΞΑΕ στον 10 ερευνητικό άξονα ο οποίος έχει να κάνει με τις αλλαγές που προτείνουν προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό δεν έχουν να τονίσουν κάποια αλλαγή αλλά ούτε και να προτείνουν.

7.3. Παρουσίαση αποτελεσμάτων β φάσης

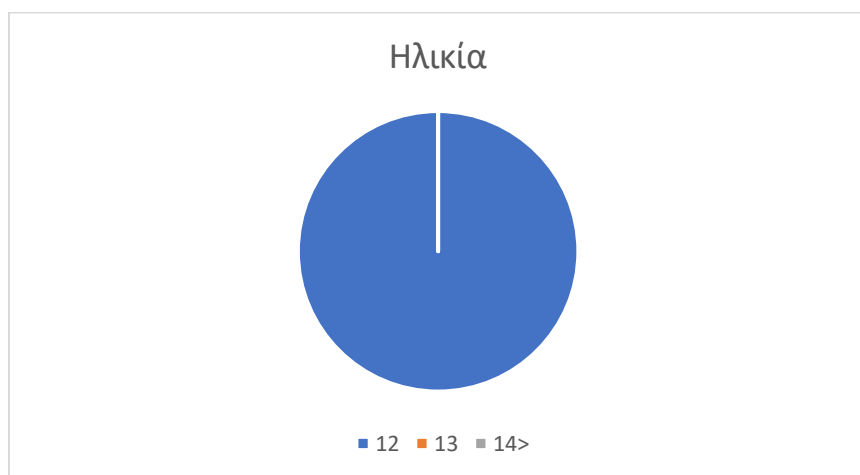
Το προφίλ των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα

1. Φύλο (E1)

Τα αγόρια της ΣΤ δημοτικού ήταν 13 και το ποσοστό τους ήταν 65% ενώ τα κορίτσια ήταν 7 και το ποσοστό τους ήταν 35%

2. Ηλικία (E2)

Η ηλικία όλων των παιδιών σε ποσοστό δηλαδή 100% ήταν τα 12 έτη

Παρακάτω παρουσιάζονται σε μορφή πινάκων οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις τις οποίες έδωσαν τα παιδιά της ΣΤ τάξης ανά ερευνητικό άξονα. Για να διατηρηθεί το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων θα πάρουν τους αριθμούς 1,2,3,4 κ.τλ. έως το 20 για τις απαντήσεις τις οποίες δίνουν παρακάτω. Όπου 1 θα είναι ο πρώτος συμμετέχοντας 2 δεύτερος, 3 ο τρίτος, 4 ο τέταρτος και 20 ο εικοστός. Ο σχολιασμός των ευρημάτων της παρούσας έρευνας γίνεται με βάσει τις κατηγορίες ανάλυσης και σχολιάζονται στο τέλος του κάθε ερευνητικού άξονα.

1^{ος} Ερευνητικός άξονας: Ελκυστικότητα

Ερώτηση:

1.Σου άρεσε η διδασκαλία της τοπικής Ιστορίας του Λιμένα με αυτόν τον εναλλακτικό τρόπο; Αν ναι, εξήγησε γιατί. Αν όχι, τι ήταν αυτό που δε σου άρεσε;

1. Μου άρεσε πολύ αυτός ο τρόπος, σε κρατάει σε ενδιαφέρον.

2. Ναι γιατί έτσι μάθαμε πολλά πράγματα και ήταν πιο ωραίος αυτός ο τρόπος.

3. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.

4. Μου άρεσε γιατί βλέπαμε εικόνες και βίντεο και ήταν πιο εύκολα να τα μάθουμε

5. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.

6. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.

7. Ναι γιατί έτσι μάθαμε πολλά πράγματα και ήταν πιο ωραίος αυτός ο τρόπος.

8. Μου άρεσε πολύ αυτός ο τρόπος, σε κρατάει σε ενδιαφέρον.

9. Μου άρεσε γιατί βλέπαμε εικόνες και βίντεο και ήταν πιο εύκολα να τα μάθουμε

10. Μου άρεσε πολύ αυτός ο τρόπος, σε κρατάει σε ενδιαφέρον.

11. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνεις πιο όμορφα το μάθημα και δεν το ξεχνάς.

12. Μου άρεσε γιατί βλέπαμε εικόνες και βίντεο και ήταν πιο εύκολα να τα μάθουμε

13. Ναι γιατί έτσι μάθαμε πολλά πράγματα και ήταν πιο ωραίος αυτός ο τρόπος.

14. Μου άρεσε πολύ αυτός ο τρόπος, σε κρατάει σε ενδιαφέρον.
15. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.
16. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνεις πιο όμορφα το μάθημα και δεν το ξεχνάς.
17. Μου άρεσε γιατί βλέπαμε εικόνες και βίντεο και ήταν πιο εύκολα να τα μάθουμε
18. Ναι γιατί έτσι μάθαμε πολλά πράγματα και ήταν πιο ωραίος αυτός ο τρόπος.
19. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.
20. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.

Σχολιασμός 1^ο άξονα – ελκυστικότητα

Τα παιδιά της ΣΤ τάξης δηλώνουν ότι τους άρεσε ο τρόπος με τον οποίο έμαθαν για την ιστορία καθώς έτσι σύμφωνα με τις απαντήσεις τους μαθαίνουν πιο εύκολα, ενώ ο τρόπος διδασκαλίας είναι πιο ενδιαφέρον καθώς το μάθημα με το συγκεκριμένο τρόπο δεν τον ξεχνάς. Επίσης, τους άρεσε επειδή έβλεπαν βίντεο, εικόνες και με αυτό τον τρόπο μαθαίνεις περισσότερα πράγματα τα οποία μένουν στην μνήμη σου.

2^ο Ερευνητικός άξονας- ευκολία πλοήγησης

Ερώτηση:
2.1 Ήταν εύκολο να χρησιμοποιήσεις την πλατφόρμα Chamilo; Αν ναι, εξήγησε γιατί. Αν όχι, ποια σημεία σε δυσκόλεψαν;
1. Ήταν πολύ εύκολο να χρησιμοποιήσω την πλατφόρμα Chamilo.
2. Ναι
3. Ναι
4. Ναι
5. Ήταν πολύ εύκολο να χρησιμοποιήσω την πλατφόρμα Chamilo.
6. Ήταν πολύ εύκολο να χρησιμοποιήσω την πλατφόρμα Chamilo.

7. Ήταν πολύ εύκολο να χρησιμοποιήσω την πλατφόρμα Chamilo.
8. Ναι γιατί ήταν εύκολη πλατφόρμα.
9. Ναι
10. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.
11. Ναι
12. Ναι γιατί ήταν εύκολη πλατφόρμα.
13. Ναι
14. Ναι
15. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.
16. Με αυτόν τον τρόπο μαθαίνεις πιο όμορφα το μάθημα και δεν το ξεχνάς.
17. Ναι γιατί ήταν εύκολη πλατφόρμα.
18. Ήταν πολύ εύκολο να χρησιμοποιήσω την πλατφόρμα Chamilo.
19. Ναι
20. Ναι γιατί ήταν εύκολη πλατφόρμα.

Ερώτηση:
2.2 Οι δραστηριότητες που χρειάστηκε να κάνεις σου φάνηκαν εύκολες; Αν ναι, εξήγησε γιατί. Αν όχι, ποια σημεία σε δυσκόλεψαν;
1. Ναι
2. Ναι
3. Ναι
4. Ναι
5. Ναι
6. Ήταν εύκολες γιατί τα διαβάσαμε πιο πριν.

7. Ναι
8. Ήταν εύκολες γιατί τα διαβάζαμε πιο πριν.
9. Ναι
10. Ναι γιατί τα μαθαίνω πιο εύκολα.
11. Ναι
12. Ήταν εύκολες γιατί τα διαβάζαμε πιο πριν.
13. Ναι
14. Ναι
15. Ήταν εύκολες γιατί τα διαβάζαμε πιο πριν.
16. Ήταν εύκολες γιατί τα διαβάζαμε πιο πριν.
17. Ναι
18. Ναι
19. Ναι
20. Ναι

Όσον αφορά τον 2^ο ερευνητικό άξονα και το εάν ήταν εύκολο να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές/τριες την πλατφόρμα Chamilo δηλώνουν ότι ήταν πολύ εύκολο να τη χρησιμοποιήσουν, ενώ μαθαίνουν πιο εύκολα μέσα από αυτήν. Ενώ στην ερώτηση για το εάν οι δραστηριότητες, οι οποίες έκαναν τους φάνηκαν εύκολες μέσω της συγκεκριμένης πλατφόρμας, απαντούν όλοι οι μαθητές ότι ήταν εύκολες και συγκεκριμένα 5 μαθητές/τριες μάλιστα απαντούν ότι ήταν εύκολες γιατί τις διάβαζαν πιο πριν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι μαθητές/τριες να μαθαίνουν πιο εύκολα την ιστορία και συγκεκριμένα την ιστορία για τον Λιμένα της Θάσου.

3^{ος} άξονας- Μαθησιακά κίνητρα

Ερώτηση:

3.1 Η χρήση του εκπαιδευτικού υλικού στον υπολογιστή στο μάθημα της Ιστορίας της Θάσου σου κίνησε το ενδιαφέρον; Αιτιολόγησε την άποψή σου.

1. Ναι
2. Ναι
3. Ναι
4. Ναι
5. Ναι
6. Ναι ήταν ενδιαφέρον.
7. Ναι
8. Ναι ήταν ενδιαφέρον.
9. Ναι
10. Ναι ήταν ενδιαφέρον.
11. Ναι
12. Ναι ήταν ενδιαφέρον.
13. Ναι
14. Ναι
15. Ναι ήταν ενδιαφέρον.
16. Ναι ήταν ενδιαφέρον.
17. Ναι
18. Ναι
19. Ναι
20. Ναι

Ερώτηση:

3.2 Το εκπαιδευτικό υλικό σε βοήθησε να μάθεις καλύτερα τα τοπικά ιστορικά γεγονότα; Αν ναι, πως σε βοήθησε; Αν όχι, εξήγησε γιατί.

1. Ναι
2. Ναι
3. Ναι
4. Ναι
5. Ναι
6. Ναι
7. Ναι
8. Ναι
9. Ναι
10. Ναι
11. Ναι
12. Ναι
13. Ναι
14. Ναι
15. Ναι
16. Ναι
17. Ναι
18. Ναι
19. Ναι
20. Ναι

Σχολιασμός 3^{ου} άξονα- μαθησιακά κίνητρα

Στον 3^ο ερευνητικό άξονα και συγκεκριμένα στην πρώτη ερώτηση η οποία αναφέρεται στον εάν το να μάθουν μέσω του υπολογιστή για την ιστορία της Θάσου τους φάνηκε ενδιαφέρον όλοι οι μαθητές/τριες απαντούν ότι τους φάνηκε αρκετά ενδιαφέρον. Παράλληλα

στη 2^η ερώτηση του 3^{ου} άξονα που είχε να κάνει με τα τοπικά ιστορικά γεγονότα και εάν αυτά μπόρεσαν να τα μάθουν καλύτερα οι μαθητές/τριες μέσω του εκπαιδευτικού υλικού και οι 20 μαθητές/τριες απαντούν ναι.

4^{ος} ερευνητικός άξονας-Προτάσεις βελτίωσης και αλλαγών

Ερώτηση:
4.1 Θα ήθελες να αλλάξεις κάτι στο εκπαιδευτικό υλικό (π.χ. εικόνες, δραστηριότητες, λιγότερα ή περισσότερα βίντεο κ.λ.π.) για να σου αρέσει περισσότερο ή να το καταλαβαίνεις καλύτερα; Αν ναι, τι θα ήθελες να αλλάξει. Αν όχι, εξήγησε γιατί.
1. Όχι
2. Όχι
3. Όχι
4. Όχι
5. Όχι
6. Όχι
7. Όχι
8. Όχι
9. Όχι
10. Όχι
11. Όχι
12. Όχι
13. Όχι
14. Όχι
15. Όχι
16. Όχι

17. Όχι
18. Όχι
19. Όχι
20. Όχι

Ερώτηση:	Ναι	Όχι
4.2 Θα επιθυμούσες να διδαχθείς και σε άλλα μαθήματα με αυτόν τον εναλλακτικό τρόπο;		
1.	✓	
2.	✓	
3.	✓	
4.	✓	
5.	✓	
6.	✓	
7.	✓	
8.	✓	
9.	✓	
10.	✓	
11.	✓	
12.	✓	
13.	✓	
14.	✓	
15.	✓	
16.	✓	

17.	✓	
18.	✓	
19.	✓	
20.	✓	
	✓	

Ερώτηση:

4.3 Γράψε μια λέξη ή φράση για το πώς αισθάνθηκες με τη συμμετοχή σου στο πρόγραμμα

1. Τέλεια

2. Είμαι πολύ χαρούμενος

3. Συναρπαστικά!

4. Ήταν τέλεια

5. Θέλω και άλλο

6. Μου άρεσε πάρα πολύ

7. Τέλεια

8. Τέλεια

9. Είμαι ενθουσιασμένος

10. Τέλεια

11. Υπέροχα

12. Θέλω και άλλο

13. Τέλεια

14. Μου άρεσε πολύ

15. Συναρπαστικά

16. Τέλεια
17. Υπέροχα
18. Μου άρεσε πάρα πολύ
19. Τέλεια
20. Υπέροχα

Σχολιασμός 4^{ου} ερευνητικού άξονα- Προτάσεις βελτίωσης αλλαγών

Στον 4^ο ερευνητικό άξονα και συγκεκριμένα στην πρώτη ερώτηση η οποία είχε να κάνει με το εάν οι μαθητές/τριες θα άλλαζαν κάτι από το εκπαιδευτικό όλοι οι μαθητές/τριες απαντούν ότι δεν θα άλλαζαν κάτι από το εκπαιδευτικό υλικό. Έπειτα στην 2^ο ερώτηση η οποία είχε να κάνει με το εάν οι μαθητές/τριες θα επιθυμούσαν να διδαχθούν και σε άλλα μαθήματα με τον ίδιο τρόπο απαντούν θετικά και τα 20, καθώς τους άρεσε ο νέος τρόπος διδασκαλίας. Τέλος, στο τελευταίο ερώτημα του 4^{ου} άξονα το οποίο είχε να κάνει με το πως αισθάνθηκαν οι μαθητές/τριες για το συγκεκριμένο πρόγραμμα οι λέξεις και φράσεις τις οποίες αποτυπώνουν είναι μόνο θετικές μάλιστα μερικές από αυτές είναι το: υπέροχα, θέλω κι άλλο , τέλεια και το είμαι ενθουσιασμένος. Αυτό συμβαίνει, γιατί ένα μάθημα όπως αυτό της ιστορίας γίνεται με αυτόν τον τρόπο πιο διαδραστικό αλλά και συνάμα καινοτόμο με αποτέλεσμα να έχει θετικό αντίκτυπο όλο αυτό στους/στις μαθητές/τριες.

5^{ος} Ερευνητικός άξονα- εφαρμογή Actionbound

Ερώτηση:	Ναι	Οχι
1. Έπαιξες το παιχνίδι από την αρχή μέχρι το τέλος;		
1.	✓	
2.	✓	
3.	✓	
4.	✓	

5.	✓	
6.	✓	
7.	✓	
8.	✓	
9.	✓	
10.	✓	
11.	✓	
12.	✓	
13.	✓	
14.	✓	
15.	✓	
16.	✓	
17.	✓	
18.	✓	
19.	✓	
20.	✓	
1β. Εάν όχι, γιατί;		
Σύνολο	20	

Σε αυτή την ερώτηση βλέπουμε ότι και οι 20 μαθητές/τριες έπαιξαν το παιχνίδι χωρίς να το σταματήσουν.

Ερώτηση:	Αριθμός
2. Από πόσα μέλη αποτελούταν η ομάδα σου;	
1.	4
2.	4
3.	4
4.	4
5.	4
6.	4
7.	4
8.	4
9.	4
10.	4
11.	4
12.	4
13.	4
14.	4
15.	4
16.	4
17.	4
18.	4
19.	4
20.	4
Σύνολο	5 ομάδες

Η κάθε ομάδα αποτελούνταν από 4 μέλη, καθώς οι μαθητές/τριες της ΣΤ δημοτικού ήταν 20 με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν 5 ομάδες

Ερώτηση:	Ναι	Οχι
3α. Υπήρξε κάποιο πρόβλημα στη συνεργασία σου με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σου;		
1.		✓
2.		✓
3.		✓
4.		✓
5.		✓
6.		✓
7.		✓
8.		✓
9.		✓
10.		✓
11.		✓
12.		✓
13.		✓
14.		✓
15.		✓
16.		✓
17.		✓
18.		✓
19.		✓
20.		✓

3β. Εάν ναι, τι είδους πρόβλημα;		
Σύνολο		20

Απ' ότι φαίνεται δεν υπήρξε σε κανέναν από τους/τις 20 μαθητές/τριες κάποιο πρόβλημα όσον αφορά τη συνεργασία των παιδιών με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους. Αυτό έχει να κάνει στο ότι ήταν κάτι νέο για αυτά η συγκεκριμένη εφαρμογή, ενώ ταυτόχρονα τα ενθουσίασε.

Ερώτηση:	Συσκευή	Συσκευή
4.Με τι είδους συσκευή παίζατε το παιχνίδι;	Με κινητό	Με τάμπλετ
1.	✓	
2.	✓	
3.	✓	
4.	✓	
5.	✓	
6.	✓	
7.	✓	
8.	✓	
9.	✓	
10.	✓	
11.	✓	
12.	✓	
13.	✓	
14.	✓	
15.	✓	
16.	✓	

17.	✓	
18.	✓	
19.	✓	
20.	✓	
Σύνολο	20	

Όλα τα παιδιά για να μπορέσουν να παίξουν με τη συγκεκριμένη εφαρμογή και να μάθουν την ιστορία του Λιμένα της Θάσου χρησιμοποίησαν κινητές συσκευές.

Ερώτηση:	Ναι	Οχι
5α. Παρουσιάστηκε κάποιο τεχνικό πρόβλημα κατά τη χρήση της συσκευής;		
1.		✓
2.		✓
3.		✓
4.		✓
5.		✓
6.		✓
7.		✓
8.		✓
9.		✓
10.		✓
11.		✓
12.		✓
13.		✓
14.		✓

15.		✓
16.		✓
17.		✓
18.		✓
19.		✓
20.		✓
5β. Εάν ναι, τι είδους πρόβλημα;		
Σύνολο		20

Όλα απ' ότι φάνηκε κύλησαν ομαλά καθώς δεν παρουσιάστηκε κάποιο πρόβλημα τεχνικό που να επηρέασε τη νέα γνώση των παιδιών που αφορούσε το Λιμένα της Θάσου.

Ερώτηση:	Ναι	Οχι
6α. Παρουσιάστηκε κάποιο πρόβλημα κατά τη διαδικασία του παιχνιδιού;		
1.		✓
2.		✓
3.		✓
4.		✓
5.		✓
6.		✓
7.		✓
8.		✓
9.		✓
10.		✓
11.		✓

12.		✓
13.		✓
14.		✓
15.		✓
16.		✓
17.		✓
18.		✓
19.		✓
20.		✓
6β. Εάν ναι, τι είδους πρόβλημα;		
Σύνολο		20

Δεν παρουσιάστηκε κανένα απολύτως πρόβλημα όπως άλλωστε δηλώνουν και οι 20 μαθητές/τριες, καθώς όλα κύλησαν με πλήρη ομαλότητα.

Ερώτηση:	Ναι	Όχι
7. Έχεις παίξει ξανά στο παρελθόν κάποιο παιχνίδι με την εφαρμογή Actionbound;	Ναι, έχω ξαναπαίξει	Όχι, ήταν η πρώτη φορά
1.		✓
2.		✓
3.		✓
4.		✓
5.		✓
6.		✓
7.		✓

8.		✓
9.		✓
10.		✓
11.		✓
12.		✓
13.		✓
14.		✓
15.		✓
16.		✓
17.		✓
18.		✓
19.		✓
20.		✓
Σύνολο		20

Κανένα από τα παιδιά δεν είχε χρησιμοποιήσει ξανά τη συγκεκριμένη εφαρμογή

Ερώτηση:

8. Γράψε μέχρι τρία στοιχεία που σου άρεσαν στο παιχνίδι.

1. 1. Ήταν πολύ όμορφο και διασκεδαστικό.

2. Γελάσαμε πολύ!

3. Ήταν τέλεια!

2. 1. Μάθαμε πολλά.

2. Παίξαμε πολύ.

3. Διασκεδάσαμε πολύ.

3. 1. Ήταν διασκεδαστικό.
4. 1.Μου άρεσε ότι κάναμε στο παιχνίδι. 2. Παίξαμε πολύ. 3. Διασκεδάσαμε πολύ.
5. 1.Μου άρεσε ο τρόπος που ήταν φτιαγμένο. 2. Ήταν διασκεδαστικό. 3. Βγήκα στην 3η θέση.
6. 1.Περάσαμε τέλεια.
7. 1. Γελάσαμε πολύ!
8. 1. Ήταν διασκεδαστικό.
9. 1 Ήταν διασκεδαστικό. 2. Παίξαμε. 3. Διασκεδάσαμε.
10. 1. Είχε πολλές δραστηριότητες.
11. 1. Περάσαμε τέλεια 2. Παίξαμε πολύ. 3. Διασκεδάσαμε πολύ.
12. 1.Ήταν πολύ διασκεδαστικό
13. 1.Διασκεδάσαμε
14. 1. Είχε δράση 2. Περάσαμε τέλεια
15. Ήταν τέλειο
16. 1. Περάσαμε τέλεια 2. Παίξαμε πολύ. 3. Διασκεδάσαμε πολύ.
17. 1. Πολύ διασκεδαστικό
18. 1. Μάθαμε πολλά

19. 1. Τέλειο παιχνίδι
2. Πέρασαμε τέλεια
20. 1. Διασκεδάσαμε πάρα πολύ
2. Παίξαμε πολύ.
3. Διασκεδάσαμε πολύ.

Όσον αφορά σ' αυτά τα οποία άρεσαν στους/στις μαθητές/τριες οι περισσότεροι δηλώνουν ότι ήταν ένα παιχνίδι πολύ διασκεδαστικό, είχε δράση, γνώση και πέρασαν πολύ όμορφα.

Ερώτηση:
9. Γράψε μέχρι τρία που δεν σου άρεσαν στο παιχνίδι.
1. Δεν έχω κάτι να γράψω
2. Δεν έχει μειονεκτήματα
3. Δεν έχω τίποτα
4. Τίποτα
5. Δεν βρήκα κάποιο μειονέκτημα
6. Δεν έχω κάτι να γράψω
7. Δεν έχει μειονεκτήματα
8. Τίποτα
9. Δεν έχει μειονεκτήματα
10. Τίποτα
11. Τίποτα
12. Δεν έχει μειονεκτήματα
13. Δεν έχει μειονεκτήματα
14. Τίποτα

15. Δεν έχει μειονεκτήματα
16. Δεν έχει μειονεκτήματα
17. Δεν έχει μειονεκτήματα
18. Δεν έχει μειονεκτήματα
19. Δεν έχει μειονεκτήματα
20. Δεν έχει μειονεκτήματα

Τα παιδιά της ΣΤ δημοτικού δεν σχολίασαν κάτι αρνητικό το οποίο δεν τους άρεσε στο συγκεκριμένο παιχνίδι καθώς τα περισσότερα παιδιά πιστεύουν ότι δεν έχει κάποιο μειονέκτημα στη συγκεκριμένη εφαρμογή.

Ερώτηση:
10. Υπάρχουν κάποιες παρατηρήσεις ή κάποιες προτάσεις που θα ήθελες να κάνεις για το παιχνίδι;
1. Όχι
2. Όχι
3. Όχι
4. Όχι
5. Όχι
6. Όχι
7. Όχι
8. Όχι
9. Όχι
10. Όχι
11. Όχι
12. Όχι

13. Όχι
14. Όχι
15. Όχι
16. Όχι
17. Όχι
18. Όχι
19. Όχι
20. Όχι

Τέλος, όσον αφορά τις παρατηρήσεις κανένας από τους/τις 20 μαθητές/τριες δεν είχε να κάνει κάποια παρατήρηση καθώς τους φάνηκαν όλα πολύ ωραία και διασκέδασαν πολύ αποκτώντας νέες γνώσεις αλλά και εμπειρίες αυτό συμβαίνει γιατί οι μαθητές έμαθαν μέσω του παιχνιδιού και όχι μέσω της στείρας γνώσης που συνηθίζεται να γίνεται στο μάθημα της ιστορίας.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1. Συμπεράσματα της έρευνας

Το Actionbound είναι ένα εργαλείο το οποίο οι μαθητές/τριες μέσω παιχνιδώδους τρόπου μαθαίνουν για την τοπική ιστορία και συγκεκριμένα για την τοπική ιστορία του Λιμένα της Θάσου. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα πολυμεσικό περιβάλλον μάθησης, για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας της Θάσου. Πιο συγκεκριμένα για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας δημιουργήθηκαν δύο ειδών εκπαιδευτικά υλικά για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας του Λιμένα της Θάσου στους/στις μαθητές/τριες ΣΤ δημοτικού. Το κύριο διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό σε e-Learning περιβάλλον, αξιοποιώντας την πλατφόρμα Chamilo και το ψηφιακό εργαλείο h5p και ένα χωροευαίσθητο παιχνίδι επανξιμένης πραγματικότητας, το οποίο υλοποιήθηκε στις πλατφόρμες Actionbound και Blippar. Τα δύο αυτά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα αποτιμήθηκαν ξεχωριστά, αφού παρουσιάζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά. Στην περίπτωση του κύριου εκπαιδευτικού υλικού, η αξιολόγηση έγινε από τους ειδικούς και στην συνέχεια οι μαθητές/τριες της ΣΤ δημοτικού μπόρεσαν να μάθουν και να αναστοχαστούν μέσα από το εκπαιδευτικό υλικό. Το αποτέλεσμα της αποτίμησης του κύριου ΕΥ από τους κριτικούς αναγνώστες είναι ιδιαίτερα θετικό γιατί δείχνει πως ο σχεδιασμός του βασίστηκε στις αρχές σχεδιασμού που έχουν διατυπώσει οι θεωρητικοί της ΕΞΑΕ. Το κύριο εκπαιδευτικό υλικό αποτιμήθηκε και από τους/τις 20 μαθητές/τριες που συμμετείχαν στην παρέμβαση και τα συμπεράσματα που προέκυψαν ανά ερευνητικό ερώτημα είναι τα εξής:

1. Σύμφωνα με το 1ο ερευνητικό ερώτημα, ο νέος τρόπος διδασκαλίας της τοπικής ιστορίας είχε μεγάλο ενδιαφέρον για τους/τις μαθητές/τριες, τους βοήθησε να μάθουν εύκολα και ξεκούραστα, έκανε πιο κατανοητό το μάθημα και τους κρατούσε σε εγρήγορση.

2. Σύμφωνα με το 2ο ερευνητικό ερώτημα, η πλατφόρμα Chamilo, ήταν εύκολη στη χρήση της, ενώ παράλληλα το ε.υ. ήταν ενδιαφέρον, με εύκολες δραστηριότητες, μετέδωσε νέες γνώσεις με διασκεδαστικό τρόπο. Σύμφωνα με το 3ο και το 4ο ερευνητικό ερώτημα, οι μαθητές/τριες έμαθαν καλύτερα και με διασκεδαστικό τρόπο, τα τοπικά ιστορικά γεγονότα, μέσα από πληροφορίες, εικόνες, βίντεο και δραστηριότητες. Αισθάνονται χαρούμενα για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα και για τις νέες γνώσεις που αποκόμισαν. Οι Saidin et al. (2015) αναφέρουν ότι η χρήση της Ε.Π. στην τάξη έχει τη δυνατότητα να κάνει τους μαθητές πιο ενεργούς ενώ βοηθάει ταυτόχρονα και τους/τις εκπαιδευτικούς να εξηγούν καλύτερα τα

διδασκτικά αντικείμενα τα οποία διδάσκουν. Παράλληλα σύμφωνα με τους Chen et al. (2017), σημαντικά πλεονεκτήματα, είναι η προαγωγή κινήτρων μάθησης, η συμμετοχή των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διαδικασία και η ικανοποίησή τους καθώς και οι καλύτερες μαθησιακές επιδόσεις. Στην παρούσα εργασία, το χωροευαίσθητο παιχνίδι λειτούργησε ως μια δραστηριότητα αυτοαξιολόγησης και η αποτίμηση του, έγινε από τους μαθητές που διδάχθηκαν το κύριο ΕΥ. Συμπερασματικά, η συνολική εμπειρία του παιχνιδιού από τους/τις μαθητές/τριες χαρακτηρίστηκε με ενθουσιασμό καθώς ζήτησαν κι άλλα παρόμοια παιχνίδια και στο μάθημα της ιστορίας αλλά και σε άλλα μαθήματα καθώς το κάνει πιο ελκυστικό και διαδραστικό στους/στις μαθητές/τριες προσφέροντας τους νέα γνώση και ένα επιπλέον κίνητρο.

8.2. Περιορισμοί της παρούσας εργασίας

Θα ήταν ενδιαφέρον εάν δινόταν το εκπαιδευτικό υλικό σε όλα τα δημοτικά της Θάσου από την Γ τάξη μέχρι και την ΣΤ τάξη για να δούμε εάν το εκπαιδευτικό υλικό θα είχε τον ίδιο αντίκτυπο και τα ίδια θετικά αποτελέσματα στην έρευνα. Αυτό διότι η έρευνα έγινε μόνο στην ΣΤ τάξη πράγμα που αποτελεί μικρό δείγμα της έρευνας.

8.3. Συνεισφορά και Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η συνεισφορά της παρούσας εργασίας ήταν πολύ σημαντική καθώς με τη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα πάντα με τις αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση έκανε τους/τις μαθητές/τριες της ΣΤ δημοτικού να χρησιμοποιήσουν και να βιώσουν ολόκληρη την τοπική ιστορία για το Λιμένα της Θάσου. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η χαρά και η ικανοποίηση των μαθητών καθώς μέσα από βιωματικό τρόπο τα παιδιά έμαθαν για την τοπική ιστορία. Μελλοντική πρόταση που αφορά το εκπαιδευτικό υλικό για τον Λιμένα της Θάσου θα μπορούσε να συνεχίσει σε ένα πρόγραμμα Erasmus που θα έχει να κάνει με την τοπική ιστορία του κάθε σχολείου ή ακόμα καλύτερα θα μπορούσε να παρουσιαστεί και σ' ένα πρόγραμμα ΟΔΥΣΣΕΑ όπου θα έχει ως θεματική την τοπική ιστορία του τόπου του κάθε σχολείου. Επίσης το εκπαιδευτικό υλικό θα μπορούσε να δημιουργηθεί και για ενήλικες οι οποίοι επισκέπτονται το νησί και θα ήθελαν να γνωρίσουν την ιστορία του νησιού μέσα από έναν πιο βιωματικό και παιγνιώδη τρόπο. Τελειώνοντας ελπίζω η παρούσα εργασία να αποτελέσει τροχοπέδη και πεδίο έμπνευσης στο να μπορέσουν να δημιουργηθούν κι άλλες παρόμοιες προσπάθειες όσον αφορά την τοπική ιστορία καθώς είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά να μαθαίνουν και να γνωρίζουν για την ιστορία και την πολιτισμική κληρονομιά του τόπου τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Adeboye, D. (2016). *5 Effective Uses Of Mobile Technology In The Classroom*. Ανακτήθηκε από: <https://elearningindustry.com/5-uses-mobile-technology-in-the-classroom>
- Alsaadat, K. (2017). *Mobile Learning Technologies*. International Journal of Electrical and Computer Engineering, 7(5), 2833-2837
- Anastasiades, P. S. (2012). Design of a Blended Learning Environment for the Training of Greek Teachers: Results of the Survey on Educational Needs. In P. Anastasiades (ed.), *Blended learning environments for adults: Evaluations and frameworks* (pp. 230–256). Hershey, PA: Information Science Reference.
- Anastasiades, P. S., Filippousis, G., Karvunis, L., Siakas, S., Tomazinakis, A., Giza, P., & Mastoraki, H. (2010). Interactive Videoconferencing for collaborative learning at a distance in the school of 21st century: A case study in elementary schools in Greece. *Computers & Education*, 54(2), 321-339.
- Anderson, T. & Dron, J. (2011). Three Generations of Distance Education Pedagogy. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, v.12.3., pp.80-97
- Asabere, N. Y. (2013). *Benefits and Challenges of Mobile Learning Implementation: Story of Developing Nations*. International Journal of Computer Applications, 73(1), 23-27.
- Awan, R.N. (2011). *What Happens to Teachers ICT Attitudes and Classroom ICT Use when Teachers are made to Play Computer Games?*. International Journal of Information and Education Technology, 1(4), 354-359.
- Azuma, R.T. (1997). *A survey of augmented reality. Presence-Teleoperators and Virtual Environments*, 6(4), 355-385.
- Baker, A., Dede, C., & Evans, J. (2016). *The 8 Essentials for Mobile Learning Success in Education*. Ανακτήθηκε από: <https://www.qualcomm.com/media/documents/files/the-8-essentials-for-mobilelearning-success-in-education.pdf>

- Bebell, D., & Kay, R. (2010). *One to one computing: a summary of the quantitative results from the Berkshire wireless learning initiative*. The Journal of Technology, Learning, and Assessment, 9, 1-60.
- Bonk, C. J. & Graham, C. R. (Eds.) (2006). *Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing.
- Bora, S.P., & Dhumane, P.B. (2012). *Mobile Learning: It's Implication in Education and Training*. Online International Interdisciplinary Research Journal, 2(2), 150-156.
- Brennan, M. (2020). Importance of Incorporating Local Culture into Community Development. *PENNSSTATE EXTENSION*. διαθέσιμο στο: <https://extension.psu.edu/importance-of-incorporating-local-culture-into-community-development>
- Bukharaev, N., & Altaher, A.W. (2017). *Mobile Learning Education has Become More Accessible*. American Journal of Computer Science and Information Technology, 5(2), 1-5.
- Burden, K., Hopkins, P., Male, T., Martin, S., & Trala, C. (2012). *IPad Scotland Evaluation*. Ανακτήθηκε από <http://www.janhylen.se/wpcontent/uploads/2013/01/Skottland.pdf>
- Carmigniani, J., & Furht, B. (2011). Augmented reality: An overview. In B. Furht (Ed.), *Handbook of augmented reality* (pp. 3–46). New York, NY: Springer.
- Chen, P., Liu, X., Cheng, W., & Huang, R. (2017). A review of using Augmented Reality in Education from 2011 to 2016. In *Innovations in Smart Learning*, 13-18. Springer Singapore
- Cheng, K. H., & Tsai, C. C. (2013). *Affordances of augmented reality in science learning: Suggestions for future research*. Journal of Science Education and Technology, 22, 449–462.
- Conole, G., De Laat, M., Dillon, T., & Darby, J. (2008). ‘Disruptive technologies’, ‘pedagogical innovation’: What’s new? Findings from an in-depth study of students’ use and perception of technology. Computers & Education, 50, 511-524.

- Dias, L., & Victor, A. (2017). *Teaching and Learning with Mobile Devices in the 21st Century Digital World: Benefits and Challenges*. European Journal of Multidisciplinary Studies, 2(5), 339-344.
- Dick, W. (1996). The Dick and Carey model: Will it survive the decade?. *Educational technology research and development*, 44(3), 55-63.
- Dron, J. & Anderson, T. (2016). *The Future of E-learning*. In Haythornthwaite, C., Andrews, R., Fransman J. & Meyers, E. (Eds), *The Sage Handbook of E-learning Research*. 2nd Ed. London: Sage
- EU—European Union (2020). *Territorial Agenda 2030—A Future for All Places* στο: Proceedings of the Informal Meeting of Ministers Responsible for Spatial Planning and Territorial Development and/or Territorial Cohesion, Berlin, Germany, 1 December
- Falch, T., & Mang, C. (2015). *Innovations in education for better skills and higher employability*. Ανακτήθηκε από: www.eenee.de/dms/EENEE/Analytical_Reports/EENEE_AR23.pdf
- Fu, J. S. (2013). *ICT in Education: A Critical Literature Review and Its Implications*. International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology, 9(1), 112-125.
- Giasiranis, S., & Sofos, L. (2016). *Production and Evaluation of Educational Material Using Augmented Reality for Teaching the Module of "Representation of the Information on Computers" in Junior High School*. Creative Education, 7(9), 1270-1291
- Göksu, I., & Atici, B. (2013). *Need For Mobile Learning: Technologies and Opportunities*. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 103, 685-694.
- Grant, M. M. (2019). Difficulties in defining mobile learning: analysis, design characteristics, and implications. *Education Technology Research & Development*, 67, 361-388.
- Heinrich, P. (2012). *The iPad as a tool for education: A study of the introduction of iPads at Longfield Academy, Kent*. Nottingham: NAACE: The ICT Association. Ανακτήθηκε: 26 Σεπτεμβρίου 2013

- Henderson, S., & Yeow, J. (2012). *iPad in Education: A case study of iPad adoption and use in a primary school*. In System Science (HICSS), 2012 45th Hawaii International Conference on (pp 78–87). IEEE.
- Hernandez, R. M. (2017). *Impact of ICT on Education: Challenges and Perspectives*. *Propósitos y Representaciones*, 5(1), 325-347.
- Karsenti, T. (2004). *The impact of attitudes and technological abilities on future teachers' use of information and communication technology (ICT) with school children*. 4ο Συνέδριο ETIE, 29/09 – 03/10/2004, Παν/μιο Αθηνών, 63-72.
- Kasapakis, V., & Gavalas, D. (2015). *Pervasive gaming: Status, trends and design principles*. *Journal of Network and Computer Applications*, 55, 213-236.
- Kelly, S. E., Bourgeault, I., & Dingwall, R. (2010). *Qualitative interviewing techniques and styles*. *The SAGE handbook of qualitative methods in health research*, 307-326.
- Khadim, B. (2018). *Mobile Learning And Education In The Digital Age*. Ανακτήθηκε από: <https://elearningindustry.com/mobile-learning-education-digital-age>
- Koutromanos, G., & Avraamidou, L. (2014). *The use of mobile games in formal and informal learning environments: A review of the literature*. *Educational Media International Journal*, 51(1), 49-65.
- Koutromanos, G., Sofos, A., & Avraamidou, L. (2015). *The use of Augmented Reality Games in Education: A review of the literature*. *Educational Media International Journal*, 52(4), 253-271.
- Kyselaa, J. & Štorková, P. (2015). Using augmented reality as a medium for teaching history and Tourism. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 174, 926-931
- Lee, K. (2012). *Augmented Reality in Education and Training*. *TechTrends*, 56(2), 13-21.
- Lonsdale P., Baber C. and Sharples M., University of Birmingham, UK *A Context Awareness Architecture for Facilitating Mobile Learning*. Mlearn 2003 conference on Learning with mobile devices

- MacKinnon, G. (2015). Determining useful tools for the flipped science education classroom. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 15(1), 44-55
- Mango, O. (2015). *iPad use and student engagement in the classroom*. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 14(1), 53-57.
- Martin, F., & Ertzberger, J. (2013). *Here and now mobile learning: An experimental study on the use of mobile technology*. *Computers & Education*, 68, 76–85.
- Mayer, R. (2017). Using multimedia for e-learning. *Journal of Computer Assisted Learning*, 33,403–423.
- Mbodila, M., &Kikunga, M. (2012). *The use of ICT in Education: a comparison of traditional pedagogy and emerging pedagogy enabled by ICT's*. Proceedings of the 11th International Conference on Frontiers in Education: Computer Science & Computer Engineering (FECS'12), Las Vega, Nevada, USA.
- Melhuish, K., &Falloon, G. (2010). *Looking to the future: M-learning with the iPad*. *Computers in New Zealand Schools: Learning, Leading, Technology*, 22(3), <https://www.otago.ac.nz/cdelt/otago064509.pdf>
- Moore, M. G. & Kearsley, G. (2012) *Distance Education: A Systems View of Online Learning*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Morris, N. P., Lambe, J., Ciccone, J., & Swinnerton, B. (2016). *Mobile technology: students perceived benefits of apps for learning neuroanatomy*. *Journal of Computer Assisted Learning*, 32, 430-442.
- Morrone, A. S., Gosney, J., &Enge, S. (2012). *Empowering Students and Instructors: Reflections on the Effectiveness of iPads for Teaching and Learning*. Ανακτήθηκε από <https://net.educause.edu/ir/library/pdf/ELIB1201.pdf>
- Naismith, L., & Corlett, D. (2006). *Reflections on success: A retrospective of the mLearn conference series 2002-2005*. Ανακτήθηκε από: [http://telearn.noekaleidoscope.org/warehouse/Naismith-Corlett-2006_\(001486v1\).pdf](http://telearn.noekaleidoscope.org/warehouse/Naismith-Corlett-2006_(001486v1).pdf).

- Ndibalema, P. (2014). *Teachers' Attitudes towards the Use of Information Communication Technology (ICT) as a Pedagogical Tool in Secondary Schools in Tanzania: The Case of Kondoa District*. International Journal of Education and Research, 2(2), 1- 16.
- Nix, J. (2005). *The Development of Mobile Learning for Smartphones*. Paper presented at IADIS Mobile Learning 2005. Retrieved June 30, 2008, from http://learning.ericsson.net/mlearning2/resources/iadis_paper.doc
- Novotný, M., Lacko, J. & Samuel, M. (2013). Applications of Multi-Touch Augmented Reality System in Education and Presentation of Virtual Heritage. *Procedia Computer Science*, 25, 231-235.
- Player-Koro, C. (2012). *Factors Influencing Teachers' Use of ICT in Education*. Education Inquiry, 3(1), 93-108
- Roschelle, J. (2003). *Unlocking the learning value of wireless mobile devices*. Journal of Computer Assisted Learning, 19(3), 260-272.
- Saidin, N. F., Halim, N. D. A., & Yahaya, N. (2015). A review of research on augmented reality in education: advantages and applications. *International education studies*, 8(13), 1- 8.
- Sanchez, A. B., Marcos, J. J. M., Gonzalez, M., & GuanLin, H. (2012). *In service teachers' attitudes towards the use of ICT in the classroom*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 1358-1364.
- Sarrab, M., Elgamel, L., & Aldabbas, H. (2012). *Mobile learning (m-learning) and educational environments*. International Journal of Distributed and Parallel Systems, 3(4), 31- 38.
- Schrier, L. K. (2005). *Revolutionizing History Education: Using Augmented Reality Games to Teach Histories*. Massachusetts, Massachusetts Institute of Technology.
- Sharples, M., Arnedillo-Sánchez, I., Milrad, M., & Vavoula, G. (2007). *Mobile learning*. Στο: S. Ludvigsen, N. Balacheff, T. de Jong, A. Lazonder, and S. Barnes (Eds.), *Technology-enhanced learning: Principles and products*. Dordrecht: Springer.

- Shuler, C. (2009). *Pockets of potential: Using mobile learning technologies to promote children's learning*. Ανακτήθηκε από : http://joanganzcooneycenter.org/pdf/pockets_of_potential.pdf
- Simonson, M. (2012). *Teaching and learning at a distance: Foundations of Distance Education*. Boston, MA: Pearson.
- Simonson, M., Smaldino, S. & Zvacek, S. (2015). *Teaching and Learning at a Distance 6th Edition: Foundations of Distance Education*. IAP
- Squire, K. D., & Jan, M. (2007). *Mad City Mystery: Developing Scientific Argumentation Skills with a Place based Augmented Reality Game on Handheld Computers*. Journal of Science Education and Technology, 16(1), 5-29.
- Tezci, E. (2010). *Attitudes and knowledge level of teachers in ICT use: The case of Turkish teachers*. International Journal of Human Sciences, 7(2), 19-44.
- Tinio, V. L. (2003). *ICT in Education*. New York: United Nations Development Programme.
- Traxler, J. (2010). *Will student devices deliver innovation, inclusion and transformation?*. Journal of the Research Center for Educational Technology (RCET), 6(1), 3-15.
- Trifonova A., Ronchetti M. (2004). *A General Architecture for MLearning*. International Journal of Digital Contents, Vol. 2, No. 1, Special issue on "Digital Learning-Teaching Environments and Contents"
- Valk, J.H., Rashid, A.T., & Elder L. (2010). *Using Mobile Phones to Improve Educational Outcomes: An Analysis of Evidence from Asia*. International Review of Research in Open and Distance Learning, 11(1), 117-140
- Wong, E. M. L., Li, S. S. C., Choi, T.-H., & Lee, T. N. (2008). *Insights into Innovative Classroom Practices with ICT: Identifying the Impetus for Change*. Educational Technology & Society, 11(1), 248-265.

Wong, L.-H., & Looi, C.-K. (2011). *What seams do we remove in mobile-assisted seamless learning? A critical review of the literature*. Computers & Education, 57, 2364–2381.

Αναστασιάδης Π. (2007). Η Διδακτική Αξιοποίηση της Διαδραστικής Τηλεδιάσκεψης στο Σύγχρονο Σχολείο: Κοινωνικο -Εποικοδομιστική Προσέγγιση. Στο *Α. Λιοναράκης (Επιμ), Πρακτικά του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Αθήνα, 23-25 Νοεμβρίου 2007.

Αναστασιάδης, Π. (2004). Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας: Το Δεύτερο Κύμα των Τεχνολογιών των Πληροφοριών και των Επικοινωνιών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Επιστήμες της Αγωγής, Θεματικό Τεύχος: Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας*, 165-178.

Αναστασιάδης, Π. (2005). Νέες Τεχνολογίες και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης: Προς μια νέα «Κοινωνική Συμφωνία» για την άρση των συνεπειών του Ψηφιακού Δυϊσμού». Στο *Α.Λιοναράκης (Επιμ), Πρακτικά 3ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Πάτρα, 11 – 13 Νοεμβρίου 2005.

Αναστασιάδης, Π. (2008). Ζητήματα Παιδαγωγικού Σχεδιασμού για την Διδακτική Αξιοποίηση της Διαδραστικής Τηλεδιάσκεψης σε Περιβάλλον Μικτής –Πολυμορφικής- Μάθησης Κοινωνικο-Εποικοδομητική Προσέγγιση. Η Περίπτωση του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» για την Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών της Ομογένειας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (ΕΔΙΑΜΜΕ). Στο Αναστασιάδης, Π. (Επ.), *Η Τηλεδιάσκεψη στην Υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης και της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης: Παιδαγωγικές Εφαρμογές Συνεργατικής Μάθησης από Απόσταση στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την

Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*. Volume 10, Number 1, 2014, Section One

Αναστασόπουλος, Π. & Κανάρη, Τ. (2022). Ιστορική έρευνα και ψηφιακές δεξιότητες σε πολιτιστικό πρόγραμμα για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821, κατά την περίοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*. 18, 2, 139-157

Ανδρέου, Α. Π. (2008). *Η διδακτική της ιστορίας στην Ελλάδα και η έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Βαϊνά, Μ. (1997), *Θεωρητικό πλαίσιο διδακτικής της τοπικής ιστορίας για τον εικοστό πρώτο αιώνα*, Αθήνα: Gutenberg.

Βακαλόπουλου, Α., *Ιστορία της Θάσου 1453-1912*, εκδ. Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1984

Βακαλούδη, Α. (2014). *Εκπαιδευτική και Παιδαγωγική Αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας στη Διδακτική της Ιστορίας*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Βακαλούδη, Α. Δ., & Δαγδιλέλης, Β. (2014). Η διαφοροποίηση στη διδασκαλία της Ιστορίας με την αξιοποίηση διαδραστικών εκπαιδευτικών λογισμικών. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 7(1-2), 59-75.

Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., Ματραλής, Χ., (1998). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. Πάτρα: ΕΑΠ.

Βρύζας, Κ. & Τσιτουρίδου, Μ. (2005). Πληροφορική Κουλτούρα και Εκπαίδευση. Στο *Πρακτικά Εργασιών 3ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Διδακτικής της Πληροφορικής*. Κόρινθος, 7- 9 Οκτωβρίου 2005.

- Γιαβρίμης, Π., Παπάνης, Ε., Νεοφώτιστος, Β., & Βαλκάνος, Ε. (2010). *Απόψεις εκπαιδευτικών για την εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση*. Στο: Α. Τζιμογιάννης (Επιμ.), Πρακτικά Εργασιών 7ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση», ΙΙ, 633-640.
- Γκαντζιάς Γ., (2010). Πολιτιστική Πολιτική, Χορηγία και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Αθήνα: Εκδόσεις Παπασωτηρίου
- Γρηγοράκη, Μ., Πολίτη, Α. & Τσολάκος, Π. (2014). «Επιχείρηση κειμήλιο»: *Εκπαιδευτικό σενάριο με τη χρήση φορητών συσκευών για το μάθημα της Ιστορίας Δ' Δημοτικού*. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή «Τεχνολογίες της Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση». Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, 3-5 Οκτωβρίου 2014.
- ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ (2003). Διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών και αναλυτικά προγράμματα σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, ΦΕΚ 304Β/13- 03-2003. Ανακτήθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 2020 από <http://www.pischools.gr/programs/depps/>
- Ηλιοπούλου, Ι. (2006). Η θεωρία του Jörn Rüsen για την ιστορική συνείδηση. Στο Κόκκινος, Γ. – Νάκου, Ε. (επιμ.) (2006), *Προσεγγίζοντας την ιστορική εκπαίδευση στις αρχές του 21ου αιώνα*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 75.
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. (2022). *Προγράμματα Σπουδών για το μάθημα της Ιστορίας στις Γ', Δ', Ε', και ΣΤ' τάξεις δημοτικού*. 2^η έκδοση, Αθήνα
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2016). *Εισαγωγή στην Ποιοτική Έρευνα*.
- Καμπουράκης, Γ. & Λουκής, Ε. (2006). *Ε-λεκτρονική μάθηση*. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ.
- Καργίδης, Θ. (2003). *Νέες Τεχνολογίες στην ενδοεπιχειρησιακή εκπαίδευση*. Διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Θεσσαλονίκη.

- Κατσιάπη, Χ. & Βασαλίδου, Α. (2021). Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά την περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολείων λόγω του κορωνοϊού. Μελέτη περίπτωσης στο μάθημα της Ιστορίας Γ΄ Λυκείου. *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*. 17, 2, 176-193
- Κεραμιδά, Κ. & Ψιλλής, Δ. (2005). «Πρόγραμμα eLearning – συνεργασίες σχολείων στη Ευρώπη – πρόγραμμα eTwinning». Στο *Πρακτικά του 3ου Συνεδρίου «Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση»*. Σύρος.
- Κόκκινος, Γ. (1998). Η διδακτική της ιστορίας. Διεπιστημονικό, αλλά και αυτόνομο γνωστικό αντικείμενο. Η ελληνική απόκλιση. *Μνήμων*, 20, 245-250.
- Κόκκινος, Δ. (2005). Εξ αποστάσεως εκπαίδευση: νέες προκλήσεις για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, Στο *Πρακτικά 14ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, ΤΕΙ Αθήνας. Πειραιάς, 1- 3 Δεκεμβρίου 2005 (σσ. 395- 403).
- Κόλλιας, Β. (2006). Ο εκπαιδευτικός συναντά την ηλεκτρονική κοινότητα μάθησης: προϋποθέσεις που δεσμεύουν, Στο *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου «Δια Βίου Μάθηση για την Ανάπτυξη, την Απασχόληση και την Κοινωνική Συνοχή»*. Βόλος, 31 Μαρτίου- 2 Απριλίου 2006 (σσ. 233-236).
- Κόνσολα, Ν. (2006). *Πολιτιστική Ανάπτυξη και Πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης
- Κοντογεωργάκου, Β. (2021). Μαθήματα αρχαίας Ιστορίας με τη Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*. 17, 1, 138-149
- Κοντοχρήστου Μ. (2018). *Διεθνές γίνεσθαι και πολιτισμός. Προκλήσεις και Πολιτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρης
- Λεοντσίνης Γ., Ρεπούση Μ. (2001). *Η Τοπική Ιστορία ως πεδίο σπουδής στο πλαίσιο της σχολικής ιστορίας*, ΟΕΔΒ, Αθήνα.

- Λεοντσίνης Γ.Ν. (2003). *Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα διδακτικής της ιστορίας και του περιβάλλοντος*. Αθήνα: Ινστιτούτο του βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα.
- Λεοντσίνης, Γ. Ν. (2009). *Σχολική Ιστορία και Περιβάλλον*. Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα
- Λιοναράκης, Α. (2001). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Πολυμορφική Εκπαίδευση. Προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού*. Στο Λιοναράκης, Α. (επιμ.). *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Αθήνα: Προπομπός
- Λιοναράκης, Α. (2005). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασία μάθησης*. Στο Α. Λιοναράκης, (Επιμ), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές εφαρμογές*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Λιοναράκης, Α. (2006). *Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης*. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης – Στοιχεία θεωρίας και πράξης*. Αθήνα: Προπομπός.
- Μακράκης, Β. (2000). *Υπερμέσα στην Εκπαίδευση: μια κοινωνικο- επικοδομηστική προσέγγιση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μάνεση, Σ. (2016). *Απόψεις εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής για την αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην εκπαίδευση*. Έρευνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών– Επιστημονικών Θεμάτων, 8, 5-18.
- Μαρτίνου, Σ. (2021). *Δημιουργία σταυρολέξων με το crosswordlabs και ιστορικής γραμμής με το timetoast. Η αξιοποίησή τους στην εξάε λόγω covid-19*. 1ο Διεθνές Διαδικτυακό Συνέδριο «Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις». Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 3-5 Ιουλίου 2020

- Μαυροειδής, Η., Γκιόσος, Ι., & Κουτσούμπα, Μ. (2014). Επισκόπηση θεωρητικών εννοιών στην εκπαίδευση από απόσταση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 88-100.
- Μαυροσκούφης, Δ. Κ. (2005). *Αναζητώντας τα Ίχνη της Ιστορίας: Ιστοριογραφία, Διδακτική Μεθοδολογία και Ιστορικές Πηγές*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη
- Μαυροσκούφης, Δ. Κ. (2010). Διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας με σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Στο: *Επιμορφωτικό Υλικό για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02 (Φιλολόγοι). ΕΠΕΑΕΚ II, Άξονας Προτεραιότητας 2, Μέτρο 2.1*, Πάτρα: Ακαδημαϊκό Ερευνητικό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, σελ. 109-143
- Μικρόπουλος, Τ. Α. (1998), Η Εικονική Πραγματικότητα στην Υποστήριξη της Εκπαιδευτικής Διαδικασίας. Στο Α. Τζιμογιάννης (Επιμ.), *1η Πανεπειρωτική ημερίδα «Πληροφορική και Εκπαίδευση»*. Ιωάννινα.
- Μίμινου, Α., Σπανάκα, Α. (2013). *Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή και συζήτηση μίας βιβλιογραφικής επισκόπησης*. Στο Α. Λιοναράκης. (Επίμ.), *7ο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Μεθοδολογίες Μάθησης*. 8-10 Νοεμβρίου 2013 (τόμ. 7, αρ. 2Α, σσ. 78-90). Αθήνα, ΕΑΠ & Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.
- Μουζάκης Χ. (2006). *Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων - Παραδείγματα και περιπτώσεις εφαρμογής*. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).
- Παγγέ, Τ. & Κυριαζή, Μ. (1998). Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση. Στο Α. Τζιμογιάννης (Επιμ.), *1η Πανεπειρωτική ημερίδα «Πληροφορική και Εκπαίδευση»*. Ιωάννινα.
- Παληκίδης, Α. (2010). Διδακτική της Τοπικής Ιστορίας. Στο Ρουδομέτωφ, Ν. (επιμ.), *Στοιχεία Ιστορίας του Νομού Καβάλας Πρακτικά του Σεμιναρίου Τοπικής Ιστορίας που*

διοργανώθηκε από το Δήμο Καβάλας (27 Ιανουαρίου – 22 Μαρτίου 2010), Δήμος Καβάλας, Καβάλα

Παληκίδης, Α. (2014). *Η ιστορική εκπαίδευση στην Ελλάδα σήμερα και η αναπόκρισή της στις οδηγίες του Συμβουλίου της Ευρώπης*, Στο Παληκίδης, Α. (επιμ.) 13^ο Παγκύπριο Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρίας Κύπρου, Κύπρος 22-24 Νοεμβρίου 2019

Παληκίδης, Α. (2020). *Η Τοπική Ιστορία στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών Ιστορίας*. 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Τοπικής Ιστορίας και Εκπαίδευσης «Αναπτύσσοντας μια οργανική & αποτελεσματική σχέση μεταξύ τους». Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λαμία 22-24 Νοεμβρίου 2019. Ηλεκτρονική έκδοση, Λαμία

Πασχαλίδης, Γ., Χαμπούρη-Ιωαννίδου Α. (2002). *Οι διαστάσεις των Πολιτιστικών Φαινομένων, Τόμος Α: Εισαγωγή στον Πολιτισμό*. Εκδόσεις: ΕΑΠ, Πάτρα, 22-240

Πολίτης, Π., Ρούσσοι, Π., Τσαούσης, Γ. & Καραμάνης, Μ. (2000). Αξιολόγηση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στα πλαίσια του έργου ΟΔΥΣΣΕΑΣ. Στο Β. Κόμης (Επ.), Πρακτικά Εισηγήσεων του 2ου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή: «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση». Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Ράπτης, Α & Ράπτη, Α (2004). *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (1999). Ο εν δυνάμει αναγεννητικός ρόλος του υπολογιστή ως γνωστικού στο πλαίσιο της εκπαίδευσης. Στο Τζιμογιάννης, Α. (Επιμ.) *Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με θέμα «Πληροφορική και Εκπαίδευση»*. Ιωάννινα, 14-15 Μαΐου 1999, (σσ. 35-52).

Ρεπούση, Μ. (2000). Διδακτικές προσεγγίσεις της τοπικής ιστορίας. *Φιλολόγος*, (102), 590- 603

- Σοφός, Α. (2019). *Quo vadis mobile Learning? Προτάσεις για μια Διδακτική Κινητής Μάθησης*. Στο. Α. Σοφός κ.α. (Επιμ.), *Διδασκαλία και Μάθηση μέσω φορητών συσκευών: Συνέπειες και προκλήσεις για την εκπαίδευση* (σελ. 13-40). Γρηγόρης: Αθήνα.
- Σοφός, Α., Κώστας, Α., Παράσχου, Β., (2015). *Online εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. (ηλεκτρονικό βιβλίο). Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Σπανακά, Α.-Κ., & Λιοναράκης, Α. (2017). Οι Επτά Αρχές Δημιουργίας Εκπαιδευτικού Υλικού. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 9(6B), 121-123.
- Σπαντιδάκης, Ι. & Αναστασιάδης, Π. (2007). Ζητήματα Σχεδιασμού Εκπαιδευτικού Υλικού σε Υπερμεσικά Περιβάλλοντα Μάθησης με έμφαση στην ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων. Στο Α.Λιοναράκης (Επιμ) *Πρακτικά του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Αθήνα 23-25 Νοεμβρίου 2007.
- Τζιμογιάννης, Α. (2017). *Ηλεκτρονική μάθηση. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί*. Αθήνα: Κριτική.
- Τζόκας, Σ. (2002). *Διδακτικές στρατηγικές στο μάθημα της ιστορίας: εικαστικές και οπτικοακουστικές πηγές*. Αθήνα: Σαββάλας
- Τσιβάς, Α. (2011). Παιδαγωγική αξιοποίηση των δυνατοτήτων των ΤΠΕ στην ιστορική εκπαίδευση: Θεωρητικές και ερευνητικές εκδοχές και προσεγγίσεις. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 4(1-3), 151-164.

Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο των Ειδικών

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της
Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση
των ΤΠΕ
(e-Learning)».

«Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας»

Επιβλέπων:

Υπεύθυνος Έρευνας: «Ονοματεπώνυμο Φοιτητή / Φοιτήτριας»

Οδηγίες

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης των απόψεών σας σχετικά με το Εκπαιδευτικό Υλικό (Ε.Υ.) που μελετήσατε. Ο σκοπός του ερωτηματολογίου είναι διττός. Αφενός διερευνάται εάν το υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και αφετέρου αν το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των συμπερασμάτων που θα προκύψουν από την παρούσα έρευνα, είναι αναγκαία η αντικειμενική προσέγγιση των ερωτήσεων.

Κατά την επεξεργασία των δεδομένων του ερωτηματολογίου, το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για ερευνητική χρήση, θα είναι σεβαστό το απόρρητο των απαντήσεών σας. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα σας κοινοποιηθούν αμέσως μετά το τέλος της στατιστικής επεξεργασίας.

Ο Υπεύθυνος Έρευνας: «Ονοματεπώνυμο Φοιτητή / Φοιτήτριας»

Υπογραφή

© 2022 Πανεπιστήμιο Κρήτης | Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α. All rights reserved.

Δημογραφικά στοιχεία

(Ζητείται η συμπλήρωση δημογραφικών στοιχείων)

1. Φύλλο (Κυκλώστε)	Άντρας	Γυναίκα	
2. Ηλικία (Κυκλώστε)	22-30	31-40	41-50
>51
3. Χρόνια Προϋπηρεσίας (Κυκλώστε)	0-4	5-10	11-20
>20

4. Είστε εξοικειωμένοι με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

☐	☐	☐	☐
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

5. Χρησιμοποιείτε τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη.

☐	☐	☐	☐
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

6. Είστε εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕΞΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ.

☐	☐	☐	☐
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

© 2022 Πανεπιστήμιο Κρήτης | Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α. All rights reserved.

7. Είστε εξοικειωμένοι με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕΞΑΕ).

☐	☐	☐	☐
☐			

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

1^ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

A. Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση του Ε.Υ.

A.1. Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση.

☐	☐	☐	☐
☐			

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.2. Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ).

☐	☐	☐	☐
☐			

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.3. Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων.

☐	☐	☐	☐
☐			

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.4. Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών.

☐	☐	☐	☐
☐			

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.5. Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.

1
5

2

3

4

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου

B.1. Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη.

1
5

2

3

4

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.2. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.3. Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.4. Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.5. Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.6. Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.7. Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο.

1

2

3

4

5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.8. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες.

1

2

3

4

5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.9. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

B.10. Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γ. Ευχρηστία του Ε.Υ.

Γ.1. Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

☐	☐	☐	☐
☐			

1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γ.2. Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

☐	☐	☐	☐
☐			

1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γ.3. Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη.

☐	☐	☐	☐
☐			

1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γ.4. Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Δ.1. Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Δ.2. Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες).

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Δ.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε. Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Ε.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

☐	☐	☐	☐
☐			

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

☐

☐

☐

☐

☐

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.

☐

☐

☐

☐

☐

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.

☐
☐☐☐☐

1
5

2

3

4

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.

☐
☐☐☐☐

1
5

2

3

4

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Ε.6. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.

☐
☐☐☐☐

1
5

2

3

4

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

Στ.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη δίαισλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου.

☐
☐☐☐☐

1
5

2

3

4

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.

☐
☐☐☐☐

1
5

2

3

4

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Στ.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.

☐
☐☐☐☐

1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z. Σκοπός / Προσδοκώμενα Αποτελέσματα
--

Z.1. Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.

☐	☐	☐	☐
☐			

1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.2. Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα.

☐	☐	☐	☐
☐			

1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.3. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.4. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.5. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.

☐	☐	☐	☐
☐			

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Z.6. Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

☐

☐

☐

☐

☐

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

2^ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

(Για να θυμηθείτε τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης δείτε [εδώ](#);

<https://www.edivea.org/mayer.html>)

A.1. Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου. (Πολυμεσική Αρχή)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.2. Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο. (Πολυμεσική Αρχή)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). (Αρχή της Τροπικότητας)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.4. Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο. [\(Αρχή της Συνοχής\)](#)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.5. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.6. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.7. Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. [\(Αρχή της Προσωποποίησης\)](#)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.8. Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. [\(Αρχή της Φωνής\)](#)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.9. Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. [\(Αρχή της Εικόνας\)](#)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.10. Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου γίνεται τμηματικά. [\(Αρχή της Κατάτμησης\)](#)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.11. Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. (Αρχή της Προσωποποίησης)

☐

☐

☐

☐

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.12. Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Κατάκτησης)

☐

☐

☐

☐

1 2 3 4
5

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ

Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.13. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών. (Αρχή της Σηματοδότησης)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.14. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.). (Αρχή της Σηματοδότησης)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

A.15. Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Προπαίδευσης)

☐	☐	☐	☐
☐			
1	2	3	4
5			

όπου το 1 σημαίνει ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ και το 5 ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Παρατηρήσεις / Σχόλια

Γενικές Επισημάνσεις

1. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;

2. Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας

Παράρτημα Β: Ερωτηματολόγιο Μαθητών

Ερώτηση:

1. Σου άρεσε η διδασκαλία της τοπικής Ιστορίας του Λιμένα με αυτόν τον εναλλακτικό τρόπο; Αν ναι, εξήγησε γιατί. Αν όχι, τι ήταν αυτό που δε σου άρεσε;

Απάντηση:

Ερώτηση:

2. Ήταν εύκολο να χρησιμοποιήσεις την πλατφόρμα Chamilo; Αν ναι, εξήγησε γιατί. Αν όχι ποια σημεία σε δυσκόλεψαν;

Απάντηση:

Ερώτηση:

3. Οι δραστηριότητες που χρειάστηκε να κάνεις σου φάνηκαν εύκολες; Αν ναι, εξήγησε γιατί. Αν όχι, ποια σημεία σε δυσκόλεψαν;

Απάντηση:

Ερώτηση

4. Η χρήση του εκπαιδευτικού υλικού στον υπολογιστή στο μάθημα της Ιστορίας της Θάσου σου κίνησε το ενδιαφέρον; Αιτιολόγησε την άποψή σου.

Απάντηση:

Ερώτηση:

5. Το εκπαιδευτικό υλικό σε βοήθησε να μάθεις καλύτερα τα τοπικά ιστορικά γεγονότα; Αν ναι, πως σε βοήθησε; Αν όχι, εξήγησε γιατί.

Απάντηση:

Ερώτηση:

6. Θα ήθελες να αλλάξεις κάτι στο εκπαιδευτικό υλικό (π.χ. εικόνες, δραστηριότητες, λιγότερα ή περισσότερα βίντεο κ.λ.π.) για να σου αρέσει περισσότερο ή να το καταλαβαίνεις καλύτερα; Αν ναι, τι θα ήθελες να αλλάξει. Αν όχι, εξήγησε γιατί.

Απάντηση:

Ερώτηση:

7. Θα επιθυμούσες να διδαχθείς και σε άλλα μαθήματα με αυτόν τον εναλλακτικό τρόπο;

Απάντηση:

Ερώτηση:

8. Γράψε μια λέξη ή φράση για το πώς αισθάνθηκες με τη συμμετοχή σου στο πρόγραμμα.

Απάντηση:

Παράρτημα Β:

Ερωτηματολόγιο της έρευνας της εφαρμογής επαυξημένης πραγματικότητας Actionbound

Ερωτηματολόγιο Actionbound

Κωδικός μαθητή/-τριας: _____

Το ερωτηματολόγιο αυτό διερευνά τις απόψεις σου σχετικά με το παιχνίδι «Πολιτισμική κληρονομιά του Λιμένα – Θάσου» που έπαιξες με τις εφαρμογές Actionbound και Blippar.

Οδηγίες συμπλήρωσης: Διαβάζω προσεκτικά τις οδηγίες και απαντώ σε όλες τις ερωτήσεις κυκλώνοντας αυτή που επιθυμείς. Αν έχω απορίες ρωτάω ανά πάσα στιγμή. Δεν σημειώνω το όνομά μου, παρά μόνο τον κωδικό μου.

Ερώτηση	Ναι	Όχι
1 Έπαιξες το παιχνίδι από την αρχή μέχρι το τέλος;		

Ερώτηση	Αριθμός
2. Από πόσα μέλη αποτελούταν η ομάδα σου;	

Ερώτηση	Ναι	Όχι
3α. Υπήρξε κάποιο πρόβλημα στη συνεργασία σου με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σου;		
3β. Εάν ναι, τι είδους πρόβλημα;		

Ερώτηση	Συσκευή	Συσκευή
4. Με τι είδους συσκευή παίζατε το παιχνίδι;	Με κινητό	Με <u>τάμπλετ</u>

Ερώτηση	Ναι	Όχι
5α. Παρουσιάστηκε κάποιο τεχνικό πρόβλημα κατά τη χρήση της συσκευής;		
5β. Εάν ναι, τι είδους πρόβλημα;		

Ερώτηση	Ναι	<u>Όχι</u>
6α. Παρουσιάστηκε κάποιο πρόβλημα κατά τη διαδικασία του παιχνιδιού;		
6β. Εάν ναι, τι είδους πρόβλημα;		

Ερώτηση	Ναι	Όχι
7. Έχεις παίξει ξανά στο παρελθόν κάποιο παιχνίδι με την εφαρμογή <u>Actionbound</u>;	Ναι, έχω ξαναπαίξει	Όχι, ήταν η πρώτη φορά

Ερώτηση
8. Γράψε μέχρι τρία στοιχεία που σου άρεσαν στο παιχνίδι.

Ερώτηση
9. Γράψε μέχρι τρία που σου δεν άρεσαν στο παιχνίδι.

Ερώτηση
10. Υπάρχουν κάποιες παρατηρήσεις ή κάποιες προτάσεις που θα ήθελες να κάνεις για το παιχνίδι;